

אמת ושקר מול

גליונות מס' 2-3

בס"ד * בטאון להנחלת השקפת נצח ואמת תורנית * יו"ל על ידי מכון "אמת ואמונה"

"אשרי" המדבר אל אוזן שומעת. בתוכנו של מילים אלו הגדירו גדולים וטובים את תוצאות הגליון הקודם. ריבוי התגובות שהגיעו אלינו ותוכנו, העידו כי "שפת אמת תכון לעד!". גם מאלו שהציצו ונפגעו מהשפעתו ההרסנית של ספר "הגאון", הרי שישראל קדושים הם, ומשונדעו קושט דברי אמת, הודו ולא בושו כי "אך שקר הנחילנו זה".

השפעתו הטובה והמרובה של הגליון הקודם היא שגרמה לנו להיענות לפניות הרבות לגליון נוסף, למרות שבמובן מסויים, גורם הוא להאטת הוצאתו לאור עולם של ספרנו המעודד - גולת הכותרת של מכוננו.

בפתח גליונו זה רואים אנו לנכון להתייחס לטענה קשה אחת שהוטחה לעברנו (ובצדק!): הא כיצד נוטלים אנו על עצמנו את האחריות לצטט ולפרסם ברבים דברי ארס חמורים המובאים בספר נקלה זה, גם אם כוונתנו טובה, להוכיח בזה את דרכי סילופיו?!

האמת היא, כי מחכמה שאלו זאת! אלא שמען הטענה צריך להיות מופנה כלפי מי שחיבר את החיבור הלזה, וכלפי אלו שמסייעים בידו להפיץ את דברי הבלע הללו בתוך כלל ישראל. מעשה ונשאלה שאלה לגאון בעל החזון איש צ"ל על דיין בת"א שנתפס בלקיחת שוחד, והשאלה היתה אם יש חילול ה' בהסגרתו למשטרה. ענה על כך החזו"א: "החילול ה' כבר נעשה בלקיחת השוחד ולא במניעתו ע"י הסגרתו".

אך שקר וכזב הטיח הלה בשרפי מעל, ולא שיטת הגר"א ומשנתו בפיו, כי אם שנאת עמי ארצות לתלמידי חכמים היא המפעפעת בתוך שלושת כרכי הבוך דמתקריא "הגאון".

ושוב, כבראשונה כן עתה, שומה להדגיש: ח"ו לא באנו לתקוע ראש בין ההרים הרמים, מרן הבעש"ט הק' ותלמידיו זי"ע, ובין מרן הגר"א זי"ע, כי אין לנו שום מושג בשיחת חולין שלהם וכל שכן שלא במחלוקתם. לא באנו אלא להראות לעין כל, כי אך בשקר וכזב הליבש בעל "הגאון" את הגיגיו הנוטפים ארס נגד כל הקדוש, כאילו הוא מתוך משנת ותורת רבינו הגר"א זי"ע, רח"ל, וכשם גליונו - "אמת מול שקר - לגלות האמת התורתית מול שקרי המסכילים והבאים בעקבותיהם.

כמו כן, אין מטרתנו להגן על כבוד ענקי הדורות מחיצוי של אותו לבלר, שהרי כל טינפת לא תטנפם וצדקתם עומדת לעד, אך חושישים אנו לחילול כבוד ה' אצל אותם תמימים אשר ימשכו אחרי מימי הזדונים, ונמצא שם שמים מתחלל (עי' פירוש הרע"ב אבות פ"א מ"א ד"ה ונמצא).

בנוסף, השתדלנו בגליון הנוכחי גם להצביע על המקורות מהם ינק ומשח את חיצו הרעל המושחזים, וכמו שכתבו רבותינו חברי הביד"ץ דהעדה החרדית שליט"א (לאחר שנוכחו בעיניהם): **"הם מכתבי המשכילים!"**, וכענין שאמר הנביא: "כי שתיים רעות עשו עמי, אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים".

כך בנידון דנן. אין מנוס מלזעוק ולהתריע ולחשוף זדון סילופי מחבר "הגאון" בפרהסיא, למען ידעו הכל להיזהר ולבל הכשל בו, והנכשלים ידעו לחזור בהם. דומנו, כי המכתבים שהגיעו אלינו, ממגוון חוגים ועדות, הם הנה ההוכחה לצדקת דרכינו. אמנם, למעשה העלינו שאלה וטענה קשה זו עלי שולחנם של גדולי הדור שליט"א, וככל אשר הורונו עשינו, ובין השאר השתדלנו בגליון הנוכחי לצמצם בעיה זו, על ידי שהקדמנו תשובה למכה זאת לצד ההוכחה כי שקר המה דבריו.

בשונה מהגליון הקודם, בו הבאנו דוגמאות "מתונות" יותר, הרי שבגליון הנוכחי קיבלנו את שאלת הביקורת שנשלחו: "מדוע בחרתם בדוגמאות מתונות בשעה שישנם דברי בלע ועלילות ארסיות העולות עשרות מונים בחומרתן על אלו שהובאו, ובה נותנים אתם מקום לטעות שרק עד כאן העזזה פנים ברבותינו גדולי הדורות".

ברכת "ישר כח" מיוחדת ניתנת בזה לנדיבים בעם, שנענו לקריאה והרימו נדבת לבם בעין יפה למכון לצורך מטרה קדושה זו. מתנצלים אנו כי (מחמת תקלה טכנית) לא היה סיפק בידינו להודות לכל אחד בנפרד, נשתדל בע"ה להבא לתקן זאת. שאו ברכה מאת ה' בכפל כפליים, וזכות רבותינו הק' מאורי הדורות יגן עליכם להתברך בכל הברכות בגשמיות וברוחניות.

וזאת למודעי: המטרה שלפנינו ברורה מאוד, ואנו עדיין רק בראשית המערכה. בע"ה לא ננוח ולא נשקוט עד אשר יודע לעין כל, כי

על שולחננו נמצא מכתב אישי - שנכתב לאיזה צורך פרטי של אחד מגדולי רבני דורנו המפורסמים שליט"א הנושא את התאריך יום א' ט' מרחשוון תשס"ח בו נכתב בין היתר:

"... הספר המשוקץ והמתועב ספר הגאון, אשר החצוף הזה יצא לחרף מערכות אלה חיים רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט הק' אשר מפיחם ובזכותם אנו חיים... והנה כבר כתב בספה"ק נועם אלימלך באגרת הקודש על הדפסת כתבי הנאצה נגד הרה"ק מבארדיטשוב וחבריו זי"ע, כי דיין גרמא שנגזרו בזמן ההוא גזירות קשות ומרות על ישראל, יען כי ניאצו את קדוש ישראל. ומסיים שם הרה"א זי"ע את דבריו: "ומי שמסתכל בהם ומשמח בהם לא יזכה לראות בנחמת ציון ושמחת לוייתן וחופת הצדיקים". ומי פתי שלא יחוש לדבריו הק', ובוודאי מי שחם על נפשו ירחק עצמו מהם."

אנו תקוה ותפילה כי יתמו חטאים ולא חוטאים (ברכות י.), אך באם יעמדו במריים כבר מובטחים אנו מפי הנביא בכגון אלה: "כי אשם לא תכבה ותולעתם לא תמות, והיו לדראון לכל בשר". המרחם על נדחי עמו ישראל ירחם לבל ידח ממנו נדח, ויעזור רוח תשובה מלמעלה וילמדו תועים בינה, עדי יקויים הנבואה העתידה, "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", אמן כן יהי רצון.

פסק הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"א תקפ"א) שמפרסמים עושי מצוה, ועל כן הננו לעלות על נס את הרה"ר יעקב ביבלה הי"ו ושותפו הרה"ר יוחנן ברמן הי"ו בעלי הוצאת ספרים "ספרי אור החיים" שנשמעו לדעת תורה ולפסק הלכה, ומשכו ידיהם מהפצת הבוך "הגאון" למען לא תהיה המכשלה הזאת תחת ידם. ומהם יראו וכן יעשו כל יראי ה'!

דעת הגר"א - או דעה אישית באמתלה של שיטת הגר"א?!

כפי שהקדמנו הרי טענתו של בעל "הגאון", שבסך הכל לא בא אלא לבאר ולברר תורת רבינו הגר"א זי"ע, וכאילו שכל המליץ עליו - לא עליו תלונתו כי אם ח"ו על רבינו הגר"א זי"ע, אין כל קשר בינה אל המציאות!

הודאת בעל דין, ניתנה לנו בדברי עצמו, כשתחת הכותרת "סיפורי מעשיות", מודה הוא בעצמו כי לא תולדות הגר"א וחקר משנתו - מגמתו, אלא הביקורת כנגד החסידות היא מטרתו. וכך כותב הוא בעמ' 1026:

"ענין זה לא מצינו שזכר מפורשות בכתבי המחאה של אותה תקופה, להוציא גלויים של חוסר אומון בסיפורים עצמם וכנ"ל. אכן במסגרת סקירת הפולמוס בין החסידים ומתנגדיהם, אי אפשר לדלג על נושא זה, שהוא אחד מאבני היסוד של משנת החסידות".

וכגון זה הוא בכלל מה שאמר ד"ר כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו, יצא, ואידך פירושו זיל גמור.

ההתנגדות לחסידות על פי ההשקפה האמיתית של גדולי ליטא - מול השקפת ה'בוך'

הדעה ה"משכילית" כפי שמובאת ב"הגאון"

לעומתם עומד אליהן וכותב ב"הגאון" עמ' 889:

"חידושים ושינויים, אפילו חיצוניים בלבד, עוררו מאז ומתמיד חשד וחשש רב... קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שעה שמדובר בענינים שבמהותם ובתוכנם, בבשורה חדשה, מהפכה של ממש בכל יסודי ההשקפה ודרכי העבודה"

את ההתנגדות הוא מסביר בעמ' 890

כ"עמידה על משמר המורשת המסורה מדור דור"

ובעמ' 908:

"החלוקה המוכרת בין שתי אסכולות, זו של ההולכים בדרך הגר"א וזו של ההולכים בדרך הבעש"ט, חלוקה מעושה היא וחוטאת לאמת, ראשית, משום שהגר"א לא חידש דבר בסוגיא הנדונה, וודאי שלא יסד כל דרך ושיטה, אדרבה, כל דרישתו התמקדה בדרישה לשמירת הישן כמות שהוא, ושנית, דרך הגר"א לא היתה דעה יחידה, עד שראויה להקרא על שמו אל מול השיטה שכנגד, ומשנתם של שאר גדולי דורו בסוגיא הנדונה, משנה אחת היא"

ואילו לגבי ענין סוד הצמצום - שעליו נסובו דברי הרב דסלר דלעיל - כותב הוא את המשפטים דלהלן:

"טענה זו... חשיבותה עולה על כמה וכמה מקודמתה" (עמ' 1024).

"... הנוגעים לעיקרי האמונה גרר ביקורת קשה מאת הגר"א" (עמ' 1022).

"... לפיכך מצינו את הגר"א מייחס לה חומרה יתירה" (עמ' 1025).

ובל נשכח את עמדתו (שלמרות זאת, לא זו עיי המחלוקת) בעמ' 1026 (הע' 207):

"כי עיקר המחלוקת לא נסובה סביב ענין נשגב ונעלה זה, אשר עם כל חשיבותו וכיו"

הגאון רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, המשגיח ממיר, בבואו לסכם את המחלוקת בין שיטת החסידות לשיטה שדגלו בה מתנגדיה, מגדיר זאת במילים אלו ('דעת חכמה ומוסר' סימן עח, עמ' רמה):

"... כי הנה שיטת החסידות עכ"פ אינה תורה חדשה, נוכל לקרואה רק בשם הדגשה חדשה (א) נייער קנייטש) שמצאו בתורה..."

תלמידו, המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, כותב במכתב ('אור יחזקאל' מכתב יג):

"... ולדעתי הכל מה שימצא בספרים הידועים עולה בקנה אחד, כמדומני כי אף שיטת החסידות מסכימים להאמור, רק יש טענות על דרכם מה, אבל מה שנוגע להבנה של התורה הוא רק אופן אחד"

הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל, כותב דברים נוקבים וברורים, וז"ל ('מכתב מאליהו' ח"ה עמ' 36):

"... הרבה סבורים שיש פער גדול ביניהם בענינים עמוקים של אמונה, אבל זוהי טעות מוחלטת. הרי נתברר שאין בשום אופן חילוקים עקרוניים בין המושגים העמוקים שבספרי החסידות ומה שנאמר ע"י הגר"א ור' חיים מוולאז'ין זצ"ל..."

גם כאשר נדקק לענין סוד הצמצום, ענין שרבים סברו כי בו תלוי פיסגת המחלוקת הרעיונית, כתב (שם עמ' 485):

"והאמת היא שהדברים האלה לא היו אלא חששות, כי בעת ההיא החסידות עדיין לא נתפרשה כל צרכה".

הגרא"מ שך זצ"ל, ראש ישיבת פונוב'י, כתב מפורשות (מכתבים ומאמרים חלק ה', תקה"ל):

"אנחנו קטני ערך ואין לנו מושג בשוני השיטות"

כנראה שרבי ירוחם, הרב דסלר הגר"א לוינשטיין, והגרא"מ שך, לא ידעו את מה שבעל "הגאון" ידע; וכי רק על "הדגשות" חלקו, והלא נחלקו ביסודות היהדות, והכי צד מכה זאת רבי ירוחם כ"נייער קנייטש" בלבד? או כי צד טוען הגרא"מ שך "שאין לנו מושג בשוני השיטות", והלא שיטה ערוכה וידועה היא לדעת בעל "הגאון", שכותב (עמ' 883): "הלא תורה שלמה נר זו היא לרגלנו, כאן כן היום, ועד ביאת גואל צדק".

ת "שיטתו" זו, שיש "מחלוקת עקרונות", מתאמץ הוא להנציח בכל מחיר, ולשם כך טופל על החסידים האשמות חמורות ביותר המיוסדות על בנין נערים מתוכנן להפליא אשר בנה אותו האיש, בשקרים וכזבים, תוך כדי הצהרה שקרית, שכל דבריו הם "אך ורק" על פי דברי רבינו הגר"א, והשוואה לאימות הטענה במקורות חסידיים, והתוצאה המזוויעה - מדברת בעד עצמה:

1. עוקרים את "מצות כיבוד אב" שהיא אחד מעשרת הדברות!
2. מאמינים בשיתוף רח"ל!
3. עובדים עבודה זרה!

כן! "עבודה זרה", פשוטו כמשמעו. כך שגם אילו יהא דין "בן נח" על החסידים (שהרי דנו הפוסקים* אי בן נח מזהר על השיתוף), מגדר עובדי ע"ז לא יצאו, רח"ל. וכל זה כמובן "אך ורק" מדברי רבינו הגר"א ותלמידיו, שום דבר לא מנפשיה או חלילה ממקורות זרים שמאן דבר שמיא!

* (במ"א או"ח ס"ס קנ"ו ונ"ב מהדו"ת י"ד קמ"ח ועיין חזו"א יו"ד סימן ס"ב סק"ט)

ובכן:

"כיבוד אב ואם"

בין שאר העוולות שטופל הלז על מייסדי החסידות, מצאנו: עקירת מצות עשה של כיבוד אב ואם! תוך שהוא מתיימר להציג את השיטה החסידית בנידון: "שאין הבנים חייבים מאומה להוריהם!" ואלו דבריו בעמ' 921:

"טענה זו המכונה כלפי הפגיעה בכיבוד אב ואם, התבררה רק בעקבות המאבק ובמהלכו. שעה שנשמעה הטענה כיצד מעיזים לתלוש בנים צעירים מעל הוריהם, ומטיפים באזניהם למרוד בהם ובחינוכם, ותשובת אנשיהם היתה: כי הבנים אינם חייבים מאומה להוריהם, והרשות בידם לפעול גם נגד הסכמתם".

זה שבלהט המערכה, נוצר מצב שהיו הורים שאסרו על בניהם את ההצטרפות אל החסידות, ובעל כרחם נאלצו הבנים לצערם שלא למלאות את רצון הוריהם, כיון שהוא נוגד דבר מצוה, וכדין הנפסק בשו"ע יו"ד סימן ר"מ (סעיף כ"ה במחבר ובדמ"א, ועיין עוד תשובת הגה"ק בעל התניא בנידון, שנדפס באגרות בעה"ת להרה"ג דוד הילמן שליט"א - מכתב ל"ב עמ' מ"ח-מ"ט) ומאידך, אלו ששללו בכל מכל את החסידות ודאי שלא ראו צידוק הלכתי כל שהוא להמרות את רצון ההורים, זה בהחלט נכון. אך מ"מ צורת ניסוחם המגמתי והשקרי אצל אליאך הוא בולט, כלשונו "מטיפים באזניהם למרוד בהם ובחינוכם" משל אחד מיסודות החסידות היא המרידה בהורים.

אבל כל זה מחוויר לעומת השקר המחריד, בה מתיימר הוא להציג את "ההסבר החסידי" על ה'רשות שיש לבנים לפעול נגד הסכמת הוריהם', והוא "כי אין הבנים חייבים מאומה להוריהם!" כל בלי הסבר ממשי כלשהוא, מצוות כיבוד אב ואם פשוט אינה קיימת אליבא דהחסידות עפ"ל.

היש מקור חסידי כל שהוא, המאשר "חידוש מהפכני" זה? למותר לציין, כי לא מצא ולא ימצא לעולם מקור חסידי שאף מתקרב לרוח דברים אלו!

גם אילו ימצא מקור לא חסידי האומר כדבריו, (זאת אומרת: 1. ההסבר הנ"ל, 2. ושיכוז אל החסידים, ודו"ק) הרי שמכלל שקר לא יצא, שהרי שבנידון זה מובן לכל בר דעת כי הדברים מופרכים והזויים, כמשל היה נטען עליהם שהיו עוקרים שמירת שבת מה"ת, או מבטלין מצות תפילין, כי אלו גם אלו הינן מצוות עשה מן התורה, ומה ההבדל ביניהן? וכפי שכבר הראנו לעיל גם גדולי ליטא מעידים כי לא נמצא חלילה כזאת בחסידות! ואם נמצא מי שהאמין בדורות ההם לזה, הרי שבמרוצת הדורות הוברר הדבר למפרע כי אנשי דיבה טפלו שקר על גדולי החסידות (וכמפורש במכתבי הגה"ק רמ"מ מוויטעבסק והגה"ק בעל התניא במכתביהם לגדולי וילנא ואכמ"ל ועוד חזון למועד בע"ה) לו היה לאליאך אף מקצת יראת הכבוד לקדושי עליון היה חס על כבודם ולא מייחס להם טענה מופרכת זו!

אולם פטור בלא כלום אי אפשר, ומצאנו את המקור הראשון המפרש ומבאר את העוולה החסידית שבמצוות כיבוד אב ואם, ובכן "המאבק שבמהלכו" התברר לאליאך, "עקירת מצוה מן התורה" של ראשי החסידות, הוא מאבקו השפל של המוסר הנודע "אביגדור בן חיים" נגד הגה"ק בעל התניא זי"ע אשר בסעיף 12 מכתב מלשינותו לשלטונות הרוסיים כנגד החסידים בכלל ובעל התניא בפרט, כותב: "כיבוד אב ואם אין להם כלל, באומרם... וע"כ אינו מתחייב לכבדו וכן לאמו..."

ועל אלו וכי"ב הוא שופך סוללה ובונה בנייני השקפה, כדבריו ("הגאון" עמ' 833): "להלא תורה שלמה זו נר היא לרגלינו, כאז כן היום, ועד ביאת גואל צדק"

ברם, בנידון דא השקר זועק עד לשמים, מאחר ומביא אף את "התשובה החסידית" או כלשונו "תשובת אנשיהם היתה" לטענה הזויה זו, ופה טמון השקר הגדול, כי בעוד הוא אינו מציג אף מקור חסידי אחד שיאמת את "תשובתם" זו, הרי שתשובתו של הגה"ק בעל התניא לשלטונות הצאר על טענה זו קיימת ומשום מה אינו מתייחס אל זה כלל למרות שהוא ידע להשתמש בתיק חקירתו של בעל התניא בספרו כל עוד שמשו את צרכיו שלו.

שקראליאך	אמתתשובת הגה"ק בעל התניא על עלילת המוסר	
<p>"...ותשובת אנשיהם היתה: כי הבנים אינם חייבים מאומה להוריהם!"</p>	<p>דרשות, אבל קיומן בפועל תלוי ברצונו, ואין יכולים ללמוד ממנו על הכלל כולו, ומטיל הוא חשד על כל המכונים בשם חסידים כאילו מבזים את כבוד הוריהם ח"ו, אילו היתה האמת כדבריו, אוי ואבוי! העיקר שאין צריך להאריך הדיבור בדבר הידוע לכל! שאנו מקיימים את כל מצוות ה' בדקדוק הרבה יותר מסתם יהודים, וגם יותר מאשר חלק מיודעי התורה שבהם".</p>	<p>"ועל הסעיף השנים עשר, ג"כ אין הוא מותב בהן צדק, ולא ימצא לזה שום הוכחה!... שהרי אין אפשר שמי שנובד את ה' בתפילה ככוונה כדי שתהיה לו יראת שמים, לא יקיים את מצוות כיבוד אביו ואמו או שאר המצוות. ולו גם היה באמת כדבר הזה שמישהו המכונה בשם חסיד אינו מקיים את מצוות כיבוד אב ואם... אזי אותו אדם לא רק שאין ראוי לכנותו בשם חסיד, אלא גם בשם אדם לא ימונה, וגם אם נסע הוא לשמוע</p>

הצדעו אלו! דברי בלע על ספה"ק "נועם אלימלך" בסילוף דברי קדשו - כמאמין ח"ו ומטיף לאמונת ה"שיתוף" רח"ל

מיסודות החסידות הוא "ההתקשרות לצדיקים", כבר בראשון ספרי החסידות, ספה"ק "תולדות יעקב יוסף", נתבארה פרשה זו כל צרכה, וז"ל ק"פ (פר' יתרו אות ו):

"... ותחלה נבאר מכלילתא, ויראו העם את ה', לשעבר לא היו יראים וכו', ויאמינו בד' ובמשה עבדו, אם במשה האמינו קל וחומר בד' ומה תלמוד לומר במשה, ללמדך שכל המאמין ברועה ישראל כאלו מאמין במי שאמר והיה העולם ע"כ.

וכבר הקשו המפרשים בזה, דהתחיל להקשות אם במשה וכו', ואם כן הקושיא למה לי בד', ומסיים מזה תלמוד לומר במשה. ועוד דמשני כל המאמין ברועה ישראל וכו'.

...אלו נאמר 'ויאמינו במשה', היה מקום לטעות ולומר כי ח"ו האמינו במשה, שהוא אמתת העצם בכל פעולת הנסים שפעל עמהם הן ביציאת מצרים וקריעת ים סוף, ולא בשליחות הש"י עשה כל זה, דהוי שיתוף. לכך הוצרך לומר שהאמינו בה' ובמשה עבדו דייקא, שעשה זה בשליחות הש"י מצד שהוא עבדו הנאמן. והיה עיקר האמונתם בד' שהוא פעל ועשה עמהם כל הנסים, ומשה אינו רק עבדו, ר"ל שלוחו בדבר זה לפעול על ידו אלו הנסים:

וצריך לומר דכוונת המכלילתא היה באמת על כוונה זו, להקשות ממה נפשך מדכתיב במשה שהאמינו בו מכל שכן שהאמינו בה'. וכי תימא כקושיון הנ"ל, דאיצטריך לאשמעינן שלא טעו ישראל בשיתוף ח"ו לומר שהוא אמתת עצם פעולת הנסים האלו, רק האמינו אמונה שלימה בו יתברך אשר הוא פעל כל זאת על ידי משה שלוחו. אם כן קשה, מאחר שהאמונה זו שהאמינו במשה היא עצם האמונה בו יתברך, ולא נתחדש בזה שהאמינו במשה שום דבר זולת אמונתו בו יתברך, השתא מוצא המקשן מקום להקשות אם כן ל"ל כלל במשה, כי מזה בא ללמדנו שהאמינו במשה שהיא מפל אל העיקר, שהאמינו בה', וז"ש ומה תלמוד לומר במשה.

ומשני דבא ללמדנו ענין חדש, שכל המאמין ברועה ישראל וכו', כי צריך המנהיג הציבור לשם שמים להיישיר את העם בגשמי וברוחני. לא בעובדא ובמלולא בלבד לומר תוכחה ומוסר, רק גם במחשבה שיקשר את עצמו בו יתברך עם בני דורו ולהעלותו ולדבק בו יתברך. ובתנאי שגם הם ידבקו את עצמן אל ראשי הדור, ואז יוכלו ראשי הדור לאחוז בידן ולהעלותו וכו'. וז"ש ויאמינו בד', והיינו על ידי שהאמינו במשה שנתדבקו בו, ומשם עליו שהאמינו ונתדבקו בו יתברך, וק"ל.

בסגנון מקוצר הובא פירוש זה גם בדברי קדשו של הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע באגרת הקודש שנדפסה בסוף ספה"ק "נועם אלימלך" [דברי קדשו במלואם להלן].

ככל ערכי הקודש שהונחלו על ידי אדירי התורה שעמדו בראש החסידות, גם יסודו ומקורו של רעיון נשגב זה קדם לחסידות ומוסכם אליבא דכו"ע, ואך הודגש ביותר בתורת החסידות (ענין שו"ת הרדב"ז ח"ג סימן תעב, ובספה"ק פרי עץ חיים - שער ר"ח חנוכה ופורים, דרוש ג, ובשו"ת נודע ביהודה תנינא או"ח ח"ד, חת"ס סופר בפרשת משפטים עה"פ ועבדתם את ה', ורבו בעל הפנים יפות' בספרו הפלאה כתובות קיא, ועוד). ובכל זאת בעל "הגאון" מתעקש להמציא ולספר על מחלוקת קשה בענין "אמונת חכמים" בין "ממציאי החסידות" לגדולי ישראל (- הגדרה וחלוקה לשונית מורשעת בסגנון זה נמצאת לאורך כל הספר). לשיטתו "ממציאי החסידות" מרוב להיטותם "להגדיל" את הצדיק, נלכדו בעבודה זרה, ותלו "שיתוף ממש" בין הקב"ה למשה רבינו, אשר על זה נאמר: "כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם"

את דבריו הוא מבאר, ש"ממציאי החסידות" קבעו שביציאת מצרים יש "זכרון מיוחד לזכור את משה רבינו באשר הוא משמש כשותף רח"ל", ולעומת זאת "גדולי ישראל" חלקו על כך בצורה נוקבת וסברו שמשה רבינו היה רק עבדו של הש", ולא "שותף" חלילה וחס.

והפעם באשמת מינות חמורה זו, מושיב אליאך על ספסל הנאשמים לא פחות מאשר את צדיק יסוד עולם הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, ובצורה חצופה זו מגיש הוא את הדברים כך ("הגאון" עמ' 1013):

"חילוקי הדעות בהבנת המשמעות של האמונה בחכמים, באו לידי ביטוי נוקב בביאור הפסוק 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אשר כמה וכמה מגדולי ישראל נדרשו לנושא בביאורם על פסוק זה."

רבנו הגר"א מבאר הענין כך:

"בכל סיפור יציאת מצרים אין לנו זכרון לזכור ח"ו את משה, כי אסור לנו לשתף שום דבר לכבודו ולעצמו, ואין השבח תלוי במשה רק בה' לבדו. וכל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם. ולכן כתיב 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', כלומר לא לגדולת משה נאמר זה, אדרבה להאמתת ישראל וענות משה, שהאמינו שה' עשה כל זאת, ומשה אינו רק עבדו, ככל הברואים שבעולם שמחוייבין לעשות רצונו וכו'."

למרות שאין בזה שום התייחסות, ויכוח, סתירה, כלפי דרך החסידות, וחובת ה"התקשרות לצדיקים", חזקה על מחבר "הגאון" שכבר ימצא משהו דומה לדומה, וזה תוארה:

דברים כיוצא באלו מצינו מעוד כמה מפרשים, אולם מצאנו לנכון לצטט דוקא לשון שמתחיתם במפורש ובאופן ישיר לעניינינו. כך הוא מובא בספרו של הג"ר עקיבא יוסף שליונגר: "שמעתי מאמ"ו זקני זצ"ל מהצ"ד (תלמיד ה"חתם סופר" ומהר"ם בנעט), כי בא זה לומר, דבכל האותות והמופתים שראו במשה רבינו ע"ה לא החזיקו בו שום אלוקות, אשר ממנו היכולת לשום אומן בו, כי אם 'ויאמינו בה' לבדו', ובמשה רק עבדו. וזה העיקר לא כדרך אלו שכל אמונתם בבני אדם, בצדיק שלהם, כאילו היה בבחינת שיתוף ר"ל. השמר והיזהר, רק ויאמינו בה' ובמשה רק עבדו".¹

¹ את דעתו האמיתית של הגאון רע"י לדרך החסידות ולהתקשרות לצדיקים, ציינו להלן בהמשך.

ואילו את הצד השני של המטבע, שיטת החסידות של 'שיתוף' משה רבינו כשותף להקב"ה, או מצות 'זכרון משה' בזכרון יצ"מ על פי תורת החסידות, מגיש בעל "הגאון" כך:

"מאידך ראה 'אגרת הקודש' לר' אלימלך מליז'נסק, שבסוף ספר 'נועם אלימלך', שמבאר המקרא ד"ויאמינו בה' וכי": "מחמת שהאמינו במשה והתקשרו בו, והוא היה משפיע עליהם רוח קדושה, והיה כאילו הם ג"כ במדרגה זו, וע"ז יכלו כולם לקבל התורה ע"י אחדות והתקשרות במשה".

האם בספר שהיה למראה עיני אליאך, רק בשורות אלו "בלבד" מסתכם כל פירושו של ר' אלימלך מליז'נסק? מתוך עיון בספר, מתברר שיש שם עוד כמה דברים ש"משום מה" נמנע מלהביאם, וזה לשונו הקדוש:

"ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ומה לנו מזה שישראל האמינו במשה, הגם שהש"י הבטיח למשה [שמות יט ט]: 'וגם כך יאמינו לעולם', מה לו למשה רבינו מזה? וכי רצונו היה שיאמינו ישראל בו, הלא לא היה חפץ רק שיאמינו ישראל בו?"

"אמנם התורה הקדושה השמיענו בזה דבר גדול שהוכרחו ע"כ להאמין במשה, דהנה כוונת המקום היה בהוציאנו ממצרים שנקבל התורה, והוכרחו לצרף בצרף הכסף מזוקק שבעתיים... ומשה רבינו ע"ה היה מקדש עצמו עד שבא למדריגת הנבואה, ועלה למרום והוריד התורה לישראל, והנה כל ישראל לא היו יכולים בודאי שיהיו כולם במדריגה זו של משה, ושיקבלו התורה על פי מדריגת נבואה (כלומר, שישראל היו חייבים להיות בדרגת נבואה לקבל התורה מהש"י עצמו, וזה שנעשה רק על ידי האמונה במשה שהוא הגיע לדרגת הנבואה וההתקשרות בו), אך מחמת שהאמינו במשה והתקשרו בו, והוא היה משפיע עליהם רוח קדושה, והיה כאילו הם גם כן במדריגה זו, ועל ידי זה יכלו כולם לקבל את התורה על ידי אחדותם והתקשרותם במשה"². [ועיין לקמן שהבאנו מדברי רבנו "בעל העיקרים" בדברים הללו ממש]

הבנתם?! כיצד "מאידך" - נצבים דברי האגה"ק???

מה ענין דברי אגרת הקודש כסתירה לדברי האבן עזרא, הגר"א, והגרע"י שלזינגר, וכי מחלוקת יש בדבר? ולדברי הבליו שמתעקש לראות בזה מחלוקת - הכיצד יפרש את דברי ה"תולדות יעקב יוסף" שהובאו לעיל המשלב את שני הפירושים יחדיו באופן שפירוש אחד משלים את חברו?!

ושמא גם דברי התרגום אונקלוס המבאר את הפסוק 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, - והימינו במימרא דה', ובנבואת משה עבדיה', האם גם הם נצבים מאידך לפירוש האבן עזרא והגר"א וכל הני רבוותא המפרשים ש'משה רק עבדו'?

כך מהפכים דברי אלקים חיים, ומטילין שקוצים בענקים שבענקים כמאמינים ח"ו בגרוע מכל, רח"ל, דבר שממחיש ממש את דברי רש"י (ברכות יב:) ד"ה "מינות": "אותם ההופכים טעמי התורה למדרש טעות ואילול". ובל נשכח במי הוא תולה את דברי ההבל הללו, בשעה שלא נגע ולא פגע זה לזה, ודברי הבל ורעות רוח המה.

ברם הדברים חמורים שבעתיים כאשר לנגד עינינו עומד הספר "תולדות יחיאל" להגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגער זצ"ל בעל ה"לב העברי", שאך שקרן מובהק יכול לפרש את דבריו הנ"ל כשוללים את ההתקשרות לצדיקים ורואים בהם כעבודה זרה בשיתוף רח"ל (עפ"ל של בעל "הגאון"), שהרי בהמשך דבריו גם הוא מפרש ב"ויאמינו בה' ובמשה עבדו" על חובת ההתקשרות למנהיגי ישראל, כך שפירושו של אליאך בדברי התורה יחיאל אינם נובעים מטמטום בחוסר הבנת הנקרא, אלא ברשעות המלווה בשקר גם ומחריד.

והרי דברי הגרע"י שלזינגער זצ"ל מול כזבי אליאך:

מקור	עיוות
<p>"תורת יחיאל"</p> <p>[אות שמ"ב]: "...וע"י נסי מצרים נתוודע... וגם מי עשה כל אלו? משה! א"כ ביד אדם להיות מוגיע עד לשם! עבד מלך, כמלך (שבעות מז): ובוה ויאמינו בה' ובמשה עבדו וגו'.</p> <p>[אות שמ"ג]: "שמעתי מאמא"ו זקני זצ"ל מהצ"ד, כי בא זה לומר, דבכל האותות והמופתים שראו במשה רבינו ע"ה לא החזיקו בו שום אלוקות, אשר ממנו היכולת לשום אומן בו, כי אם 'ויאמינו בה' לבדו, ובמשה רק עבדו. וזה העיקר לא כדרך אלו שכל אמונתם בבני אדם, בצדיק שלהם, כאילו היה בבחינת שיתוף ר"ל. השמר והזהר, רק ויאמינו בה' ובמשה רק עבדו".</p> <p>[אות שמ"ה]: "ויושע ה' וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. כי עיקר הישועה אם נתקשרו ישראל עם המנהיג, וכל הצרות נגדם בהפרדם כמו שלום בית הוא עיקר, באשר הצדיק הוא המושביר כמו ויוסף הוא וגו' הוא המושביר וגו' (בראשית מב, 1), אך כאשר רוח רעה גורם קנאה ושנאה עד שמכור את יוסף ע"י כן נגרם הגלות, וכן ע"י ירבעם שנתפרדו מן מלכות בית דוד זיע"א, וכן כל פרט ופרט, - ע"כ עיקר ויושע ה' וגו' אשר ויאמינו בה' ובמשה עבדו וגו' (ות"ח שבויר בחינת משה כממרא שבת קא: וביצה לח:): אז ישיר משה ובני ישראל וגו'.</p>	<p>"הגאון"</p> <p>"חילוקי הדעות בהבנת המשמעות של האמונה בחכמים, באו לידי ביטוי נוקב בביאור הפסוק 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אשר כמה וכמה מגדולי ישראל נדרשו לנושא בביאורם על פסוק זה.</p> <p>רבנו הגר"א מבאר הענין כך: "בכל סיפור יציאת מצרים אין לנו זכרון לזכור ח"ו את משה, כי אסור לנו לשתף שום דבר לכבודו ולעצמו, ואין השבח תלוי במשה רק בה' לבדו. וכל המשחק שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם. ולכן כתיב 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', כלומר לא לגדולת משה נאמר זה, אדרבה להאמנת ישראל וענות משה, שהאמינו שה' עשה כל זאת, ומשה אינו רק עבדו, ככל הברואים שבעולם שמחייבין לעשות רצונו וכי".</p> <p>דברים כיוצא באלו מצינו מעוד כמה מפרשים, אולם מצאנו לנכון לצטט דוקא לשון שמתייחס במפורש ובאופן ישיר לעניינו. כך הוא מובא בספרו של הגר"ר עקיבא יוסף שלזינגר: "שמעתי מאמא"ו זקני זצ"ל מהצ"ד (תלמיד ה"חתם סופר" ומהר"ם בנעט), כי בא זה לומר, דבכל האותות והמופתים שראו במשה רבינו ע"ה לא החזיקו בו שום אלוקות, אשר ממנו היכולת לשום אומן בו, כי אם 'ויאמינו בה' לבדו, ובמשה רק עבדו. וזה העיקר לא כדרך אלו שכל אמונתם בבני אדם, בצדיק שלהם, כאילו היה בבחינת שיתוף ר"ל. השמר והזהר, רק ויאמינו בה' ובמשה רק עבדו".</p>

² ראוי לציין בזה לדברי בנו של הגה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'נסק ז"ע הרה"ק ר' אלעזר בעל 'אורח לצדיק' (פר' נח, מהדו' הרב וייסבערג תשס"ד עמ' כ) המובא לקמן בענין ההתקשרות.

ה'הנבואה תחול על האדם על ההדרגות שכתבנו כשלא יהיה שם נביא יהיה כלי להגעת הנבואה על הבלתי מוכן אבל כשיהיה שם נביא כבר תגיע הנבואה על הבלתי מוכן בזולת אלו ההדרגות וזה דבר נתאמת מציאותו בשעת מתן תורה שהגיעו כל ישראל מפשיהם עם חכמיהם למעלת הנבואה אמר הכתוב (דברים ה) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש ולא למעלת הנבואה בלבד אבל למדרגת פנים בפנים שהיא המדרגה האחרונה ממדרגות הנבואה שאי אפשר שיגיע האדם אליה אלא בחסד א-ל-הי והיא היתה מדרגת מרע"ה אמר הכתוב עליו ודבר ה' אל משה פנים אל פנים (שמות י"ג) ונאמר ג"כ במדרגות כל ישראל בשעת מתן תורה פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך האש (דברים ה):

והוא מבואר כי שש מאות אלף רגלי שייצאו ממצרים מורגלים בעבודה קשה בחומר ובלבנים לא היו ראויין למדרגה גדולה כזו ואע"פ כן הגיעו אליה באמצעות מרע"ה ... וזו היא המדרגה היותר גבוהה שאפשר והוא שישמע האדם בקיץ קול מדבר אליו בזולת ראיית שום תמונה אמר הכתוב (דברים ד) קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים, והגיעו אליה בחסד א-ל-הי ובאמצעות משה..."³

”ומה מסוכנת היא ההתקשרות לרב, שעשה שקבלת עול הצדיק באה על חשבון פריקת עול שמים על ידי שמשעבד התלמיד את כל מעשיו לרב, ויבוא לקיים המצוות משום שכך הוא ציווהו”.

“מן יסוד המוסד להסידים מן הריב”ש ותלמידיו היה ע”פ גמרא... ובקיבוצים הללו נתרבה האהבה אהבת ה’... ובשמחת מצוות כאלו נתחזק בהם ויזהדותו” ע”כ בהכרח הוא ליראי אלקים לבקש להם כנסיה לשם שמים, ומקום פליטה לחבר עצמן עם חברים בחיבורי טהרה כדי להציל זרעם”

עלי ללכת ה'עבודה זרה'???

"... יבוין ... (היא מעלה מן) ע"י נשמתו ונשמת הצדיק... (הוא ישיב מן) ד"ע"י חיה שלו וחית הצדיק..."

“שלא לכיין להשתעבד ולהתדבק בשום עבודה לאיזה כח או כחות פרטים אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת. רק לכיין הכל לשם העצם המיוחד הו"ה ית"ש... ואפילו להשתעבד ולהתדבק באיזה עבודה לבחי' רוח"ק שבאיה אדם נביא ובעל רוח"ק, וגם זה נקרא עבומ"ז ממש. כמו שמצינו בנביאנוצנר שהשתחוה לדגנאל. ג"כ לא בעבור שהחזיקו לאלוה בורא כל. אלא שכיון בהשתחיותו להשתעבד ולהתדבק לרוח הקדש שבו. וחו"ש"ה זוכה לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו. היינו שלא לכיין ח"ו בשום עבודה וענין לאיזה כח פרטי מכחות שקבע הבורא יתב'... רק לכיין לשם העצם המיוחד לו יתברך לבד".

5

והמעין עומד נבוכ: היכן מוזכר בספה"ק "נפש החיים" [המתייחס על "להשתעבד באיזה עבודה"] - ולו במילה אחת! - משהו נגד תפילה על דעת הצדיק, שיסודה מגדולי המקובלים?⁴

ולהרחב ביאור נביא בענין זה את דברי הרה"ק רבי אליעזר ליפא בעל 'אורח לצדיק' (בנו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע), שמפרש ענין ההתקשרות בצדיקים ובפרט בעת התפילה, וזל"ק (פר' נח, מהדורת הרב וייסבערג תשס"ד עמ' כ):

"...ועוד פועל שמקשר את עבודתו ותפלתו בעבודת ובתפלת הצדיקים שבדורו, שהם המוחין של הקומה שבדורו. והפעולה מזה שאף אם הוא אינו מכוון כל כך, כיון שראשי עם שהם המוחין הם מכוונים ביותר ועושה נחת רוח להבורא ב"ה היא היא המוח, הווי מכת התקשרותו כאילו הוא כיון ועולה תפלתו למעלה, ופועל גם כן שמעלה ומקשר תפלה ועבודה שלמטה ממנו במדרגה אל תפלתו כיון שהוא עושה בשם כל ישראל. ועוד שבוה התקשרות בעבודת הצדיקים שבדורו הוא גורם ופועל להמשיך על עצמו ולדבק עצמו באלקות שהצדיקים שבדורו ממשיכים בעבודתם ובתפלתם לעולם הזה, ואחר כך ילך למעלה לקשר עצמו ... עד האבות הראשונים אברהם יצחק ויעקב".

וגדולה מזו מצינו בספה"ק "חסד לאברהם" להגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע (מעין ד נהר כד):

"... וזהו סוד קשר נפש בנפש ולא נמסר אלא לעומד בעולם הזה ויכול לקשור נפשו בהיותו בגשם בנפש הצדיק, וזה בהיותו שופך נפשו על קבר הצדיק ומדבק נפש בנפש ומדבר עם נפש הצדיק ומודיעו, והנפש יעורר שאר הנפשות, וענין זה נתאמת אצלנו שהיה בזמנו זה, גם העידו מגידי אמת על האר"י זל"ה ועל תלמידיו זל"ה. ה. וזמ"ל".

!!!

לדברי בעל "הגאון" (רח"ל) - האם אכן הורה מרן ה"קהילות יעקב" זצ"ל לעבוד ע"ז כסגולה להנצל ממחשבת ע"ז???

ואנהרין לעינין מכתב קודש ממרן ה"קהילות יעקב" זצ"ל ("קריינא דאגרתא" ח"ג עמ' קסא, ו"עצות והנהגות" עמ' פד):

"...ואכתוב קצת עצות, כי היה לי ג"כ עסק עם בחור יקר אחד אשר נתבלבל במחשבות ע"ז ר"ל כו', ונתברר לי שהועיל לו מאוד כשעשה לפני התפילה 'מוסירת מודעה' שהוא מתפלל על דעת האר"י זל"ה והש"ך והמג"א [זה שטיפלתי עמו היה חסיד ואמר ג"כ ע"ד הבעש"ט והצמח צדק], ואח"כ בשעת התפלה התכוון שהוא מתפלל בהתחברות צדיק מפורסם [זה צריך מע"כ לברר אצל אדם זה שעוסק ברפואתו מי בעיניו בחזקת צדיק עצום אשר בודאי תפלתו זכה ומקובלת] ונודע לי שזה הועיל לו לגמרי כמעט להתפלל בלא מחשבות רעות.

... גם הבחור שעסקתי עמו הוא כהיום אברך יקר ומוצל מכל הרהורים תל"ת ונתרפא לגמרי כפי הנראה מדבריו".

מחריד לדמיון אלו ביטויים והגדרות היה מצמיד אליאק למכתב קודש זה, אילו יוצא מעטו של אחד הצדיקים האדמו"רים...

ולעניינו, הוכחה ניצחת היא - גם לקטני מדע - שאין כל קשר בין דברי קודש דהנפש החיים הנ"ל לנוהג קדום זה שיסודו מהררי קודש והתפשט ביותר על ידי תורת החסידות (וע"ב ספר 'ארוחת רבינו' ח"ה אות קיד, עמ' קצה - קצו).

התקף האמת הוא:

בכזבי ה"שבר פושעים", ולא חלילה בספה"ק ה"נפש החיים"

ואמנם לא ב"נפש החיים" ולא בשום ספר תורני אחר נמצא כי התפילה על דעת צדיקים היא "עבודה זרה"! המקור האמיתי לכך הוא בספר ה... "שבר פושעים", אותו ספר המלא בקיא וצואה "ניבול פה" של ממש, שמחברה הרשה לעצמו להעלותו ע"ג הדפוס יחד עם שאר העלילות הדמיוניות והמחיריות שבספרו [עוד חזון למועד בע"ה] כותב גם (דף נח ע"א, וילנסקי 150-149): "וכעת תפלתך תהא כוונתך שאתה מתפלל על דעתו... אי ל' הלא זה,

הדרך בעצמה דיו עובדי ע"ז הקדמונים סתורב וחירם... ומיין העבודה הזאת דיו מהם עובדים לאנשים..." ולמה אם כן העלים אותו אליאק מקוראיו ותלה דבר בשם מי שלא אמרו?? ולא עוד אלא שסילף כוונת דברי הנפש החיים והעמים עליהם כוונות שלא פורשו בהם???

המענה לכך היא במאמרם ז"ל (פסחים קיב). שהרופה ליחנק יתלה עצמו באילן גדול!

סילוף דברי ה'נועם אלימלך' בענין התקשרות הצדיק עם הבעל עבירה

בענין ההתקשרות לצדיק, כתב ב"הגאון" (עמ' 1004):

"יתר על כן גרס הרבי ר' אלימלך, כי היות וכדי להיטיב עם הציבור חייב הצדיק להתדבק ולהתקשר עמהם, והם כוללים גם בעלי עבירה, לכן "הצדיק עושה גם כן איזה עבירה, אלא שהיא לשמה, ועל ידי זה יכול להתקשר עם הבעל עבירה" (-המרכאות במקור!), השקפות הללו גרמו והביאו לרקמת קשר הדוק בין מנהיגים חסידיים לפשוטי עם, תוך כדי יצירת תלות הדדית ביניהם".

ובהערה 146 מציין לדבריו הנ"ל: "נועם אלימלך פר' נשא, וראה לעיל על "עבירה לשמה".

המובן בדברים אלו הוא, שכאילו כתוב בספה"ק "נועם אלימלך" שהצדיק יעשה עבירה אמיתית בכוונה לשם שמים, מושג המקביל לשם "עבירה לשמה", שאותו מחבר האריך בזה (ואנו לא נתייחס לזה במסגרת זו, ועוד חזון למועד בע"ה), אך ברור שזה פירוש דברי הספר, ואם עוד נסתפקנו בזה, הרי שדבריו שבהערה אינם מותירים כל מקום לספק.

4 ראה ספר "חיי נפש" להג"ר גדליה אהרן קעניג זצ"ל מגדולי וראשי חסידי ברסלב, שהאריך בזה - ולאפוקי מדברי השקר של אליאק כאילו הגרסא"ק בא בספרו לחלוק ולסתור את דברי הגר"ח (ותיתי להו למערכת קולמוס של עתון משפחה (אדר ב ס"ח), שמשעשעו על כך, תקנו זאת) וכן מבואר גם בספר 'זכרון יעקב' לר' יעקב ליפשיץ.

יד ימינו של הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל, ח"א עמ' 12 שפירש שדברי הנפה"ח נאמרו רק כחשש לשיבושים שיוכלו להיצר ע"י המון עם במשך השנים.

כעת הבה נראה את דברי קדשו של הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע, המפרש דבריו באר היטב, שכוונתו למעשה המחוייב מדין תורה, אלא שהוא מצד תוכנו מעשה שבשלילה, אבל לא ח"ו מעשה איסור. וזל"ק בפר' נשא ד"ה ולבני קהת לא נתן:

מקור	סילוק
<p>"...ונראה כי בגמרא איתא גדולה עבירה לשמה. וקשה מה זה שייכות אצל עבירה לשמה, וכי מי צוה לעשות עבירה שהיא שייך אצל לשמה? אבל נראה ... וא"כ הצדיק צריך לדבק עצמו בכל ישראל כדי להיטיב להם, ואין הוא עושה עם הבעל עבירה חלילה, הלא אף שהוא בעל עבירה אעפ"כ צריך להשפעה ולחיות, ואין יתקשר הצדיק עמו? לזה אמרין בגמרא גדולה עבירה לשמה, שהצדיק עושה גם כן איזה עבירה אלא שהיא לשמה, ועי"ז יכול להתקשר עם הבעל עבירה גם כן ויטיב לו גם כן.</p> <p>וענין עבירה לשמה הוא כך, כמו אצל שאול דכתיב 'וירב נחל' ודרשו שרב על עסקי נחל, אם על נפש אחת כו', בהמה מה חטאה. והיה נראה לו זה שיהרגו הבהמות של עמלק עבירה גדולה. אבל אם היה יכול לעשות עבירה לשמה היה עושה והורג את הבהמות גם כן, שצוה המקום ב"ה, מה לך שנראה לך עבירה, יהיה עבירה לשמה, אלא שמרוב צדקותיו שלא היה בו שום דופי לא היה יכול לעשות אפילו עבירה לשמה, וממילא כיון שלא היה יכול לעשות עבירה לשמה לא היה יכול להתחבר עם הבעל עבירה ח"ו, והוא שאמרו מפני מה לא נמשכה כו' מפני שלא היה בו שום דופי ולא היה בידו להיטיב לכולם וכנ"ל."</p>	<p>"הגאון" (עמ' 1004):</p> <p>"יתר על כן גרס הרבי ר' אלימלך, כי היות וכדי להיטיב עם הציבור חייב הצדיק להתדבק ולהתקשר עמהם, והם כוללים גם בעלי עבירה, לכן "הצדיק עושה גם כן איזה עבירה, אלא שהיא לשמה, ועל ידי זה יכול להתקשר עם הבעל עבירה" (-המרכאות במקור!), השקפות הללו גרמו והביאו לרקיעות קשר הדוק בין מנהיגים חסידיים לפשוטי עם, תוך כדי יצירת תלות הדדית ביניהם."</p> <p>ובהערה 146 מציין לדבריו הב"ל:</p> <p>"נועם אלימלך פר' נשא, וראה לעיל על "עבירה לשמה".</p>

אדרבה ואדרבה, דברים מפורשים בשלילת וגנות דעה זו - שלצורך התקשרות עם העם יש לעבור עבירה - מצינו בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" בשם הבעש"ט הק' שהעובר בדון לא רק שלא יוכל להתקשר ולעלות את העם עמו, אלא שהוא לדעת קדשם "כפירה גמורה", וכאשר פקרו בזה המינים, כשהכוונה ברורה לכת ש"צ שר", סייעתו וגורותיו. וזל"ק (פר' אהר'):

"מנצח ואל יבא בכל עת אל הקדש בואת יבא אהרן אל הקודש וכו'... ולעניות דעתי נראה ע"ז שכתבתי (עין פרשת בא, פרשת יתרו, ועוד) פירוש הש"ס כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא הרבים ידי חובתו וכו'... (ר"ה נט)... והוא כי אשמת העם שבמזיד גורם לראשי הדור חטא שוגג, כדי שיהיה לו איזה חיבור עמהם להעלותו. וכמו שכתבתי (עין פרשת חוקת, פרשת תצא) ויקצוף משה וגו' שמא חזרתם לפעור וכו' (שבת סד), כי הכועס כאילו עובד ע"ז, ובוהו יש לו מקום תפיסה לשוב בתשובה לתקן כל אותן מדרגות בין של עצמו בין של אחרים. וזה אמרו בש"ס כי יחיד העושה תשובה מוהלין לו ולכל העולם (יומא פו ע"ב), והיינו כשמתחבר עם מדרגותיו:

...אך שמא ח"ו יש לטעות שיחטא במזיד כדי להתחבר עם אותן המדרגות להעלותו, כאשר פקרו המינים בזה. לזה בא הכתוב ואל יבא בל"ע ע"ת אל הקודש, ור"ל כי יש י"ד עתים לטובה ויש י"ד עתים לרעה (קהלת ג), כי זה לעומת זה עשה וכו'. וזו"ש וא"ל יבא במונה בל"ע ע"ת הכולל גם עתים הרעים לעבור עבירה במזיד ח"ו, כדי שבוה יתחבר אל אותן מדרגות שם להעלותו אל"ל הק' ודרש. כי זה ח"ו כפירה גמורה. וכאשר שמעתי בשם מורי טעם הגון כי כשחטא בשוגג בלא דעת, או יש תקנה בעושה תשובה בכונה שנותן בו דעת להעלותו. מה שאין כן כשחטא ברעת, במה יתקנה. וזה פירוש הש"ס האומר אחטא ואשוב וכו' (יומא פה ע"ב) והבן ודפח"ח:

אבל כשנודע ששוגג, ואחר כך כשעושה תשובה יתחבר עם אותן מדרגות שבכחית חטאו להעלותו. וז"ש בואת יבא אהרן אל הקדש כשנודע בלא כוונה, ונקרא זאת, בזה יבא אל הקודש. וכמ"ש בפר' בן בקר לחטאת, שהיא על השוגג וכו', והש"י יכפר אמן נצח סלה ועד:

כי צד מסלפין! - שני סילופים שהם אחד -

ישיבת וולוז'ין

וואלאז'ין - כחנית נגד החסידות!

מזוויע ביותר היא הגישה אותה מנסה לטוות, כאילו ח"ו תורה וחסידות הן תרתי דסתרי, בהתאם לגישתו השקרית בה טוען כי הדעה החסידית והדבקות בה' מושתתים על ביטול תורה, רח"ל, עד כדי כך שבדי בעיניו ששיבת וואלאז'ין הוקמה כתרים בפני החסידות. ואם מאן דהוא זקוק לראיה כל שהיא להנחתו זו, באו בדבריו "ראיות חותכות" מדברי הגר"ח מוואלאז'ין זי"ע באגרתו, בה מביא את גודל וחומר עון ביטול תורה, ועל היותו הצייר המרכזי בעבודת ה'!... וכי בזה לבד לא מבואר די שהכוונה היא לאפוקי מידי השיטה החסידית?!

סילוק 1

עמ' 936:

"רמזים לכוונתו של הגר"ח בקריאתו הנרגשת (-ליסוד ישיבת וואלאז'ין), מוצאים אנו באותה איגרת עצמה, בכתבו: "וכן מנה הר"ר חיים ויטל, בספר שער הקדושה שער ח ח"ב, בין מדרגות התחונות, שאע"פ שיש בידם כל המעשים טובים, אין להם חלק לעולם הבא, אם אפשר להם לעסוק בתורה ואינו עוסק, אינו מיום הדין על ביטולה של תורה".

להבנת אליאך, הרמז של הגר"ח באגרתו ליסוד הישיבה - שלדברי אליאך הוקמה "כתרים נגד החסידות" - הוא כה ברור ופשוט, ודיעבדה הפשוטה שהביא את דברי מהרח"ו בשעה"ק "שכל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, אע"פ שיש בידם כל המעשים טובים אין להם חלק לעוה"ב". ואליאך דאליאך פשוט שהכוונה נגד החסידות.

אך מה נעשה שבעל התניא כותב (בפרק א' ס"א) בזה"ל:

"ואפילו העובר על איסור קל של ד"ס (-דברי סופרים) נקרא רשע, וכל שכן וק"ו במבטל איזה מצות עשה שאפשר לו לקיימה, כמו כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, שעליו רז"ל (סנהדרין צ"ט): 'כי דבר ה' בזה הכרת תכרת - זה שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק', ופשיטא דמקרי רשע טפי מעובר איסור דרבנן, וא"כ ע"כ 'הבינוני' אין בו אפילו עון ביטול תורה".

שמה גם בעל התניא התכוין בדבריו אלו נגד החסידות?

המשך ציטוט מאליאך (שם):

"עוד כתב שם (הגר"ח) דברים הנראים כמתייחסים אל השקפת החסידות: "ובתחילת ברכת התשובה תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו כו' - דמאן דקרב לאורייתא, קרוב לקב"ה, ומאן דרחיק כו'". ללמדך, שאין דרך להשגת קרבת האלקים ודבקות בה', כי אם בכח

ביצד מעלילין!?

”וואלאזין”, לצנינים - בעיני מי?

עוד בענין זה, ב”הגאון” עמ’ 935 בהערה 101:

”דומה שראית יסוד ישיבת וולוז’ין כתגובה וכמחוסם מפני החסידות, הובנה גם ע”י אי מי מחסידים. ראה לדבר בספר ”לקוטים יקרים” הנדפס בשנת תשכ”ו בירושלים, הובא מתוך רשימות רבי אהרן יוסף לוריא מוקני חסידי סלונים, באות ג: ’כשהיתה הישיבה בוואלאזין אמרו צדיקים, אז משיח וועט נישט קומין כ”ז די ישיבה אין וואלאזין וועט נישט בטל ווערין. דברים שכלה מוטב היה שלא יבואו בדפוס, אבל משנדפסו למדנו מהם, כי וולוז’ין אכן היתה לצנינים בעיני חסידים, שראו בה מחסום רציני בפני התפשטות החסידות.”

הבה נראה איך היתה ישיבת וולוז’ין בעיני הגר”ז מבריסק (נכדו של הנצי”ב מוולוז’ין, ראש הישיבה בעת סגירתו, ולמעלה בקודש הגר”ח מייסד הישיבה הק” ובעיני החזו”א זצ”ל:

בספר ”עובדות ונהגות לבית בריסק” (ח”ג עמ’ מג-ד):

”סיפר חכם אחד שליט”א, כפי ששמע סיפור הדבר, מאחד שהיה נוכח בשעת מעשה:

ישב מרן הגר”ז זצ”ל בחברת מקורביו, ונתגלגלו הדברים לאכסניית התורה הגדולה, בית אולפנא רבתי, תל תלפיות לגולת ליטא, הלא ישיבת ”עץ חיים” הנודעת בשמה לשם ולתהילה ”ישיבת וואלוז’ין”. נפק מפומיה דמרן הגר”ז זצ”ל: ישיבת וואלוז’ין נסגרה מפני שהיתה צריכה להסגר!”

והיו הכל תמוהים אל מה ירמוז המילים. שכן אצל מרן הגר”ז זצ”ל כשדובר בסגירת ישיבת וואלוז’ין, היה זה כאילו דובר בחורבן הבית... ועתה נשמע מדבריו כאילו טוב ויאות נעשה בסגירת הישיבה.

ראה מרן הגר”ז זצ”ל את השומעים תמוהים ופתח במתק לשונו הטורח: ”הלא כה סיפרו, כי כאשר ייסד זקני רבי חיים מוואלאזין את הישיבה וניגש כדי להניח את אבן הפינה, בכה בכי רב, עד כי אמרו הנוכחים, על דרך צחות, שלא היה צורך במים כדי לגבל את המיט, באשר הספיקו לכך דמעותיו של הגר”ח.”

והנה המשיך מרן הגר”ז, כל הרואה היה נותן דעתו לדעת ולהבין פשר בכייתו הגדולה של רבי חיים וואלוז’ינר לעת יסוד אבן פינת בית גדול לתורה וליראה אשר הוא ודאי זמן לשמחה ולחדוה, ולא לבכי ולדמעות? אולם הדבר פשוט, כי נשא תפילה להצלחתה ולקיומה של הישיבה, משאת נפשו ובכת עינו. ... כי לולא מפעלו הגדול של הגר”ח, כמעט ונשתכה תורה מישראל... ואכן הרבה תפילות היו ראויות להנשא למען קיומה של הישיבה, אך יותר מכך יש לבכות ולהתחנן על סגירתה של הישיבה, אם אמנם יהיה ח”ו צורך והכרח לזה.

והמשיך מרן הגר”ז זצ”ל: דבר ידוע הוא כי במשך הזמן, ובצוק העיתים חדרו רוחות רעות לתוך היכל הישיבה. רוח הכפירה והעוינות, אשר באה מארץ אשכנז, וההשכלה אשר הביאה כנפיה, דפקה גם בשערי היכלי התורה, מבצרי היראה שבלוטא, ועד ליישיבת וואלוז’ין הגיעה. רקבון נגע ההשכלה פשט בין כמה וכמה מתלמידי הישיבה, והדבר היסב צער רב לנושאים בעולה של תורה, קברניטי הספינה, ממושיכי מפעלו הגדול של הגר”ח. הרבה סתירות סתר הנצי”ב, ולא מעט עגמות נפש היתה מנת חלקו. הגיעו הדברים לידי כך עד שטובה היתה סגירתה של הישיבה על פני השאריות פתוחה, ואמנם, גם אם קשה להקים ולייסד ישיבה גדולה כזו, אך שבעתיים קשה סגירתה של ישיבה כישיבת וואלוז’ין. הוא אשר אמרנו, כי הרבה תפילה צריך, והרבה זכויות דרושות כדי לקיים ישיבה, אך יותר מכך צריך כדי לסגור ישיבה.

”מי יודע”, חתם מרן הגר”ז את שיחו, ”אם לא על כך בכה הסבא, רבי חיים וואלוז’ינר, שאם יבוא זמן והישיבה תצטרך להסגר, שתהיה לה את הסייעתא דשמיא להסגר!”

לימוד התורה, וכל הקרוב לתורה הוא הקרוב להקב”ה. וסיים: ”אחינו בני ישראל, אולי הגיעה השעה לגדור הפרצה הזאת, ונשוב להחזיק בתורת ה’ בכל כוחנו”.

ובכן הבה נבדוק את שיטת החסידות האמיתית, ממקורותיה!

מרן הבעל שם טוב הק” (כתר שם טוב דף ט”ז ע”ב ובלק”י כ. הובא בבעש”ט עה”ת ואתחנן נ):

”...שחושק לדבקות השי”ת להיות מורכבה לו, ואין לזה דרך כי אם על ידי התורה והמצוות, אזי הן ע”י נגלות התורה והן ע”י נסתרות התורה יזכה להיות מורכבה לו ית”...”

בנועם אלימלך (לקו”ש ד”ה משנה שבת):

”לא ישב אדם לפני הספר... בספר מומש ללמוד תורה... שהוא עיקר ענין עבודתו ית”...”

בתניא (אגה”ק א) מבאר שהאהבה ויראה הדבקות בה’ הם בחינת מתניים המעמידים את הגוף, וכתב שם בזה”ל:

”...אך מי הוא הנותן כח ועוז לבחינת מתניים להעמיד ולקיים הראש והזרועות? הוא עסק ולימוד הלכות שבתורה שבע”פ... וזהו חגרה בעוז מתניה, אין עוז אלא תורה שהיא נותנת כח ועוז לבחי’ מתניים לחזק ולאמץ זרועתיה הן דו”ר שכלים או טבעיים כל חד לפום שיעורא דיליה. (ועיין בסמוך עוד מדברי התניא בתוך דברי האגרא דכלה)

באר מים חיים (תצוה ד”ה ואתה תצוה):

”ואופן התקרבות והדבקות לבורא עולם הוא רק על ידי התורה והמצוות, כי לא יעלה לשמים שיאו לראות שם את פני ה’, רק ע”י התורה והמצוות של הקב”ה עשה ולא תעשה שהן רצונו ית’... והוא רצונו אחד מיוחד ממש מכל צד ומכל פינה...”

בעל ה”בני יששכר” בספרו ”אגרא דכלה” (פר’ תצוה):

”... ובא הכתוב להזהיר ברמז בכאן על לימוד התורה. והוא, לכל יאמר האדם למה לי לעסוק בתורה ביום ובלילה, הלא עיקר התכלית הוא הדבקות בחיי החיים אין סוף ב”ה, על כן אדבק את מחשבותי במחשבות שכליות ובגדלות הבורא ב”ה, ויספיק לי במקום לימוד התורה. וכבר שמענו בעניני רבים וכן שלמים שגו בזה.

אבל באמת קיבלנו מרבותינו הקדושים, כי גם לבעלי השכל הן הדבקים בהש”י בשכלם, אם לא יכתו גופם ויהדדו שכלם במתק אור התורה, להסיר קמשינו השכל ע”י חידוד התורה, לא תתקיים הדבקות וסופה בטלה, כי במשך הזמן בלא תורה יתמשך השכל ח”ו אחר החומר וכתב הרב בתניא (סוף פרק ל”ט) הרי זה דומה למי שיושב במים עד צווארו וצועק תנו לי מים כי צמאת...”

”... כתית למאור” - רצ”ל שצריך לכתת הגוף בכדי שיאיר באור הדבקות העצמי, כמ”ש ברעיא מהימנא: אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה, על ידי עסק התורה בעיון. ”להעלות נר תמיד”, רצ”ל ע”י התורה תשאר אצלו הדבקות לאחסנת עלמין ביתר שאת בכל שעה, ובאם לאו תבטל ח”ו הדבקות. על כן ישים האדם כל מגמתו בתורת הש”י יומם ולילה, והש”י ישים חלקיו בתורתו אמון”

מרן ה’שר שלום’ מבעלזא, כמובא בספר ’קול התור’ (עמ’ קע”ג, בראשית; לקט אמרי קודש עמ’ ח):

”שמעתי מפי קה”ק אדמו”ר שליט”א (מרן הרה”ק מוהר”ד מבעלזא זי”ע) לפרש בהקדם דברי אביו הקדוש והנורא זצק”ה (מרן הרה”ק מוהר”י מבעלזא זי”ע)... ואמר שכך שמע מאביו הקדוש (מרן הרה”ק השר שלום מבעלזא זי”ע) שרק ע”י התורה”ק יוכל האדם להלהיב לבו ביקוד אש לדבק את עצמו להבוב”ה ולא ע”י שכלו ועצתו, כי אע”פ שלפעמים נראה לו לאדם שגם ע”י שכלו או ע”י ספרים הנ”ל נתלהב לבו להבוב”ה - זה אינו רק לפי שעה אבל לא להתקיים, משא”כ ע”י התורה”ק היא עומדת לעד כמו שהתורה”ק נצחית, ואע”פ שנראה לו לפעמים שלא פעלה אצלו התורה”ק ח”ו הנה אע”פ שלא פעלה על אתר מ”מ ישאר אצלו הקדושה על להבא כשיבוא אח”כ לעסוק באיזה מצוה ובעבודת הבוב”ה אז יתעורר אצלו הכה של קדושת התורה ויסייע לו לעבוד הבוב”ה.”

איננו מתיימרים, שבקטעים אלו בארנו די הצורך פרק זה, שיש הרבה מה להרחיב בפרטי פרטים, אך דומה כי די בזה להוכיח שקרנות ונבלותו של המהפך דברי אלקים חיים לדרשות אליל ומינות.

"בצעירתו נסע (מרח' החזו"א) לולאזין, ושהה בה כמה ימים, ומיד נאלץ לשוב לביתו, מחמת הקשיים להשמר מאיסור חדש, ששם נהגו בה להקל, ואמר: 'שאיסור חדש הציילו מחברה רעה שלא נסחף אליה'. שמענו מהגר"ח קנייבסקי".

הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע⁶, ומבאר בטוב טעם את ענין המתת לצדיקים, מצביע אף הוא ז"ל למנהג הנביאים זה כמקור להנהגת הצדיקים.

וז"ל בספה"ק 'אורח לצדיק' (פר' ראה):

הנתינה לצדיק כמועילה לקבלת התפילה, מקורה מימי הנביאים

"... כי אפשר ליתן טעם בשאול (שמואל א ט"ו) שאמר לנערו והנה נלך ומה נביא לאיש כי הלחם אול מכלינו ותשורה אין להביא לאיש האלקים וגו' ויאמר הנה נמצא בידי רביע שקל כסף ונתתי לאיש האלקים והגיד לנו וגו', ואף הצדיקים שבדורנו רואים אנו אף שאמרו בגמרא (ב"ב קט"ו): 'לך אצל חכם ויתפלל עליך, עם כל זה אם לא יביא לחכם תשורה וכל אחד לפי ערכו ולפי אומדן עשירות שיש לו, אין הצדיק יכול להתפלל עליו כל כך ואין תפלתו עושה רושם כל כך".

ביאור מהות התפילה, וממילא יתבאר היאך נענה בתפילתו

"אך אפשר לומר הטעם כי כל מה שנחסר לאדם הוא נכלל בשלש אלה, דהיינו בני חיי ומוזוני, והחסרון שנחסר לו עתה אחד מהשלש האלה על ידי החטא, לכך הוא חולה או יחסר לו דבר מהממוץ או ח"ו אחד מבניו, והתיקון לזה הוא התפילה הוא לשון חיבור כמו נפתולי נפתלת, כלומר במה שמתפלל על הדבר הזה הוא מדבק עצמו וחיותו בשורש החיות האלקית השייך לדבר הזה שמתפלל עליו על חסרונו".

מי שאינו בר הכי, תקנתו היא על ידי הצדיק שמעלה תפילתו כהוגן

"ואם הוא לאו בר הכי שיהיה יכול לחזור ולדבק עצמו את חיותו על ידי תפילתו, ואף שאם הוא בר הכי אמרו בגמרא (ברכות ה'): 'אין חבוש מתיר עצמו', דרצה לומר מחמת שהוא חבוש בצערו אינו במדרגה זו עתה להתיר ולדבק חיותו עצמו על ידי תפילתו, תקנתו לזה ש"לך אצל חכם" שהוא יכול לדבק ולחבר חיותו שניתק לו מהשורש הדבר שנחסר על ידי זה, על ידי תפילתו הזכה".

החוטא שבא לשוב בתשובה ואין בכוחו להתפלל כהוגן, צריך לקשר חיותו בחיות הצדיק כדי שיעלה ביד הצדיק לקשרו בשורשו

"ויציג הוא הדבר שהצדיק יקשר וידבק חיותו של אחרים, היאך הוא בידו חיותו של אחרים, בשלמא חיותו יכול הוא לקשר, אבל של אחרים אינו בידו? - בשלמא קודם שניתק הוא משורש חיותו, היה הצדיק מושיך השפעות בני חיי ומוזוני על שורש חיותם של כלל ישראל, ואף על הפרטי כי הוא כלול עמהם בשורשם, אבל זה שניתק חיותו עתה מהשורש מחמת החטא היאך הוא חיותו בידו לקשרו?

התקנה לזה, שיקשר האדם הזה מקודם את חיותו בהצדיק ובחיותו, ואחר כך יכול הצדיק הזה לחזור ולקשרו בשורש חיותו שניתק ממנו ע"י תפילתו".

ממונו של אדם הוא חיותו, ובזה שנותן מממונו לצדיק ומחיהו נמצא מקשר חיותו בחיות הצדיק

"ובמה הוא מקשר את חיותו בהצדיק ובחיותו?

ונוכל לומר, כי הנה עינינו רואות שהחיות של אדם הוא מקושר בממונו, כי כשיש לו סך מסוים לכל אחד לפי ערך העשירות נאבד והולך ממנו כמעט את חיותו, ואם אדם יריוה אז אינו אוכל ואינו שותה כי יש לו חיות מזה.

ובזה הוא מקשר את חיותו בהצדיק, כשנותן לו את מתנתו שהיא חיותו, ומחיה בזה להצדיק, נמצא שהוא מקושר בחיותו בהחיות הצדיק".

בעל הרשימות הנזכר, הרה"צ ר' אהרן יוסף לוריא ז"ל לא חי בתקופת הגר"א, גם לא בדורו של הגר"ח מוואלאזין⁵, ברור ללא כל ספק כי הדברים נאמרו בהתאם לתקופתו, עת קיננה "ההשכלה" רח"ל ביישיבת וואלוזין למגינת לב ראשיה צצוק"ל (א.ה. אנו לא נהיה מגלי רכיל בפרט זה, העובדות מתועדות ויש על כך ספרות רחבה, למשל עיין בספר 'מקור ברוך' לבעל התורה נתימיה ז"ל כרך ד' פרק נ' 'מעשה שטן', ובהקדמת הגאון הריב"ז מסלוצק לשו"ת בית ירדב"ז), ועל אותה תקופה נסובו דברי הצדיקים שהביא הראי"ל כמו דברי הגר"ז מבריסק צ"ל שאכן היתה צריכה להסגר! שלא לדבר על הגאון ה'חזון איש' שהעלה על נס את הזכות שהצילתו מלמוד בואלוזין של אותה עת (ראה מעשה איש שם).

⁵ ר' אהרן יוסף נפטר בז"ך שבט תשכ"ט.

פדיון נפש

המנהג לתת פדיון לצדיק כבר היה נהוג אצל הנביאים, ומקורו עוד מימי האבות

ענין הפדיון נפש - הנהוג אצל החסידים - שנותנים ממון לצדיק שישא תפילה בעד המבקש, לא חדש הוא בבית ישראל. בדרשות הר"ן (דרוש שני) מביא מנהג זה שהיה נהוג כבר בימי הנביאים:

"מה שענה הנער לשאול ואמר: הנה נמצא בידי רבע שקל כסף ונתתי לאיש האלקים והגיד לנו את דרכנו. וכמו שאמר ירבעם לאשתו: ולקחת בידך עשרה לחם ונקודים ובקבוק דבש וגו' הוא יגיד לך מה יהיה לנער וכו' אי אפשר שתשיג הנפש התבודדות הצריך לזה הניגוד בטבע המציק, ולזה יצטרך שיקבל הנביא דבר נרצה אצל הטבע, כדי שישכים בהתבודדות ויסיר המציק. שהיו נוהגים הנביאים בזה, עד שאמר אמציה אל עמוס: הוור לך ברח לך אל ארץ יהודה ואכול שם לחם ושם תנבא, כלומר שם תקח דוריות להתנבא".

ועוד מבאר שם את דבר המטעמים שביקש יצחק מעשו על זה הדרך. - ע"כ בקיצור דברים, ועצו"ש באריכות [וע"ע ברלב"ג שמואל א פ"ב פסוק כד].

כדברים אלה, וביתר שאת, תמצא בפירוש רבי אברהם בן הרמב"ם בספרו המספיק לעובדי ד' (הפרישות עמ' קלא) באברבנאל (בראשית כז ד, עמ' שז). ברבינו בחיי (בראשית כז). ברלב"ג (שמואל שם) וכן באלשיך הק' (שם) ועוד מפרשים רבים.

תכלית הפדיון היא להתקרב אל הבורא יתברך על ידי הצדיק

דברי רבותינו הראשונים הללו היו יסוד מוסד של קבלת פדיון נפש, אצל גדולי אדמו"רי החסידות, כפי שכותב המגיד הק' מקאזניץ בספרו (עמ"ס אבות פ"ב מ"ט):

"וכמו כן הבורא ית"ש אף שמלא כל הארץ כבודו ואינו רחוק כלל, אף על פי כן נראה כרחוק, ולאו כל אדם יוכל לדבק בו יתברך. אך יחויב לן עצה לדבק בצדיקים שהם השכנים להבורא ית' ולקרבה אליהם, ואז יוכל לעלות עמהם, וזה האדם הרוצה לקרב עצמו אל הצדיק צריך להפקיר עצמו עם כל אשר לו לזה הצדיק, ואז יוכל לקרב אליו ולדבק בו, כמו שמצינו (שמואל א ט) בשאול ונערו כשהיו מבקשים החמורים והלכו אצל שמואל הנביא, ויאמר הנה נמצא בידי שתי כסף, ולמה לו השתי כסף, אלא הענין הוא כך, כי אם יבוא בפתע פתאום אל הצדיק באיזה ענין אזי לא ישמע אליו, רק שצריך מקודם לקרב אליו במה דאפשר, ובאותן שתי כסף היה מקרב עצמו אל שמואל הנביא".

⁶ ועיין פירוש הרמב"ן (בראשית כ"ה, לד):

"ומה שאמר לבקר אותו אחר עשות לו המטעמים אינו שבר האכילה ושחד בהם, אבל רצה ליהנות ממנו שתחת נפשו קשורה בנפשו בעת ההוא, ויברך אותו בחפץ מלא ורצון שלם".

⁶ להזכירם אגרת הקודש של הרה"ק מליז'ענסק משמשת כמטרה לחיזוי המושחזים ברעל של אליאך כל אימת שמדקדק לענין 'פדיון נפש'.

ואחר כך הולך הצדיק בהחיות הזה ומקשרו בהשורש הדבר שהוא מתפלל עליו, ולזה כשנחסר לו לשאול האתונות, לא רצה לבוא אליו להתפלל על הדבר בלא תשורה. והוא הטעם להצדיקים שבדורנו גם כן כנ"ל.

עכ"ל] ונענו"ש שפירש עד"ז ענין נתינת צדקה לעני קודם התפילה.

הפדיון לצדיק הוא לעשותו שליח להתפלל בעדו

גם הגה"ק בעל ה'בני יששכר' בספרו 'אגרא דפרקא' (אות ז) מביא מקור זה מפורשות:

"נידון המנהג הנהוג בבוא איש ישראל אל הצדיק, ומבקש ממנו שיתפלל בעדו נתן לו ממון עבור זה, הנה מצאתי בדרשות הר"ן (דרוש השני) וכו' שזה היה המנהג גם בבניאי אמת וכו', וכן תמצא בשאול המלך וכו', וכן תמצא באשת ירבעם כשהלכה אל אחיה השילוני וכו'".⁸

תכלית הממון שהצדיקים לוקחים ליחד לב כל ישראל לאביהם שבשמים.

טעם עמוק ונסתר מופיע במכתבו של הרה"ק מטשרנאביל, כעדות הרה"ק רבי שמואל מסוכטשוב:

"ראיתי כד הוינא טליא מכתב הרב הקדוש ר' אהרן מטשרנאביל זצלה"ה שנתן ביד שלווחו לחזור בערי ישראל לקבץ ממון, וכך כתב: "לא ממון אני צריך, כי הכסף בביתי מצוי כאבנים, אלא שאני צריך להעלות תפילת ישראל לאביהן שבשמים, ולדבר הזה נצרך לי כסף מקובץ מכל ישראל", עכ"ד המכתב. - והסברתי לי עפ"י מואמרם ז"ל (ירושלמי תרומות סוף"ח): הלב תלוי בכיס, הלב הוא הרצון, ואם כן בכסף המקובץ תלויים בו רצונות רבים, והוא לפועל דמיוני לרצונות התפלה לאחדם ולהעלותם כנ"ל" (שם משמואל פר' ויקהל שנת תרע"ו).

ה"תשובה" וההתייחסות לנגד דברי ספרי החסידות ששורשם בדברי הראשונים

בעל "הגאון" גם הוא מחוה את דעתו בענין (אם אפשר לכנות זאת בכינוי "דעה") כשהדגש העיקרי בדבריו הוא ההיתול והזלזול שבהצגת הדברים, בלא שום תשובה או התייחסות עניינית לגופם של דברים.

וכך מוצגים הדברים על ידו בעמ' 1016 - 1015:

"חידוש נוסף. הצורך להתקשר עם הצדיק לשם קבלת השפעתו, דוקא באמצעות הענקת תרומה נכבדה לקופת הצדיק, מה שכוונה על ידם כנתינת "פדיון נפש" לצדיק ... המגיד מקו"ניץ כתב: "זה האדם הרוצה לקרב עצמו אל הצדיק, צריך להפקיר עצמו עם כל אשר לו לזה הצדיק, ואז יוכל לקרב אליו ולדבק בו, כמו שמצינו בשאול ונערו, כשהיו מבקשים החמורים והלכו אצל שמואל הנביא, ויאמר הנה נמצא בידי שתי כסף, ולמה לו השתי כסף. אלא הענין הוא כך, כי אם יבוא בפתע פתאום אל הצדיק באיזה ענין, אז לא ישמע אליו, רק שצריך מקודם לקרב אליו במה דאפשר, ובאותן שתי כסף היה מקרב עצמו אל שמואל הנביא".

"השקפה זו של העמדת הצדיק כ"בחינת מתווך" בין האדם לקונו, ואשר כוחות עליונים נמסרו בידו להשפיע טובה "למי שיחפוץ", "הולידה חידוש נוסף": הצורך להתקשר עם הצדיק לשם קבלת השפעת דוקא באמצעות הענקת תרומה נכבדה לקופת הצדיק - מה שכוונה על ידם (על ידי הצדיקים) כנתינת פדיון נפש לצדיק - כמו שכתב בספר נועם אלימלך פ' קרח".⁹

תיאורי הגנאי על 'חידושה של החסידות' - כקביעתו המחקרית - על 'קופת הצדיק', ועל תשלום ה'תרומה הנכבדה' למימוש הברכה שהובטחה, כאילו

⁸ ועיי"ש שהביא עוד טעם מהרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, וז"ל:

"וכבר הקדוש אדמו"ר הרב יעקב יצחק זצוק"ל דיבר בקדשו: הדענין הוא, כבא איש להתפלל אל השם יתברך בעד חביו והנה יחשב לעשות ח"ו באמונו ל: למה חביו אינו מתפלל בעד עצמו, ע"כ הוא לקבל זו רוח יתירה כך, שאתה הנון בניניך מחברך להתפלל לפני מוראך. על כן עצה חיונה ליקח איזה שבר על זה, ואם כן הוא תשובה בפני המטקט: בשביל זה אני מתפלל בשלמו משמורת, ומחוייב אני לעשות שליחותי. ובענין הזה מוטעם זה יש מקום להמליץ גם כן עבור הלקוחים משמורת להתפלל בימים הנוראים, ובלבד שתהא כוונתם לשם שמים".

⁹ כדרכו ולא בקדושה! גם ציונו כאן לנועם אלימלך פר' קרח "נלקח" מוילנסקי כ"א עמ' 176 ציון 43.

שרק בזה נאות הצדיק לברכו. עם תוספת צינית שמשום מה היו 'אותם צדיקים' - כמו הנועם אלימלך - מכנים זאת בשם פדיון נפש לצדיק. כפי הנראה, די בהם לבדם להוות תשובה אידיאולוגית מוחצת להנהגות תלמידי הבעש"ט על פי תורת הראשונים, וככלל הוותיק אותו טבעו חז"ל: "לצינות אחת דוחה מאה תוכחות"...

הנה על אף שמנהג החסידות הוא מימי קדם - כמפורש בדברי המגיד מקאזניץ שהובאו גם על ידו לעיל - שמקורו עוד מימי האבות הקדושים, וממנהג הנביאים, [והדברים גם מובאים ומצונזרים על ידו, ראה הערה 10], עכ"ז אין זה מניע את אליאך, שסומך כפי הנראה על חוסר האינטלגנציה והידע של הקוראים - לקבוע זאת כחידוש חסידי (כשדברי המגיד מקאזניץ משמשים לו כמקור לקביעתו זו!!) שנדחו על הסף ע"י גדולי ישראל, וכהמשך דבריו דלעיל כותב בעמ' 1017 - 1016:

"גם חידוש זה מבית מדרשה של החסידות, זכה לביקורת מאת גדולי ישראל בדור ההוא, ובפרט משום הדיקה שנקבעה בין הנתינה ובין מימוש ברכה שהובטחה... ואילו מאמרי חז"ל... באו ללמד... אבל לא לקבוע חובת נתינה לשם התקרבות והתקשרות עם המקבל עצמו, לקבלת שפע וכדומה".

ולגופו של ענין, ודאי תמהים הינכם: האכן גילה ביקורת של גדולי ישראל על ה"חידוש הרעיוני מבית מדרשה של החסידות" בשעה שהוא מנהג ישראל עתיק יומין??

הבאמת סבור הוא, שכל הגדולים לא ידעו על דברי הר"ן, ר' אברהם בן הרמב"ם, האברבנאל, רבינו בחיי, האלישיך, המזכירים את הנתינה לשם 'התקרבות והתקשרות עם מקבלם המועילה לקבלת הברכה'?

לאליאך הפתרונים...

מעשה רב

ולסיום, כדאי אולי להביא על הנהגתו למעשה של אחד מגדולי וחשובי תלמידי הגר"א, ה"ה הגאון רבי ישראל משקאלוב זצ"ל, כפי שונתב במכתב שנשלח מצפת אל השר ר' משה מנטיפיור:

"...שהראש שבכולם בארבע ארצות הוא הרב הצדיק החסיד המפורסם... מו"ה אברהם דב מאווריטש, ואפילו הרב ר' ישראל שהוא מפורוש, שלח לו קוויטל משמו ושם אמו להתפלל עבורו, וגם שלח לו מעות על פדיון כשהיה חולה רח"ל".

[כת"י מונוטיפיורי, המכון לתצלומי כת"י, מס' 6191. 575 דף 34g. הציטוט עפ"י 'מוולץ לצפת' עמ' 25].

¹⁰ הציטוט מספר עבודת ישראל מופיע בספר 'הגאון' בלשון זו: "המגיד מקאזניץ כתב: זה האדם הרוצה לקרב את עצמו אל הצדיק..."

שימו לב: בכוונה תחילה מודל על דברי המגיד הק' שפותת את דבריו ואומר: "כי לא כל אדם יוכל לדבק בו יתברך. ונתן לנו עצה לדבק בצדיקים שהם השכנים להבורא יתברך ולקרבה אליהם, ואז יוכל לעלות עמהם" - כשמטרתו ברורה, להציג כאילו שיטת המגיד מקאזניץ היא: שתכלית בפני עצמה הוא 'רק לדבק בצדיק'..."

¹¹ אגב, סגנון זה המדבר על הדיקה שנקבעה בין מימוש הברכה לנתינת המתברך - גורם להבנה מוטעת, כאילו אין התועלת הבאה בעטייה של הנתינה מכח סגולת הנתינה מצד נותנה, כמבואר באריכות לעיל מפי ספרים וסופרים, אלא הרושם העולה מהנוסח הנ"ל נטע את ההרגשה כאילו מדובר בניצול תלותי שקרי, כפי שהוא אכן מקדים בענין זה בעמ' 1005:

"השקפת הללו גרמו ורבו להביא לרקומת קשר הדוק בין מנהגים חסידיים לפשוטי עם, תוך כדי יצירת תלות הדדית ביניהם". עפ"ל.

טיעון אפיקורס זה (שיש בו ריח טיעון אנטישמי, וד') הובא אצלו בלי שום ציון מקור חסידי [שיאמת את תוכן דבריו על ניצול דוני של תלות שטותית, להבדיל מהמאמרים על חשיבות וסגולת הנתינה לצדיקים שמקורם כבר בדברי הקדמונים כנזכר] אך דומנו, שעלינו על ה"תקנון הסודי" שזפתה עינו ושמשה לו כמקור לדבריו הנ"ל, ואכן מופיעים הדברים שחזר על גבי לבן בקונטרס בגרמנית של 'לב' בעל 'ספר הויחז', ואשר נדפס אצל 'וילנסקי' כ"ב עמ' 338 - 326 [קונטרס שאינו אלא כתב מסירה שפל עם הפנים לשלטונות. כמו כן יש בו מוטיבים משכילים, ראה שם עמ' 334 - 333, ונמסר ע"י מחברו ל"משכילים" שעטו עליו כמוצא שלל רב, והדפיסהו בעיתונם 'שולמית' שם עמ' 366]. ויש בעמ' 335 האריך בדבריו שרק אלו.

"אמור לך מי מקוריך? ואמור לך מי אתה!" - בינו נא זאת!!

ואם כבר נסקינן בקשר שבין נדבת הלב לברכת הצדיקים, אף כי כבר נתבארנו היטב לעיל מדברי קדמונינו, ראוי להוסיף בכאן את דברי רבינו הרמב"ן (במדבר א, מה):

"אבל ידעת המספר [של בני ישראל הנה] לא ידעתי למה צוה שידעו אותו [משה ואהרן הנה]. ועוד כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו יהיה לו בדבר הזה וכות חיים, כי בא כבוד העם וכתב בני ישראל וכות הרבים במספרם, וכן כלולם וכות במספר שימנו לפני משה ואהרן כי ישימו עליהם עינם לטובה, יבקשו עליהם רחמים, ה' אלי אבותינו יספק עליהם ככס אלף פעמים ולא יעזיב מספרם, והשקלים כופר על נפשותיהם"

ובחתמנו ענין פדיון נפש מה נחמד לסיימם בדברי קדוש המהווים אף מעין סיכום שכל האמור לעיל, וכוונתנו אל דבריו של הגה"ק ר' הלל ליכטינשטיין מקאלמייא זיע"א (חמי של הג"ר עקיבא יוסף שלעזינגר בעל לב העברי זצ"ל), מפארי גאוני הונגריה שלא נמנו על החסידים⁷, וכך כתב בספרו "משכיל אל דל" (כלל ופרט ג):

"...דהנה מצינו שהנהוג היה בימים הראשונים כשהלכו עבור איזה בקשה לגדול הדור או לנביא, היו מביאים לו איזה תשורה או נדבה, כי כן הוא מפורש (שמואל א, פ"ט ו-ה) 'נמצא בידי רבע שקל כסף ונתתי לאיש אלקים והגיד לנו את דרכנו'... ויצא מזה מוסר ותוכחה גדולה לכמה וכמה מהלצים המלעיגים שלשונם תהליך בארץ לדבר על צדיקי הדור תועה, ולהטיל מום בקדושים ולקדושים אשר בארץ המה, והן שחוט לשונם להתלוצץ וללעוג ולבוות על אותן הצדיקים שמקבלים נדבות ופדיונים עבור בקשות שיתפללו עבורם, ואומרים: 'מה זאת? וכי תורה חדשה מואתם תצא?' [ההדגשה במקור!] ובודאי כל כוונתם הוא רק עבור להרבות כבוד ביתם, ועושר שלא במשפט, ולעוור עיני המון עם בדברי שקר, ואם אמת הוא שאתה אוחב ישראל ורוצה אתה להתפלל עבורם או לעורר בדברי מוסר ותוכחה להשיבם אל ה', א"כ מה העבודה הזאת ליקח פדיון? – ולא ידעו כי בנפשם הוא, כי המבוזה ת"ח אין תרופה למכתו, מכל שכן רשעים האלה שמסבבים וגורמים ע"י בזיון והתלוצצות שלהם שכמה בני אדם נסוגו אחור מליך אל צדיקים האלו, ועי"כ נשארו כשה אובד בדרכם הרע שאין מי שיעורר אותם לשוב אל ה', ודם תהיה אחריתם רח"ל..."

מי לנו גדול משמואל ששקלו הכתוב כנגד משה ואהרן, והיה עשיר גדול... ואח"ל הרוצה שלא להנות אל יהנה כשמואל הרמתי, ועם כל זה היה מקבל תשורה מהשואל בקשה ממנו... והוא ראה וידע שבזכות זה תהיה תפלתו יותר נשמעת אל ה', או יהיה הטעם מה שיהיה, הלא מוקנים נתבונן, ותורה אמרה 'וקנין ויאמרו לך', ואסור לנו להרהר אחריהם".

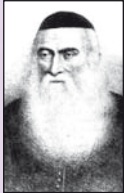
הענין לענין כאלו ענין
דברי בורות ומינות בענין מהות

ברכת הצדיקים

היפך דברי רבותינו גדולי הדורות

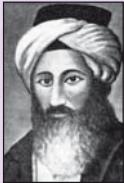
דברי רבותינו

האברבנאל (פר' תולדות עמ' שח):

"אבל אמת הענין הזה הוא כפי מה שביארת למעלה שברכות האנשים אלו לאלו בין שיהיו נביאים או חסידים ואנשי מעשה אין אלא נתינת הכנה למבורך ותפלה לש"י שישפיע עליו מוטוב, וזה לפי שהשפע העליון נשפע על המקבל בהדרגות ואמצעיים, ובתנאי שהיה המקבל מוכן אליו, וכבר לא יחיה המקבל מוכן מצד עצמו, ויכניחו המברך בתפלתו, ויהיה המברך ההוא אמצעי בהורדת השפע ההוא, ולזה היו המברכים סומכים ידיהם על המבורכים כדי להכניס לקבל השפע והטוב ההוא, וכאילו הנביא או הצדיק ההוא צנור להמשיך השפע על ידו, וכמ"ש (במדבר כ"ז) קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו".

בספר 'מדבר קדמות' להגה"ק החיד"א זצ"ל (מע' צדיק אות ו):

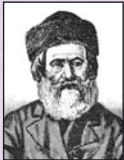

"צדיק כשיש צדיק אחד בדור השכינה עמו, ובאמצעותו נוטלת שבת ותפילות כשרי ישראל ועבודתם ע"י הצדיק ההוא ראש הדגל, מורי וקני הרב 'חסד לאברהם' דף כ' ע"ג. וזש"ה 'אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי', פירוש 'אשכול' – איש כל, כמש"ל, שהכל מתקבץ על ידו, והוא צנור לקבל ולהעלות ולהוריד השפע".

המלבי"ם בפירושו למשלי (י"א, י"ב-א):

"בטוב צדיקים, בברכת ישרים... כי הברכה תבוא ע"י תוספת שפע קודש שיש בנפש המברך..."

דברי הכוזב

לעומתם בליצנות אחת ובסברות הכרס דוחה בעל "הגאון" השקפה זו, ופוסלה על הסף. וז"ל (עמ' 1004-1005, 1007-1009):

"כך גם כאשר להורדת השפע החומרי בעולם הזה, אשר כולו עובר באמצעות הצדיק המגשר ומחבר בין שמים לארץ. ודבר זה הוא מיסודות הנהגה, להשפיע על הבריות בגוף ובממון ושאר השפעות "אשר הן מוטלות עליי" ... ברם, לא כך סברו גדולי התורה, כפי שכבר הערנו לעיל, [שימו לב למגמה הזדונית הטמונה בהגדרה זו, שבאה לשלול את גדלותם בתורה של מאורי החסידות!], לענין העמדת הצדיק במרכז עבודת ה' של אדם מישראל, ויתר על כן התנגדו לייחס לו תפקיד פעיל כאמצעי בין הקב"ה לבריותיו. זאת בצד המחלוקת על עצם הגדרת "הצדיק", מי הוא ומה טיבו [שימו לב: עוד המצאה זדונית מבית מדרשו של אליאך], לענין קיום המצוה להתדבק בחכמים, אשר לא בכדי ביכרה החסידות להשתמש במונח "צדיקים" על פני ההגדרה "חכמים", המקובלת בלשון חז"ל. "באשר לתפילת הצדיק, אכן זו יותר מוכשרת ורצויה לפני המקום וממילא משפעת הרבה יותר. ... ואילו השפע הורד מן השמים לאלו שאינם ראויים לו הרי בין כך ובין כך הוא בא מחלק השפע של הצדיק, גם בלא מעורבות מצדו, ואף אם אינו רב ומנהיג על העדה. אלא כל מי שזכויות רבות לו באוצרו, בני דורי נהנים מחלקו, משום שכך היא הנהגתו של הקב"ה בבריאה ...

אמנם, אמת שהשפע שנושפע בזכות הצדיק משפיע גם ללא תפלתו או ברכתו, ואפילו לאלו המורדים בת"ח (עיין תניא ספ"ב בסוגריים), אבל ודאי שבדבקות והתקשרות עמם נשפע לעין ערוך מהבחינה הכללית (כמבואר בתניא שם). יכולנו להאריך בזה עוד מספרי הקודש של רבוה"ק לדורותיהם, לאו דוקא מאלו הנמנים על ספרי החסידות, וכמפורש בשו"ת הרדב"ז ונודע ביהודה המצויינים לעיל (ועיי"ש בכל המ"מ), אך אכמה"ל.

ונסיים בדברים מפורשים הנמצאים במדרש היפך דעתו הנפסדת (תנחומא ויחי פ"ז):

"אמר הקב"ה לשעבר הייתי צריך לברך את בריותי שנאמר ויברך אלהים את נח (בראשית ט) וה' ברך את אברהם בכל (שם ט) ויברך אלהים את יצחק בנו וירא אלהים אל יעקב עוד כבואו מפדן ארם ויברך אותו מכאן ואילך יהיו הכהנים וצדיקים מברכין אתכם"

⁷ ראוי לציין את דברי מרן החתם סופר זיע"א בכתב הסמיכה שהעניק לרבינו בימי בחורותו: "תלמידי הותיק מופלה סמוך לאיש... הוא אחד מיוחד ממופלא בני ישיבתנו, מלא על כל גדויות בש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים, שכלו צח ומצוחצח, ועוד קודמת יראתו לחכמתו כי רצה, ואהבת נפש אהבתיו..."

סקוויטל שלך לגדולי הדור

הלכה כדברי מי: כדברי הזוהר או כדברי הגמרא?

"תהלה לקל יתברך שמו, בעלי גילוי אליהו האמיתיים כמו (בעלי התלמוד) בעלי הזוהר והרמב"ם וחבריו והאר"י ז"ל והבעש"ט, לא אמרו לנו דבר אחד נגד דברי הגמרא בתלמוד אפילו כל שהוא... וזהו מבוא גדול לחכמה זו [תורת הקבלה ה.ה.]. שתשקול כל דבר בפלס מאוזנים שלא יהיה דבר נגד הגמרא והפוסקים. אם תמצא דבר בזוהר בוודאי לא יאמר הזוהר שום דבר שהוא נגד הש"ס ח"ו (וכמובא בספר 'מצרף לחכמה' למוהר" קנדיא)".

הגה"ק מסאכטשוב בשו"ת 'אבני נזר' (או"ח ס"ב ס"ק לב):

"...כי מאוד קשה לומר כי הלכתא רבתי כזו לא תהיה מתבררת מתוך התורה הנגלית לנו ולבנינו שהיא עיקר תורתנו שניתנה לנו מסיני להורות מתוכה, והנסתר לפנימיות וסוד טעמי המצוות ליחיד סגולה. והלכה זו יהי הוראתה מתוך ספר הזוהר לבד. גם ידוע כי חכמת הקבלה נקראת 'שמות התורה' המתפשטת תוך הלכות תורה שבע"פ שהם גופי תורה. וכמו שכל כוחות נשמה נראים באברי הגוף כן נראים פנימיות טעמי המצוות שבזוהר בתוך התורה הנגלית. ובעל כורחין מאחר שהזוהר פסק... מחוייב להתברר זה מתוך סוגיית הש"ס..."

הרי לנו ברור שבניגוד לדעת הרבה מגדולי הפוסקים נקטו גדולי החסידות בדעה, שלא תיתכן מחלוקת בין הש"ס והזוהר, כך שאין שאלה אם פוסקים כגמרא או כזוהר, והשאלה היא רק מה הפשט בגמרא או בזוהר. והנה למרות החידוש שבשיטה זו, למרבה הפלא היא ידועה ומוכרת גם כשיטת הגר"א, וכמובא בספר 'ארחות חיים - כתב ראש' (בסופו, מאמרים ומעשיות שונות ס"ק ט"ו):

"אמר רבינו [-הגר"ח ז"ל] בשם רבו הגר"א ז"ל, שהזוה"ק אינו מחולק בשום מקום עם הגמרא, אכן שהעולם אינם יודעים הפשט או בגמרא או בזוהר, וזאת דין אחד הנני נהג כזוה"ק ברחוק ד' אמות סביב המתפלל, ובגמרא אינו נזכר רק לפניו, וגם זה אינו מחולק רק מחמיר יותר. אמר רבינו [-הגר"ח] אליו ומה תאמרו להענין נותן מטתו בין צפון לדרום, אמר הגר"א ז"ל גם כזוה"ק הפירוש כפשוטו."

גם הגאון בעל 'הערן השולחן' (ס"ה סעי' כט) לאחר שמעתיק דברי המג"א שהביא את דברי הכנה"ג, שכשהגמרא והפוסקים מחולקים עם הזוהר הולכין אחרי הגמרא והפוסקים וכו', מוסיף וכותב וז"ל:

"אמנם מקובלני שא"א להיות הזוהר מחולק עם הגמרא אלא אם כן שגם בגמרא יש פלוגתא, ובמקום שהדין פסוק בגמרא גם הזוהר ס"ל כן, ואולי יש מקומות שלא פירשו כן בזוהר לא כוונת האמת וצריך לפרש פירוש שישתווה עם הגמרא."

והנה, בא בעל 'הגאון' ומציג נדון זה בצורה מעוותת להחריד, ולפיה החסידים טענו: 1. שהזוהר והאר"י"ל חלקו על הנפסק בגמרא. 2. שלהלכה יש לנקוט כשיטת הקבלה נגד דברי הגמרא. ולעומתם 1. "גדולי התורה" הכריעו מפורשות שלא לזוז מדרך התלמוד [שימו לב: "גדולי התורה" בה' ידיעה, תואר אופייני אצל אליהו כל אימת שמביא דעה מנוגדת לחסידות, כאומר אין אפילו שני צדדים תורניים במחלוקת זו, אלא אי בגדול בתורה עסקינן, על כרחך דעתו על החסידות שלילית ביותר, עפ"ל].

במסגרת מערכות הכזבים שאליהן מנסה לבנות, פיתח תיאוריה שקרית לגבי יחסם של חסידים אל הגמרא לעומת הזוהר, במגמה להציג את החסידות כמבכרת את הקבלה, הן בלימוד (כבר הבאנו בעלון מס' 1 סילוף שקרי וזדוני שסילף בדברי התניא כדוגמא לדבריו על העדפת הקבלה מעל הנגלה) והן בהסתמכות עליה להלכה, אפילו נגד הנפסק בש"ס. למותר לציין כי אלו דברים שאין בהם ממש, ואדרבה, ההשקפה החסידית בנידון תואמת להפליא דוקא לשיטת הגר"א, וכדלהלן.

נושא זה עתיק יומין הוא, מקדם הפציע אור החסידות כבר דנו בו הפוסקים, ובאופן כללי נחלק לשנים:

א. ברור ומוסכם אליבא דכו"ע שאילו יחלקו הזוהר והגמרא, ההלכה נפסקת כמבואר בגמרא. אך נחלקו ביחס ההשקפה למובא בזוהר, האם בהכרח לפרש את דברי הזוהר כתואמים לדברי הגמרא ובאים רק לבארם או להוסיף עליהם, או שתנאים הם ופליגי, בדיוק כמו שמתייחסים למובא בתלמוד ירושלמי כשלא הוזכר בבבלי, ולפ"ז נדחו דברי הזוהר מהלכתא.

ב. כשדברי הגמרא יכולים להתפרש כפי הזוהר, אבל לפי פירוש הראשונים בביאור הגמרא הם שלא כדברי הזוהר, אי אזלינן בתר הזוהר דקדים טפי (ואילו היה נגלה קמי רבותינו הראשונים הוי הדרי בהו בעטיו), או מכיון שדברי תנאים אלו הוא בזוהר ולא בגמרא מתייחסים לזה כברייתא דלא תני ביה רב אושעיא, ולא אזלינן בתריה כלל.

- כיו"ב מסתעף מזה נידון נוסף, אף לסוברים דאזלינן בתר דברי הזוהר נגד הכרעת הראשונים, מה הדין אם אינו מובא בזוהר אלא בדברי גדולי המקובלים, שבזה המקובלים אזלי בתר המקובלים, והפוסקים בתר הפוסקים¹².

נעת נבדוק את ההשקפה החסידית, בחלק הראשון של הנידון:

הגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא בספרו 'שלחן הטהור' (ס' סא ס"ק ו):

"...וכל זה בפשיטות הסוגיא ואמיתות דלא כ'פרי חדש' שאמר שהגמרא חולק עם הזוהר, והלך בדרך מרחוק, במחילת כבודו הקדוש טעה טעות גדולה שלא נמצא בגמרא, דבר קטן או גדול היפך הזוהר."

ודודו הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב, המכונה 'שר בית הזוהר', כותב בספרו המשמש כהקדמה ומבוא לתורת הקבלה 'סור מרע ועשה טוב' (מהד' מכון אמ"ת עמ' פ-פג):

¹² לתועלת המעיינים נציין מראי מקומות שעל פיהם נכתבו סיכום הדברים: כנסת הגדולה יו"ד סוף ח"ד בכללי הפוסקים ס"א; ב"י או"ח ס' לא, וס' קמא ובדרכי משה שם אות ב וביו"ד ס' סה, ובמג"א ס"ב ס"ק ובמשנה ברורה שם ס"ק מב; משאת בנימין ס' סב; שו"ת הרשב"א ח"ד ס"ו וס"פ וס"ק; חכם צבי ספר ל', שאלת יעבץ ח"א סמ"ד [מובא להלן], שו"ת סכ"ה סק"א; ברכי יוסף ספר מו סק"א, ובספרו טוב עין ס"ס ז, והשד"ח במכתב לחזקיהו (ס"ד דכ"ד) ובשו"ת אור לי (ספר מ, טט), בן איש חי נשא אות ב, ובשו"ת שלו רב פעלים או"ח ס"ב, וח"ב סמ"ז, פ"ח סמ"ו, בשו"ת חוות אייר סימן ריכ, כף החיים סק"ה בשם ברכי יוסף; ואכמ"ל עוד.

2. הגר"א מחדד את טעותם בכך שמעולם לא נחלקה הקבלה עם הנגלה.
3. היעב"ץ מתבטא עליהם בחריפות: "אל יהא חלקך עם הסומכים ע"ד קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו... לכן השמר והזהר אל תפן אל און..."

הרי לפניכם מילות השקר שהוטבעו בספרו בעמ' 995-996:

"שאלה אחרת נודעת בענין דרכי הפסיקה להלכה על פי תורת הנסתר. איזה מקום יש להלכות הנפסקות בזהר או בכתבי האריז"ל, שלא כמוכרע בתורת הנגלה, או כצד אחד במחלוקת ידועה בגמרא או בפוסקים [בהערה 120: ראה למשל בשאלת יעב"ץ ח"א סימן מ"ז].

וידועה שיטת רבינו כפי שהובאה ע"י הגר"ח, כתשובה לאישים שתלו את שינויי המנהגים במחלוקת בין הקבלה והנגלה: "ואשר מרגלי בפומי דאינשי שבאיוה דינים מחולקים חכמי הנסתר עם חכמי הנגלה, הוא מחמת שלא הבינו לפרש דברי הזהר הקדוש לאמיתו. כי איך אפשר שיהא דרך הנסתר מתורתו הקדושה מחולק עם הנגלה..."

ועוד בהערה 126:

... הגר"ר יעקב עמדין בשו"ת שאלת יעב"ץ ח"ב ספר פ"ג כתב בין היתר: "אל יהא חלקך עם הסומכים ע"ד קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו... לכן השמר והזהר אל תפן אל און לנטות כמלא נימא מדרך פוסקי הלכות לעשות ככל יורוך והממרה על דבריהם חייב מיתה... ואפי' אי אמרה בספר הזהר או בכאר"י לא ציתנא לזוז זיו כל שהוא מדרך רז"ל בעלי התלמוד שמהם קבלנו התורה". עיין עוד שם כל המשא ומתן אודות 'תנועת החסידות'. אגב מפרטי התשובה שם נראה כי הדברים נכתבו בשנת תקכ"ג.

כאמור:

1. רוב הפוסקים הנודעים סברו שאכן נחלקה הקבלה על הנגלה הרבה פעמים, ואין זה חידוש "חסיד"י!
2. דווקא 'חידושו' של הגר"א בנדון - שלא תיתכן מחלוקת בין הנסתר לנגלה - כן היא הדעה החסידית בענין ומאותו נימוק עצמו!
3. ולענין הלכה, הרי ברור להאמור שעולה בקנה אחד עם הנפסק בגמרא.

וכלפי החלק השני הנ"ל, בנידון היחס למוסכם בזה"ק וכהאריז"ל שאינו סותר למובא בגמ' אבל הוא בניגוד לסתימת הפוסקים, הרי הפוסקים עצמם נחלקו בזה הרבה לפני הולדת מרן הבעש"ט הק' ואין לזה ענין עם התנועה החסידית בדווקא כלל וכלל (ראה בהערה דלעיל רשימת מראה מקומות לזה), ואילו ואלו דברי אלקים חיים.

על מי כתב הגריעב"ץ: "אל יהא חלקך עם הסומכים ע"ד קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו... לכן השמר והזהר אל תפן אל און...?" ומה דעתו בענין דברי הזהר להלכה?

כפי שכבר הבאנו לעיל ציטוט מלשון הכסיל, בעל "הגאון", מובא אצלו הגה"ק היעב"ץ כשולל את החסידות בענין ההסתמכות על סתרי תורה להלכה, זה פעמיים, הראשונה כשהוא מציין [ולא מצטט!] עיין להלן ותבין את השאלת יעב"ץ ח"א סימן מ"ז כמקור לשאלה שהתעוררה בעקבות החסידות אודות דרכי הפסיקה.

והשנייה בח"ב של שאלת יעב"ץ סימן פ"ג, בה הוא מצטט דברים כדרבנות מקולמוסו של הגה"ק היעב"ץ, ומפני חשיבותם לנדון זה הננו מעתיקים אותם שוב בלשוננו:

... הגר"ר יעקב עמדין בשו"ת שאלת יעב"ץ ח"ב ספר פ"ג כתב בין היתר: "אל יהא חלקך עם הסומכים ע"ד קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו... לכן השמר והזהר אל תפן אל און לנטות כמלא נימא מדרך פוסקי הלכות לעשות ככל יורוך והממרה על דבריהם חייב מיתה... ואפי' אי אמרה בספר הזהר או בכאר"י לא ציתנא לזוז זיו כל שהוא מדרך רז"ל בעלי התלמוד שמהם קבלנו התורה". עיין עוד שם כל המשא ומתן אודות 'תנועת החסידות'. אגב מפרטי התשובה שם נראה כי הדברים נכתבו בשנת תקכ"ג.

כשנסכם את דברי השאלת יעב"ץ לפי צורת הגשתו של אליאן נקבל את התמונה הבאה:

1. היעב"ץ נושא ונותן באריכות אודות "תנועת החסידות".
2. את ההשגות בקבלה של גדולי התורה שעמדו בראש החסידות מכנה היעב"ץ (אליאן דאליאן, עפ"ל): "קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו..."
3. לגבי היחס ההלכתי להנהגות על פי קבלה שבפי חסידים, מורה היעב"ץ (כנ"ל): "לכן השמר והזהר אל תפן אל און לנטות כמלא נימא מדרך פוסקי הלכות לעשות ככל יורוך והממרה על דבריהם חייב מיתה...", וזאת משתי סיבות; א. שהם קבלה מחודשת משובשת. ב. אף לו יהיה כדבריהם, שנזכר כן בזהר ובכתבי האר"י, אין לחוש להם!

ובל נשכח לציון הנוסף של אליאן לתשובה מ"ז שבח"א שב'שאלת יעב"ץ.

הבה נעבור אל דברי רבינו היעב"ץ צ"ל עצמו, ונבדוק עד היכן מגיעה מדת שקריו של אותו לבלר.

ובכן, הנדון שם הוא זמן ספירת העומר בליל יו"ט שני של פסח, שלדעת חלק מגדולי המקובלים יש לספור רק אחר גמר עריכת הסדר, והיה מי שראה בספר 'חמדת הימים' שכן ראוי לנהוג, ושלה לשאול את פי רבינו היעב"ץ מדוע השמיט זאת מספרו שלו, היעב"ץ סבר כי מקור הנהגה זו הוא מדברי הספר 'חמדת הימים', ומאחר ולהיעב"ץ היה ברי שמחברו הוא לא אחר מאשר נתן העזתי, נביא השקר של שבתי צבי ימ"ש, על כן התבטא עלה בחריפות לשונו: "קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו אל ירד בני עמהם ועם שונים אל תתערב!"

כמו כן סבר הגריעב"ץ, שגם אילו היתה הנהגה זו מקורה בדברי מקובלים אמיתיים, הרי טעות היא בידם לפסוק כן להלכה למעשה, שלדעתו הק' הרי סותרת דינא דגמרא [מהטעמים שאסור לאכול קודם הספירה, ודבעינן 'תמימות', וזריזים מקדימין, ומצוה הבאה לידך אל תחמיצנה ה"ז כמו שמפורש בגמרא ההיפך], וכיון שכן, אף אם מקורה טהור להלכה למעשה לא חיישינן ליה. אך בנדון דידן אין לזה כל קשר לשאלת היחס ההלכתי לדברי קבלה, כפי שמדגיש זאת הגריעב"ץ עצמו, תוך שהוא מציין כי ליתר שאת' מראה מקום הוא לו לספרו שאלת יעב"ץ ח"א סימן מ"ז ששם נדונה אצלו שאלה זו, שאין כאן מקומה, עכדה"ק.

עיוות	מקור
<p>הגאון</p> <p>...הג"ר יעקב עמדין בשו"ת שאלת יעבץ ח"ב ספר פ"ג כתב בין היתר: "אל יהא חלקך עם הסומכים ע"ד קבלה מחודשת משובשת שהיא רשת לצודד נפש יקרה ח"ו... לכן השמר והזהר אל תפן אל און לנטות כמלא נימא מדרך פוסקי הלכות לעשות ככל יורוק והמרה על דבריהם חייב מיתה... ואפי' אי אמרה בספר הוזהר או בכארי' לא ציטא לזוז זיו כל שהוא מדרך רז"ל בעלי התלמוד קבלו שמהם קבלנו התורה". עיין עוד שם כל המשא ומתן אודות 'תנועת החסידות'.</p> <p>אגב מפרטי התשובה שם נראה כי הדברים נכתבו בשנת תקכ"ג.</p>	<p>שאלת יעב"ץ ח"ב סי' פ"ג</p> <p>באר דת ההנהגה בדנין עם דברי בעלי קבלה. ואפי' אי אמרה בספר הוזהר או בכתיבי האר"י לא ציטא לזוז זיו כל שהוא מדרך רז"ל בעלי התלמוד שמהם קבלנו התורה הו"ת יזכנו לקיימו ולשמור' להגדיל' ולהאדיר'. כחפץ הטרוד יעב"ץ ס"ט בנחץ מופלג.</p> <p>חקירת היעב"ץ על השואל אם אינו מכת הש"צ וגורחותה</p> <p>ולפי שקצר תלמידי בתחלה. מענין השואל אשר העיר אותו לשאול את פי מדוע עובתי להזכיר מנהג הנ"ל עם ספירת העומר בספר בית תפלה. מאחר שנתפשט בין הרוצים להיות נקראים חסידים ונחשבים למקובלים בעיני ההמון הפתאים. בכן כתבתי לו גם על אודותיו של השואל וחקרתי אחריו פן הוא מכת הצבועים המצוים בזמננו. מוכשלים בהם קציני המדינה הזאת* לא להנם.</p> <p>תשובת התלמיד שהשואל ירא ושלם, ושהנהגה זאת ראה בספר 'משנת חסידים' ולא רצה לומר כי ראהו ב'חמדת הימים'</p> <p>וזה אשר השיבני תלמידי חותני. יום ג' ח"י אייר תקפ"ל. הנובר שלמא יסגא לחדא לה"ה אהו' אדמו"ו ומחו' הרב המאור הגדול מעוז ומגדול הגאון החסיד המפורסם נ"י ע"פ פ"ה כבוד מהור"ר יעקב נר"י יאיר.</p> <p>שני כתבים מו"ד הנ"ל ועם ה"א קבלתי החבורים ומסרתים לבעליהם ולא ה' לי פנאי עד היום. ולואת הסבה אחרת עד שנה מלהשיב לכבודו כי רב הוא. וגם אדמו"ר הה"ה נר"י יסלח לדבר זה כי רשות אחרים עלי והטרדות כבודות עלי עד למאד יום ביומו ובמה שקצרתי במקום שהי' לי להאריך. הן הנה המונעות אותי להרחיב הדבור לפרקים והענין הוא כך האיש יעקב הכהן.</p> <p>* בגרמניה מדינתו של הגריעב"ץ ז"ע לא היו חסידים מתלמידי הבעש"ט הק' ובודאי שלא באותם השנים תקכ"ג-כ"ד</p>

ומאחר שציין לנו הגריעב"ץ לתשובתו ב'שאלת יעבץ' חלק א סימן מז לענין דעתו האמיתית בענין דברי קבלה, נביא כאן קטעים מדברי קדשו:

<p>ולא כחולק אלא כמפרש לשון הגמרא הסתם, למה ירע חלקו, ומה חסרון בחקו, מכל המון המפרשים. הלבטבור שדבריו דברי קבלה, נדחם בשתי ידים. דל קבלה מזהב, מכדי שקולים הן, ולמה לא נשמעו לראשונים ולפירוש הקדמון, אפי' לא היה ראה לזוז יותר מזה, הלא יש לנו לעשות בזה כדברי הוזהר, אחר שאינו חולק.</p> <p>מדברי כולם (החכם צבי, הרדב"ן, ספר היוחסין) למדנו כי אין לעשות מעשה נגד הוזהר, אלא דווקא במקומות שברור לנו שהתלמוד חולק</p> <p>וכדמשמע ג"כ מלשון תשו' א"מ האגון הנ"ל, והרדב"ן, וספר יחסין, (ואחרון חביב הרב"י בא"ח סכ"ה לענין סח מברך שמים יע"ש ביחוד כי ממנו סיוע ברור למ"ש), שמדברי כולם נלמוד שאין להתירם נגד הוזהר ולעשות מעשה שלא כדעתו, אלא דווקא במקומות שברור לנו שהתלמוד חולק, וראוי והגון להשתדל בכל מאמצי כחננו להשוותם אם אפשר, כמצווה עלינו בכל מקום להטיל שלום. בפרטות בין ת"ח המרבים שלום, אבל במקומות שאין הדבר ברור לפנינו שחולק, ואילו היו הפוסקים מחולקים אם חולק או אינו חולק, וכירעו דברי המקובלים בדברי האומר שאינו חולק. וכ"ש וכן בדיון כשמפרש בו פירוש אחר שלא כדעת המפרשים, שאחר שלשון הגמרא סובל פירוש, יותר יש לנו לקבלו מדעת המפרשים, וזה דבר שאין לספק בו לדעת, ועוד שאותן מפרשים עצמן אלמלי ראו הוזהר אולי לא פירשו לנו כך, ולא עוד שאצלי אין ספק שהיו חוזרים מפרושים.</p>	<p>הנמצא בחיפך במקובלים, אע"פ שמראה פנים לדבריו בסתרי תורה, לא חיישתי ליה למיעבד עובדא מוותיה, דכחידא דיינין ליה כאילו נשנה בבריותא דלא מיתניא בי ר"ח ור"א, וכמו שהוא אצילנו גם בדברים שחלוק התלמוד הירושלמי משלנו. וכמו שתאמר שהדבר האמור בוזהר שלא כתלמוד שלנו, הוא מדברי רשב"י שהחבור הקדוש הוא מיוחס אחריו, והעולה משיטת התלמוד הוא על פי דעת חבריו החלוקים עליו, וגם להם מעמים עליונים על פי הקבלה הקדושה, אלא שאין בתלמוד מקום ביאורם, ובשביל זה אין חוששין בכל מקום שהוזהר חלוק להדיא על התלמוד שלנו. והוא פשוט ומבואר.</p> <p>כשהוזהר חולק על המפרשים שלא ראוהו אך מתיישב היטב בדברי הגמרא, יש לעשות בזה כדברי הוזהר</p> <p>אמנם דווקא באופן זה כשאין לנו לנטות ממשעול המחלוקת. ואין אנו יכולין להשוות בין התלמוד והמקובלים שעל כרחנו אנו צריכים או להחזיק במחלוקת כזו שהיא לשם שמים שסופה להתקיים. ובענין כזה אין ספק שגם בעל הוזהר עצמו דרב גובריה, לא עשה מעשה כדבריו. כמבואר במקומות הרבה מהתלמוד. ואין צורך להאריך בזה. וידוע שאין ענין הספר הקדוש ההוא רק לבאר דעתו ע"פ הסוד. ולא לקבוע הלכה במקום שחולקין עליו חבריו, משא"כ במקום שדברי התלמוד סתומים וחתומים וסובלים פירושים שונים. והמפרשים נחקקו אל קיר הנתנם לפרשו ע"פ סברתם ולא ידעו מהוזהר כלום. וכינוי שראינו הוזהר מפרש פירוש אחר בדברי הגמרא,</p>	<p>ההלכה בדברי הפוסקים כאשר ראו את דברי המקובלים ועב"ז חלקו עליהם</p> <p>"איברא אני תמה לרוחב לבבו כלב הארי, במה נסבכת, ולשאל דבר מה לא הוצרכה. דאטו מי לא שני לך בין היכא דאיכא פלוגתא בין הפוסקים להיכא דליכא פלוגתא, שגדר המחלוקת הוא שחולקים יחד איש פני רעהו, ר"ל שראה האחד דברי חברו וחלק עליו, שעדיין מחלוקת במקומה עומדת, אפי' שראו אותן הפוסקים דברי הוזהר והמקובלים, לא חזרו בהן אלא מורין מתוך משנתו, על פי ההכרח אשר מצאו וראו בדיון ההוא מדרך שיטת התלמוד שהוא מסורת לישראל, שעמדת הוזהר נמונים עליו, וכן יפה לנו ולא נמוש תורת אבות.</p> <p>אלו ואלו ד"ח ו"לכא"א יש פנים בנגלה ובנסתר, ודעת התלמוד הם המרובין וע"כ אוליין מוותיה, בדיק בשם שאנו נוהגים כלפי המובא בבריותא או בירושלמי שלא כתלמוד דידן. אך גם לדעה זו מעמים עפ"י קבלה אך אין מקום ביאורם בתלמוד</p> <p>ואין לחוש בהיות דברי המקובלים בחיפך, מטעם שאין לנו עסק בנסתרות להכריע ע"פ הסוד בדיון מהדינים, שהרי אין ספק שאלו ואלו דברי אלקים חיים, כולם נתנו מרועה אחד, ולכל אחד יש פנים בתורה בנגלה ובנסתר, ולא בשמים היא, שאפי' בבת קול אין משגיחין לקבוע פסק הלכה. על כן אין לנו לילך כי אם דווקא אחר דעת המרובין, שהוא המוסכמת בתלמוד, או מתבארת על פי דרכיו ומהלכיו וסוגיותיו. והדעת</p>
--	--	---

ולענין יחס הגר"א ובית מדרשו לספר 'משנת חסידים'¹³, די לציין כי הגאון רבי מנחם מנדל משקלוב חיבר ספר שלם על ספר זה. אגב תצלום שער ספרו של הגר"מ משקלוב על המשנת חסידים מובא גם ב"הגאון" עמ' 984:

דומה כי כל מילה נוספת מיותרת!

או שמא נתחלף לו בין 'משנת חסידים' ל'תנועת החסידות'!?

האברהם קאניא

כהמשך לדבריו השקריים והחצופים בענין הפסיקה עפ"י קבלה כנגד הנפסק בש"ס ופוסקים הנ"ל, מביא בלשון זה:

"לא כן באשר לתקלות הרבות שנוצרו עקב ריבוי העיסוק בקבלה על ידי מי שאינם ראויים לכך, אשר באו להכריע על יסוד דברים שמצאו בקבלה, לשונות מההלכה הברורה מחד, ועל יסוד ענינים שאינם מן הענין הנדון".

להלן בהערה 131 שבעמוד 1001 מציג קבלות מה'שטח' לדבריו:

"ראה שו"ת שואל ומשיב להג"ר יוסף שאול נתנון מלבוש [מהדו"ת ח"ג סימן פה] אודות מי שהורה להתיר אשה קטלנית 'על יסוד דברים בקבלה', זה לשונו: בסודם לא באה נפשי... וכשמעי זאת נבלהתי איך התיר קטלנית דברים כאלו".

מי הוא איפוא ה'מורה' הלז - "מי שאינו ראוי לכך" כהגדרתו הנ"ל עפ"ל- שהתיר אשה קטלנית על סמך קבלה? למי כוונתו? עיון קצר בספר 'שואל ומשיב' מגלה מיד שכוונתו להג"ק ר' יצחק אייזיק אב"ד קאמארנא, כי הוא ולא אחר הוא זה שהורה להתיר אשה קטלנית כאילו על סמך דברי קבלה, בספרו 'נוצר חסד' על פרקי אבות (פ"ג מ"ד).

ומאחר שאנו כבר מכירים היטב את מדת דייקנותו של ספר "הגאון" והיצמדו לאמת - ראויים דבריו להתייחסות בכובד ראש, ולהקדיש דקות מספר לעיון במקורותיו הנפלאים. ובכן אלו הממצאים שהעלנו "לאמת ולחזק" את דבריו:

אז הנה:

ראשית דבריו להיתר, פותח הרב מקאמארנא מגמרא יבמות: תניא [יבמות סד:]: ניסת לראשון ומת... ובשלהי כיצד [יבמות כו:] קס"ד מיתה וגירושין... קא סתים לן תנא כרבי.

ובטעם האי דינא, מביא מחכמת הקבלה: ותנן בזוהר [ח"ב קכ:]: 'דהא רוחא דיליה'...

ולפי טעם זה יוצא ש"כל זה כשאין לה בנינים מן השני, אבל אם יש לה בנינים מן השני, ידוע שאי אפשר... מעתה אם היו לה בנינים וכו'".

ועל פי זה מיישב: וזה שמביא בתרומת הדשן [סימן ר"א]: מעשים שבכל יום חכמים גדולים ואנשי מעשה דלא קפדי... וספר חסידים פסק כרשב"ג... וזה הלכה ברורה.

אך מדגיש הרה"ק מקאמארנא בדבריו, שאף אם את הטעם והביאור לדבר נתן מדברי הזוה"ק, וחידושו בזה הוא שאע"פ שבהשקפה ראשונה נראה דטעם הזוהר הוא רק אליבא דחד מ"ד בגמרא דילן [מ"ד מעין גורם], מחדש ה'נוצר חסד' דשפיר שייך גם אליבא דמ"ד השני [דס"ל מזל גורם], וכמו

הנה כי כן דעתו הברורה של הגריעב"ץ לא רחוקה היא מדעתם של גדולי עולם מייסדי ומכוני החסידות, ודבריו החריפים כווננו על הצבי השבור וההולכים בעקבותיו, ובכל זאת בשאט נפש ובעזות מצח העיז אליאך להציגם כמכוונים כלפי החסידות, תוך כדי הדגשה שהדברים נכתבו עוד בשנת תקס"ג, ואילו המקום שבו כן דן היעבץ בשאלת דרכי הפסיקה להלכה - שדבריו שם די עולים בקנה אחד עם הדעה החסידית כדלעיל - בחר שלא לצטט מהם אלא רק לציין אליהם, באופן שישתמע כי היעב"ץ שולל זאת בכל מכל כל, בפרט לאור שאר הקטעים המצוטטים בצורה שקרית מהיעב"ץ, תוך שהוא מסתמך - ודי בצדק! - כי אף אחד לא יבדוק את הדברים במקורם.

בין "תנועת החסידות" ל"משנת חסידים"

לגופו של נידונו של הגריעב"ץ בענין ספירת העומר בליל יו"ט שני, כפי שכבר העיר עליו הגר"חיד"א (שו"ת חיים שאל ח"ב ס"א אות ב), הרי באמת מקורו טהור ומפי קדושים נתהלל ומנו: הרמ"ע מפאנו (כן מובא גם בפרע"ח משמו), הרמ"ז (ר' משה זכות), והרנ"ש (ר' נתן שפירא) בעל ה'מצות שימורים', שלושתם מגדולי המקובלים, על אף שהרש"ש חולק וטעמו ונימוקו גם עפ"י קבלה, והטענות שלכאורה סותר דיני הגמ' כבר נידון ונתיישב בדברי הפוסקים (ראה 'פרדס אליעזר' פסח ב' עמ' שנה-שנז שליקט כעמיר גרנה דברי הפוסקים בזה), ודוקא מנהג החסידים בזה לא פסיקא מילתא, ואף בהנהגתו של מרן הבעש"ט ה'ק' נחלקו (עיין בנ"ל כל פט"ו), כך שהקשר בין נידון זה לחסידים רופף ביותר, אולם לעניינו חשוב לשים לב אל דברי הגריעב"ץ שממען את חיצי ביקורתיו החדים בענין זה אל הספר 'חמדת הימים', ולהבדיל אל הספר 'משנת חסידים' למקובל רבי עמנואל חי ריקי זצ"ל שלדעת היעב"ץ נמשך אחריו בזה (עיין לגריעב"ץ בספרו 'מור וקציעה' סימן תפ"ט). האם סבר אליאך לתומו ששני ספרים אלו שייכים לבית המדרש החסידי?

אז הנה לפניכם צילום מספרו של אליאך 'אבי הישיבות' בענין הספר 'חמדת הימים' (אגב, שימו לב לסגנון ה"מכובד" בו מביא שם את דעת הגריעב"ץ):

טיבו של ספר 'חמדת ימים'

חיבור זה: ספר 'חמדת ימים', הוא קובץ בן שלשה כרכים של ביאורים, מנתונים, תפילות ודברי מוסר, על סדר ימות השנה, שיצא לאור לראשונה בשנת תרצ"א באיזמיר. נדפס בעולם שם. הדבר היחיד שציינ יעקב אלנאי המוציא לאור הוא, שאת כתב היד מצא בגליל העליון, שם התגורר המחבר האלמוני. עובדה זו גרמה שבעבור מספר שנים התעורר בין גדולי הדורות פולמוס מתמשך, אודות זהות מחברו. הראשון שהטיל בו חשד הוא הגאון רבי יעקב עמדין (- היעב"ץ) אשר קבע כי מחבר 'חמדת ימים' הוא לא אחר מאשר נתן העזתי, עוזרו של משה העקר ש"צ ימ"ש, ומשום כך יצא חוצץ נגדו ואסר להשתמש בו¹¹. לימים היו שיחשו מעשה מסרים לבעש"ט, המלמד שגם הוא החליט כך, ומני אז משכו חוגים חסידים רבים את ידם מן הספר, ודחתו בכל יראה ובל ימצא.

לעומתם, רבים היו גדולי ישראל בחלכה ובקבלה, אם מחכמי הספרדים והתימנים, כגון: החיד"א, הגר"ח פלאניז והרש"ש, אם מרבני ה'תפוצות', כגון: ה'חיד"א-רם', היסוד ושוש העבודה' ובעל 'ילשם שבו ואחלמה', וגם אי אלה ארומרים וחוגים חסידים, כמו בעל 'ייטב לב' מסאטמר תער, שנהגו ללמוד בו בסדר, ולצטט ממנו הנהגות, אגרות ותפילות. הצדיק הנודע רבי אלכסנדר ויסקינד מהורודנא, מח"ס 'יסוד ושוש העבודה' הגיל, אף הורה לבניו בצוואתו: 'ראשון לכל ספר מוסר תלמדו ספר 'חמדת ימים', ואחר סיום ספר זה תתחילו ס' 'ראשית חכמה'¹². מעניינת משום כך התייחסותו של ר' חיים מוולחין אל הספר ומחברו, ובפרט שחי בסמוך לזמן התערדות החשד.

אז ראשית עובדה היא, כי לפחות דבר אחד מה'חמדת ימים', פירוש דברי הגמרא במסכת ברכות (ח"א: י"ב) ששם מהדרא וכו', הביא בספרים שנים מגדולי תלמידיו של ר' חיים, והם: הגאונים רבי יעקב ברוכין, בספרו 'קהלת יעקב', ורבי דוד טענבל מח"ס 'יחלת דוד', בספרו 'דברי דוד'. אמנם, האחרון שבהם הוסיף עבדו את העקדה היחיד חשובה לעניינו: בכתבו על חידושו זה: 'שמעתי מפי אדמו"ר קדלסיה מאד להאי שיטתא' (- שקילס מאד לפירוש זה).

בא אחריו רבי יהודה וידל עפשטיין, תלמידו של ר' דוד, ואף הוא בספרו 'מנחת יהודה' זכר את חידושו של 'חמדת ימים'. אלא שהוא הוסיף וציין בשמו, שלא אך שקילס הגר"ח פירוש זה ויהיה עליו חותם אמת, עוד הוסיף וסיים בדבריו ויל - אם כן, אסור לדבר עליו גנאי (!). ככה שמעתי מפי מורי ורבי, ומפי אנשי שם אשר שמעו זה מפיו הקדוש של החיד"א ויל¹³.

ראה, אגב כן, מה רב כוחו של חידוש אחד, ובלבד שיהיה ישר ואמיתי, עד שמתוך כך אתה למד אף על מנא פי מחדשו, כי הגון וכשר הוא. שהרי כך סבר רבנו להלכה ולמעשה, כי מי שיש בו מינוח לא יכוין לאמיתא, אפילו בענין אחד גרידא, דבר זה מצאנו גם במקור נוסף, ספי השמעה, כי 'בפתחו ספר 'חמדת ימים', שהיו מערערים עליו, אמר שאין לערער עליו. מפני שהמושג ברעו לא יאמר דבר אמת'¹⁴.

¹³ גם אצל תלמידי הבעש"ט ה'ק' נכבד ויקר ספר קדוש זה למאד, ואכמ"ל.

הבית יצחק מביא רא' מדברי השו"מ גופא שניתן להשתמש בטעם שעפ"י קבלה

מי שכן נזקק לשאלה האם אפשר לסמוך על דברי הזוהר בנדון זה לענין פסק הלכה, הוא הגאון ה'בית יצחק' בתשובתו הנ"ל, ובמקרה זה מוכיח דווקא מה'שואל ומשיב' עצמו שסומך להלכה למעשה בצירוף טעם היתר נוסף על היתרו של הנוצ"ח, הרי קמן שבכגון זה למדין הלכה מטעם הזוהר, וכלשונו:

"ועיין בתו"ט ברכות פ"ה מ"ד דאין למדין הלכה ממדרש, ושם מייית הגאון ר"ע [אייגר] דברי הפר"ח דכמה פעמים למדין ממדרש, ובכאן טעם הש"ס דמזל גורם או מעיין גורם היא על גוף הדין דקטלנית בג' זימנא, אבל הא דפסקין בקטלנית כרבי ע"ז טעם הזוה"ק, ואדרבא מיושב דברי הש"ס מתענית... והנה לדינא אין בידנו להכריע, אך גם בשואל ומשיב הנ"ל מצרף להיתר הנוצר חסד...".

הנה כי כן הראית לדעת את המקור האמין למסקנותיו של אליאך: פוסקים בהלכה על סמך קבלה, וזו הבהלה שאחזה בה'שואל ומשיב'; התוצאה המרה מההתדרדרות של העוסקים בקבלה בלא שיהיו ראויים לכך, עד שהגיעו לפסוק על פי קבלה, על יסוד ענינים שאינם מו הענין הנידון, כשבמקרה זה בשיא החוצפה משמש לו כמשל ודוגמא גאון הנגלה והנסתר הגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארא ז"ע.

משנה ברורה: "...דבר זה אין לו שרש ע"פ הדין דבמשנה איתא וכל הראשונים סתמו כן, וכמו שפסק בשו"ע, מכל מקום במקום שנהגו אין למחות כיון שיש להם סמך ע"פ הזוהר!"

בשולי ענין ההתייחסות לזוהר לענין הלכה, ראוי לציין דבר מעניין המלמד אותנו על הכובד ראש בו התייחסו גדולי הפוסקים לנאמר בזוהר, ולנוהגים כן להלכה, אף שלכאורה נראה כסותר משנה מפורשת, ועכ"פ בראשונים ובשו"ע נפסק בפירוש ההיפך (ובל נטעה אין הנדון מתייחס למנהג חסידי כל שהוא, אלא במנהג שפשט הרבה קודם התגלות החסידות).

וכדלהלן: במשנה (שבת פכ"ג מ"ה):

"עושיין כל צרכי המת, סכין ומדיחין אותו, ובלבד שלא יזיוו בו אבר".

וכן הוא בשו"ע (או"ח שי"א ס"ז):

"מותר לסוך המת (ולהדיחו) ולשמוט הכר מתחתיו כדי שלא יסריח ובלבד שלא יזיוו בו שום אבר"

ובכל זאת, בספרו 'מלבושי יו"ט' על 'הלבוש' כותב בעל ה'תוספות יו"ט' (או"ח סי' שיא) [הובא גם בא"ר שם אות כג]:

"ונשאלתי פה קראקא שמוזין אבר ואומרים לפי שיש לחוש שיתעקם האבר וגם מעצימים וכו' ואומרים שיש סכנה בדבר כדאיתא בזוהר פרשת ויחי פסוק ויאמר השבעה לי, וכן המנהג בקהילה קדישא לבוב ובשאר קהילות קדושות, ואמרתיו שאין למחות שהרי יש לומר דמתניתין איתא כר' יהודה אבל ר' שמעון אפשר דמתיר במוקצה זה משום סכנה ומנהג כזה עיקר והלכה כסתם מתניתין".

הפוסקים דנים בשאלה זו, ויש הסוברים שהש"ס דילן חולק, ויש שסברו דהזוהר לא מיידי בשאר איברים אלא בעין, ועכ"ז כותב בעל המשנה ברורה צ"ל (שם ס"ק כ"ב):

"ובמקצת מקומות נוהגין להעצים עיניו ולישר אבריו שלא יתעקמו ואומרים דאיתא בזוהר שהיא סכנה ואף דדבר זה אין לו שרש ע"פ הדין דבמשנה איתא דאין מעצימין עיניו של מת וכן שלא יזיוו בו אבר וכל הראשונים סתמו כן וכמו שפסק בשו"ע מ"מ במקום שנהגו אין למחות כיון שיש להם סמך ע"פ הזוהר!"

ומעתה אני אומר שזה בסתם נשים אבל באשה שהיא אשת חיל ואנו רואים שגם אחר מיתת אנשיה היא מצלחת במשא ומתן ומתפרנסת שלא בצער אז ודאי שאין מזלה גורם לעניות וא"כ מיתת אנשיה לאו על ידי הוא. ואף שלמ"ד מעין גורם נסתר סברא זו מ"מ הואיל ורב אשי אמר מזלה גורם הלכתא כוונתה וא"כ אם האשה הזאת מתפרנסת ולא ע"י אביה רק היא מצלחת יש קצת היתר. אבל מ"מ הואיל ולא מצאתי סברא זו בשום קדמון לא מלאני לבי להחזיר בפירוש.

אמנם די באור שפתחתי לפנך ולכל מי שרוצה בלא"ה למעבד עובדא שיהיה לו יתד קצת לתלות בו ולהסיר הפחד מלבו.

שמאריך שם לבאר עפ"י קבלה דהאי טעמא שייך גם אם נסבור כטעם השני שבגמ' דמזל גורם, וא"כ שפיר אזלינן בתר טעם הזהור כיון שאינו היפך טעמי הגמ', אך עכ"ז את גוף ההיתר עצמו מבסס עפ"י "ראיה שאין עליה תשובה" מהנגלה שבתוה"ק בלבד, וכלשונו:

"ולא תאמר שבחסידות אני בא עליך, אביא לך ראיה שאין לה תשובה, תנן (יבמות פו:) בת ישראל שניסת לכהן תאכל בתרומה, מה ולה הימנו כן תאכל בתרומה... הרי דהכא כיון דיש לה בנים יצאה מדין קטלנית, ומזלה טוב ומעיינה טוב ותו לא מדי, ודו"ק היטב"ל¹⁴.

וראה בהערה את דבריו הברורים של הנוצ"ח ביהודה בזה, שפותח פתח למי שרוצה להקל שיוכל להתיר כזאת בלא פחד.

הרי שגם היתרו לא היתר מעולם על סמך דברי קבלה.

הנה, הגם שה'שואל ומשיב' לא ראה את ה'נוצר חסד', רק מצוין: "הוגד לי שנדפס בספר שמו נוצר חסד על אבות ושם נדפס היתר על אשה קטלנית שאם היו לה בנים מבעלים הראשונים לא איכפת לן וכו' והטעם על פי קבלה דעיקרה החשש משום...".

בכל זאת ממשיך השואל ומשיב ואומר כי למרות שבדברי קבלה אינו יכול להשיב, כי לא בא בסוד הקבלה, ובלשונו "בסודם לא באה נפשי", אך עם כל זאת: "אמנם הלא כתב [בנוצר חסד] שלא תאמר שבאתי עליך מתורת חסידות אביא לך ראיה מפורשת ממשנה ביבמות, בת ישראל... ומסיים: שזה ראיה שאין עליה תשובה".

ועל ראייתו של הרה"ק מקאמארא מהמשנה דיבמות, על זה הוא שכותב הגרי"ש: וכשמעי זאת נבהלתי איך היתר קטלנית בדברים כאלו וראייתו אין ראיה, דיש לומר שמתו בדבר או במפולת...

ועל טעם הזהור ס"ל לשו"מ דקאי רק אליבא דמ"ד מעיין גורם, דלא קיי"ל כוונתיה להלכה (אך עיין בספר 'בית יצחק' להגאון רבי יצחק שמעלקס רבה של לבוב, שהיה כתלמיד חבר להשו"מ, אותו מכנה הוא בשם "אלופ", והעיר על דברי השו"מ אלו: "באמת מייית ברמ"א וי"א... דק"ל מעין גורם...!", ואילו בשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן קס"ח מביא שהיתר זה הובא להדיא בספר חסידים סימן תע"ח).

אך עם כל זאת בסופו של תשובה מספר השואל ומשיב כי היתר לאשה קטלנית שהיו לה בנים ועלתה לארץ ישראל, כשהוא מצרף להיתרו שלו - העליה לא"י - גם את היתרו של ה'נוצר חסד'!!!

לסיכום, שימו לב לסילופים:

1. ההיתר מתבסס על נגלה, ורק טעמו עפ"י קבלה.
2. השו"מ חולק על הראיה מהגמרא, וככל המחלוקת שבין חכמי ישראל לדורותיהם.
3. דבריו "נבהלתי" וכו' מתייחסים על ראייתו מהנגלה.
4. בעוד אליאך מציג את הפיסקא "בסודם לא באה נפשי" בחדא מחתא עם ה"נבהלתי", הרי שבמציאות השיט בזדון כמה מילים המשנות את משמעותו, שרצ"ל במה שרצה ה'נוצר חסד' לחדש שטעם הזהור"ק קאי אליבא ב' טעמי הגמרא דילן, ומסביר חידושו זה עפ"י קבלה, ע"ז כתב השו"מ שלא בא בסודם ולא יוכל להתווכח עם הגה"ק מקאמארא בדברים שבסוד, אבל הרי ה'נוצר חסד' בעצמו כתב שלא ע"ז תמך וביסס את היתרו, ועל זה כתב "וכשמעי זאת נבהלתי איך היתר קטלנית בדברים כאלו, וראייתו אין ראיה". ולכן אמנם מצוין שהפוסקים התייחסו לזה כאל כל מחלוקת שבין הפוסקים, שחלקם מצדדים עם השו"מ וחלקם עם הנוצ"ח (עיין שו"ת בית יצחק אה"ע סימן מ"ד - [שלמורת שלא נמנה על החסידים, בויכוח הלכתי זה נטה לדעת הנוצ"ח], שדי חמד אשיות סי' א"כ, שו"ת מהרש"ם ח"ב סימן קס"ח, שמביא שכן הוא להדיא בספר חסידים סימן תע"ח, ובשו"ת שמתח כהן אה"ע ס"ט, ובשו"ת זכר יוסף אה"ע סי' י"א, ובשו"ת מנחת פתים להגר"מ אריק אה"ע ס"ט. ואכמ"ל עוד).

¹⁴ ראה נודע ביהודה אה"ע סימן ט, וז"ל: "אעתיק לך דברי הרמב"ם בתשובה וזה לשונו. ולישא קטלנית אין בו משום איסור אבל הוא מרוחק על צד הניחוש והפחד שיש ברוב השעות שניזקקו בהם הגופות החלשים ואין חילוק בזה בין אוכל מכישר דאסיר גינאה אה"ע שיש חכמים שסוברים שלא תנשא אומרים לה אם תמצאי מי שיקדש אותך לא נחייבנו לגרש והוי מערימין ומקדישין בפני שני עדים ואח"כ כותבים לה הב"ד כתובה וכונסין אותה לחופה ומברכין שבע ברכות הואיל ונתקדשה כן היו עושים בית דין של הרי"ף וב"ד של רבינו יוסף הלוי תלמידו וכל הבאים אחריהם וכן עשיו עצמנו להחזיר עכ"ל הרמב"ם. אבל הרא"ש החמיר בדבר מאד. דוע שיש ביד להמציא קולא אחת והוא שרצ"ל שכתב בתשובה מה שאמרו מזל גורם אין ה'פירוש שמזל גורם שימותו אנשיה כי מיתת האיש אינה תלויה במזל רק מזל גורם לחיות בעושר או להיפך והאשה היתה כלואה בבית ומתפרנסת ע"י הבעל מזל גורם שימותו אנשיה למען תחיה בעוני.

המה יורוך ומוריד!?

מה למשכילים בבית ראי ה'?

הידעתם את "הרב צבי הירש קצינלבוין מוויילנא"?

הן בתואר וכינוי זה נתכנה בפי אליאך, אשר הגדיל לעשות והקדיש מספר נכבד של עמודים בספרו "אבי הישיבות" לצטט את הספדו שנשא על הגר"ח מוואלאז'ין ז"ל¹⁵, ואף דאג להדגיש שקיבל את הסכמת אחד מגדולי וילנא, וודאי כ"חזקה על חבר שאינו מוציא מתח"י דבר שאינו מתוקן", אם כן סביר להניח כי אותו הגר"ר צבי

הירש קצינלבוין מוויילנא נשא משרה תורנית מכובדת בוויילנא, או לכה"פ היה לאחד מפארי גדוליה ולומדיה, על כן נעתיק בזה את דברי חתן נכד הגר"ח מוואלאז'ין, הגר"ר יהושע העשיל לוין בספר 'עליות אליה':

"אמר המו"ל ראיתי להעתיק בכאן המכתב שכתב הרב ר' שמואל לוריא נ"י (אשר הוציא

לאור הדפוס מספרי הגר"ח זצ"ל ובכל כת"י נאמן הוא) אל הרב המחבר. וז"ל המכתב אות באות:

"...מצאתי חובה לנפשי לעורר את כבוד כ"ת שיחיה להודיע בשער בת רבים בחבורי הבאים א"ה, כי מה שכתוב בביאור הגר"א יו"ד סימן קע"ט ס"ק י"ג, מה שכתב הגאון ז"ל על הרמב"ם ז"ל בענין כשוף ושדים וכו': "וכבר הכו אותו על קדקדו כו", הן הדברים שזכינו לראות מגוף כ"ק של הגר"א ז"ל (והם נמצאים באוצר כל כלי חמדה מגוף כ"ק שתחת יד הרב הגביר החרף המפורסם מוה"ר ש צוקערמאן ממאהילב, והרב הגאון המפורסם מוה"ר ש זלמן ריבלין ז"ל בהיותו זה כשנתיים בבית הרה"ג להתענג וליהנות מזיו אור נועם כ"ק הגר"א ז"ל, העיר את הרה"ג לחפוש אחר דבריו הנ"ל מגוף כת"ק, ומצאנו וראינו כי הוא כתוב שמה אות באות כמו שהוא נדפס בביאור הגר"א לפנינו) על כן מה שכתב (הר"ר צבי הערש קאצינלבוין בספר 'קריה נאמנה' [למשכיל שמואל יוסף פיין, ה.ה. 141] לדבר תועה על מסדרי הדברים מכ"ק הגר"א ז"ל כי מפייהם ולא מפי כתבי הגר"א ז"ל יצאו הדברים האלו) אינם 'קריאה נאמנה', ושקר ענה!

גם כמדומה לי שגם מה שהובא שם (בביאור הגר"א) "אבל לא ראו את הפרדס כו", מובא בכת"ק, ומחשש הספק אע"פ עוד הפעם ואודיעו אי"ה בהקדם [בעיני ראיתי עתה בכת"ק ואין בזה שום ספק כלל, שמואל לוריא החתום מטה]...

ידידו הנאמן שמואל לוריא

ודאי תמהים הינכם מי הוא זה שהעז לשקר בשם הגר"א? ועוד בענין זה מיוחד שהערה זו שבביאור הגר"א סתרה למשכילים את שקריהם על רבינו הגר"א כאילו ח"ו תומך בשיטתם, והנה קם מאן דהו ומערער את אמינות סתירה זו, בשקר! מה הם מניעיו?

קטעים מ'אבי הישיבות'

היתכן, "ימח שמו" בחודש אלול בכל שנה, ועוד מפי 'החפץ חיים'???

עוד בטרם נענה, נעבור ברשותכם לתמיהתו של הרב אשר רבינסקי, תלמיד ישיבת ראדין, כפי שהיא מובאת בתור עדות חיה בספר 'מאיר עיני ישראל'

ח"א עמ' 417 - 414:

"...ר' אשר היה אז עלם צעיר, כבן עשרים, עם שאיפות גדולות, לאחר תקופה של לימוד בשיבת קמניץ אצל ר' ברוך בער, עשה דרכו לראדין. מי לא שמע על החפץ חיים ועל ישיבתו? מי הוא בן עליה שלא רצה להיות במחיצתו של אותו צדיק ולהתבסס מתורתו?

ה"חפץ חיים", שם ניתן לו לרבי ישראל מאיר הכהן מראדין על שם ספרו על שמירת הלשון. אך למען האמת היה ה"חפץ חיים" במהותו שומר לשון על כל פרטי פרטיו של דין זה. כך גם העיד הוא עצמו, שלא דיבר לשה"ר עשרות בשנים. על כן ניתן לו השם "חפץ חיים", כי הוא קיים "נצור לשונך". הרבה גדרים היו לו ועצות נפלאות שרכש לעצמו. בין היתר נזהר שלא להזכיר שמות בני אדם, כי מי שלא מזכיר שמות וודאי שלא ידבר לשה"ר עליהם. דוגמא אחת מתוך הזכרונות.

ר' אשר הצעיר שאף לראות את גדול ישראל. משום כך עשה את דרכו בשמחה לראדין. הגיע לשם בחודש אלול. בימים אלו נהג החפץ חיים להגיד מידי שנה בשנה "התעוררות" לבני הישיבה. ר' אשר נכנס לאולם לשמוע את השיחה, גמע מלא עיניו מדמותו

של החפץ חיים ועשה אזנו כאפרכסת לשמוע כל מלה ומלה שיצאה מפי כהן גדול". ולפתע - תדהמה: החפץ חיים החל את השיחה והזכיר שמו של יהודי, ברקה מיכלישקער, ועוד מוסק: ימ"ש.

היתכן???

חומות ההערצה כמעט וקרסו. פשוט לא הבין במה המדובר. מוסכמותיו נעו ונדו ולא מצאו מנוח, הוא מספר. הוא הביט סביבו, כשנפשו רועשת וגועשת.

הבחורים והאברכים המשיכו להטות אוזן לרבה, כאילו דבר לא קרה, כאילו כך אמר הח"ח תמיד. הדבר רק הגביר את תמיהתו של התלמיד החדש. הדברים הנוקבים ששמע ר' אשר טרדו את מנוחתו.

מיד אחרי השיחה ניגש לאחד האברכים. החפץ חיים, שאל, היתכן שהוא מזכיר שמות ועוד מקלל? מי זה ברקה מיכלישקער? האברך נעץ בר' אשר מבט רך, כשהבחין לסערת רגשותיו, והסביר כמתפלא אף הוא: איך יודע? תמה, זהו אד"ם הכהן, הסופר הידוע בשמו אברהם דוב (ברק'ה).

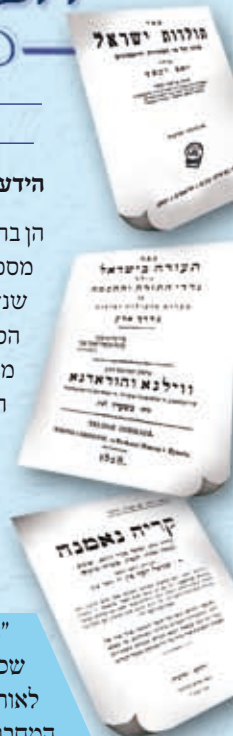
החפץ חיים, שהקפיד שלא להזכיר שם אדם כגדר לשמירת הלשון לא נמנע מלהזכירו ולקלל מדי שנה.

וכל זאת למה? החפץ חיים התייתם בגיל צעיר. הביאו אותו לוילנא, לבית המדרש, ללמוד שם. הוא למד והצטיין מאוד בלימודיו. אד"ם הכהן היה מפורסם בוויילנא. הוא היה מנהל של בית מדרש לרבנים, מטעם הממשלה הרוסית. בבית המדרש הזה לא זו בלבד, שהמורים היו כופרים בעיקר ומחללי שבת בפרהסיא, אלא גם המטבח היה טרף. כל העיר ווילנא רעשה לשמע השערוריה - בית מדרש לרבנים - עם מטבח טריפה? אבל אדם הכהן היה המנהל והוא לעג לכולם. הוא היה כופר בעיקר.

החפץ חיים שקד יום ולילה בלימודיו. אף אחד לא ידע, שאותו אד"ם הכהן יצר קשרים עם הילד ישראל מאירקה. הוא בא לבית המדרש וישב ושוחח איתו שעות על גבי שעות. איש לא חשד, שהוא התקשר אליו ומושך אותו. היה שם שואב מים אחד, שתפקידו היה למלא את

הגר"ר יהושע העשיל לוין

¹⁵ הספד שבה פתח והדגיש את הקשר האדוק והחיבה היתירה של דבריו היה לו [למספיד] עם הגר"ח מוואלאז'ין. ועיין המשך דבריו ותבין על הכוונה 'הטהורה' המסתתרת מאחורי דברים אלו! לצערינו אף דברים אלו הובאו בשלמותם ב'אבי הישיבות'...

שימו לב להדגשת אליאן
על הסכמת הגרש"ק לספרו
של קצלבונג וד"ל...

כפי שכבר
הוזכר ע"י
הרב ישר,
שוה היה להג"ר
ישראל מסלנט
לנטוש את תלמידיו

שהרביץ
בהם תורה
ומוסר בוויילנא
ולערוך לקובנה,
ובלבד להניצל
מתת יד לפושעים
אלו, וכמובא באריכות
ע"י הגאון ממנטרי, רבי
יחיאל יעקב וויינברג בספרו
'שרידי אש' ח"ד עמ' רצ.

ובכל זאת, על חלקו הפרטי של קצלבונג באוירה
ששררה בבית המדרש הלז, אף כי דומה כי דבר זה אך
למותר, מעתיקים אנו בזה העתק תצלום מתוך הספר
'זכרון יעקב' לרבי יעקב ליפשיץ, איש אמונם של גדולי
ישראל ומזכירו ויד ימינו של הג"ר יצחק אלחנן, שסוקר
את תהלוכות בית מדרש זה.

ראייתו העמוקה של השרף מבריסק

אכן בעיינינו אין כל חידוש בקשר בין שנאתו החולנית
לחסידות ליחסו להשכלה ונושאי דבריה, שכן דבר
זה מסור בידינו מאותו צדיק, "השרף מבריסק" הג"ר
יהושע לייב דיסקין זי"ע, וכאשר הביאם נכד הגר"א
הגאון הראב"ד רבי משה שטרנבוך שליט"א, שעה
שנזדקק לפרשה זו, וכך כתב בספרו 'הלכות והלכות
הגר"א' (בהערות ומראה
מקומות למעשה רב החדש' אות
זי עמ' רכה):

"...פרשת יחס הגר"א זצ"ל
(-לחסידות) והחרם שהתחם
עלה סתום, שמעט מקורות
מעניין זה ורובם מהמשכילים.
ושמענו מותלמידי הגה"ק

מהר"ל דסקין זצ"ל שבהגיעו ארצה ראה שמשכילים
ולאומיים רצונם לכבוש בית ישראל, ענה ואמר: כרגע,
כל המלחמה שלנו אך ורק כנגד האוייב העיקרי, ומי
שמחפש מלחמה אחרת, חושש מפני שניצוץ השכלה
ולאומיות בלבד. ויפה עשה ידידי הר"ר בצלאל לנדוי
(שליט"א) [ז"ל], בספרו הנפלא על חיי רבינו הגר"א
זצ"ל - אמרותיו ופעליו, השמיט פרשה זאת שאין
לנו מקורות מוסמכים."

הכזורים במים בכל יום. שואב המים הבחין, שברקה מיכלישקער
מדבר עם היתום ישראל מאיר במשך זמן רב ובאופן קבוע. הוא פחד
שאד"ם הכהן ישיפע עליו לרעה. נגש אל הילד ואמר לו: למה אתה
מדבר עם האיש הזה? וכי אתה יודע מי הוא המדבר איתך? הרי הוא
מפורסם כאפיקורס בכל העיר. בבית המדרש שלו אוכלים טריפה,
ואתה מדבר איתו?! כששמע זאת הילד ישראל מאיר, ברח מיד
מווילנא. הוא הגיע לעיירה בלזה ליד וילנא ולמד שם תורה באחד
מבתי הכנסת. כך התחבא, כדי שלא יפגש חלילה באותו אד"ם הכהן.
לימים גדל והיה לחפץ חיים. הודות לשואב מים שהציל אותו.

וזה הסיבה שמצא הח"ח להזכירו לשמעה כל
שנה בערב הימים הנוראים, הסביר האברך לר'
אשר... 16

וכעת בכדי ליישב את שתי התמיהות דלעיל, נביא
מפרי עט סופר של הרב משה מאיר ישר בספרו
'החפץ חיים' - חיוו ופעלו, כ"א עמ' לו-לח הערה 6:

משכילי וילנה נהלו את "בית המדרש לרבנים"
שבמקום, שהממשלה הודות להשתדלותם
פתחה בשנת תר"ח. הירש קצלבונג היה
המפקח, ואד"ם הכהן המורה הראשי. הם הפכו
עולמות כדי להשיג תלמידים מבין בני הישיבות
המציונינים שלמדו או בוילנא.

בתחלה תכננו תכנית להעמיד בראש המוסד
את ר' ישראל סלנטר (מי ששימש בתור
ראש ישיבה בוויילנא, תחילה ביישיבת ר'
מייאל, ואח"כ בפרוור זרצה, מקום שם
יסד ישיבה לעצמו) ואלו הוא סרב מלהיות
שותף למשכילים ולשאפותיהם הכפרניות.
לכשנודע לר' ישראל שהללו פעלו אצל
הממשלה הרוסית שתלחץ עליו לקבל את
המוני, נמלט בסתר מוילנא והתיישב בקובנה.
אלה שהיו סבורים שלא נהג ר' ישראל סלנטר
כשורה, שכן בתור הפקח בהיותו בפנים, יכול
היה להתקין הכל על טהרת הקודש, נוכחו
עד מהרה בטעותם. כונת המשכילים היתה
לנצל את הגר"ס רק בתור תפאורה חיצונית,
לחפות על ההשחתה הפנימית ולזכות על
ידי כן לאימונו של העם - החוגים החרדיים.
הרב ר' ישראל גורדון שהיה נערץ עד מאוד על
הכל, נסה בתחלה לתקן משהו פעול פעל כי
מורה ההוראה המקומי מהר"י גינזבורג, ירשה
לתלמידים שהתעתדו להסמך לרבנות לבקר
בביתו, כדי להשתלם בהוראה באופן מעשי.
אפס כל עמלו היה לשוא, כי התלמידים
היו רחוקים מאוד מרוח התורה והיהדות.

בורותם, שוויון נפשם ואף שנאתם ליהדות התבטאו באופן איום.
היהודים החרדים ש"בית המדרש לרבנים" היה בעיניהם קן
של אפיקורסות, לא אבו בשום אופן לשלוח את ביניהם ל"בית
מדרש" זה.

לכתחילה נסו לפעול בכח הממשלה לבטל ישיבה אחת ולאליץ את
תלמידיה לבקר ב"בית המדרש לרבנים", אך גם זה לא עלתה בידם. פרשו
על כן המשכילים ולבנון בראשם רשת כדי ללכוד את הזורים, הגלמודים,
העניים והיתומים, שיישיבות וילנה היו מצוינות בהם, אין פלא איפוא שכה
השתדלו להשיפע על ר' ישראל מאיר שילוח אליהם."

זכרון יעקב

עוד יודע ענין קצלים בלתי מוכר... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

המסכת הראשון

איש עזר לרבים היה ביום חם ויבש... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)
הוא מאד ידוע... (המקור: ספר אש...)

16 סיפור זה אף סופר ע"י הגר"א ש"ק זצ"ל כמובא בספר 'שמושה של תורה' עמ' קלב, תחת הכותרת "וכל הרשעה כעשן תכלה":
"מרן (שליט"א) [זצ"ל] ציין שרבו החפץ חיים נוהג כל מימי מלומד מלה רעה על יהודי, יהיה מי שהיה - מחוץ לאחד, יוצא מן הכלל, היה זה
מנהיג וראש כת המשכילים בוילנא, אד"ם הכהן שר", שהיה מסמין לו את התואר "ימח שמו..."
(ועיי' בהמשך שהביא כל הסיפור, וביאור נפלא מהח"ח עצמו על קללתו זו).

קוראים כותבים

במדור זה נפרסם בע"ה בכל גליון מקצת מתגובות הציבור. למותר לציין כי אין אחריות המכתבים והפרטים הנמסרים בהם וסגנונם, עלינו, אלא על שולחם. לע"ע אנו מסתפקים במכתבים אלו.

בהזדמנות זו הגנו להבהיר, כי מטבע הדברים לא יכולנו להשיב דבר ולהגיב על כל התגובות שנשלחו אלינו (בפרט לאלו שלא השאירו לנו כתובת). ברם, זאת למודעי, כל המכתבים היו לתשומת לבנו, ואף נעזרנו בהם רבות אם בעצה נכונה, או בציין הערות חשובות, ובעידוד וחזקו; גם דברי ביקורת שנשלחו אלינו נדונו בכובד ראש. לכל השולחים היקרים ייאמר: יישר כחכם! ובהזדמנות בקשתנו שטוחה: הערותיכם חשובות לנו, הוסיפו והעירו כיד ד' הטובה עליכם.

בס"ד
לחברי המכון נ"י
ברוך פוקח עיורם!

אין אני יכול להביע את תודתי הנרגשת על פקחת עיני.

אפרט בקצרה כוונתי - אני נמנה על קהלה קדושה ב... מחוג הליטאי, ואני נמנה עם ההולכים ע"פ מרן רשכבה"ג רבי חיים קנייבסקי שליט"א. והנה כשיצא ספר "הגאון" הייתי עם התומכים החזקים לספר, מפני שמרן חיזקו, לדברי המו"ל. ועל כן בזיתי לחסידים בצורה מחרידה, וגם זרקתי לפני חצי שנה את ספר '...' על הריצפה (זה היה אחרי שכמה חסידים אמרו לי שאפסיק לדבר על גדולי החסידים). ואני גם קראתי את הספר "הגאון" כמה פעמים וזה חיזק את רוחי.

אך אודה ולא אבוש שאחרי שראיתי את העלון שלכם, בהתחלה זרקתי אותו, אך אח"כ מצאתי עוד אחד וקראתי עוד הפעם, ואז פשוט התביישתי, אך בתוכי לא האמנתי, עד שלבסוף דברתי עם איזה ת"ח אחד והאיר את עיני, וגם אמר לי ששמע מאיש נאמן שמרן שליט"א לא אוחד מהספר (בנוסף להדברים שהבאתם בעלון). תודה רבה, ובפרט נהניתי ושמחתי שהתגלה כשקר מה שחברי ספרו לי שהחסידים בזים לגאון הגר"א זי"ע (גם זה אמר לי בארוכה הת"ח הנ"ל), ובפרט שהדגשתם את זה בעלון, ישר כוחכם. ... ובפרט נהניתי שאתם כותבים שאתם מבינים הצד התנגדות אתם כותבים שזה היה למעלה מהשגה, וב"ה הסברתם שיש צד לכאן ולכאן ולא שצד התנגדות מופרך, תודה.

תגובת המערכת:

בהערכה
אחד מצעירים שבחבורה

לבקשת הכותב השם והפרטים שמורים במערכת, וחבל שלא ניתנה לנו הרשות לפרסם, אך זאת נוכל לומר על זהות כותב מכתב זה שזועק עד לב השמים: "אם בארזים נפלה שלהבת מה יענו אזובי הקיר".

יום ב' כ"ח ניסן תשס"ז

לכבוד עורכי העלון 'אמת מול שקר' ש"ע מכון 'אמת ואמונה' ת.ד. 57439 ירושלים

עורכים נכבדים!

תודה רבה לכם, וההרגשה שלי שאתם מזכים את הרבים, גם אני ולדי בין אלו שזכינו על ידכם - דרך העלון שהגיע לידי בימים אלו - לבער את החמץ מן הבית, אם כי לא החמץ שאתם מתריעים עליו, אבל חמץ להדיא, חמץ של אבירייהו דעבודה זרה, ואיני מזלזל ח"ו במערכה הצודקת שיצאתם נגד עורך הספר מר ד. אליאך, אשר ברוב תחכום כותב את דבריו די מעורפל, עד שקשה להבחין בארס הנוטף מכל משפט ומשפט, ודבריו היוצאים מערלת לבו, ונכתבים ברוח גבוהה, מתוך נהמת נפש רחבה, מכניסים עין רעה בצעירי הצאן, אשר בתמימתם חוקקים על לוח לבם, שכל הכתוב לחיים בספר "הגאון" יובילם למקור מים חיים.

נדעזעתי לראות שהספר מטיף במוצהר להשכלה הארורה, ולא רק הפרקים שבחלק שלישי שאתם מצאתם לנכון לבדוק ולפרש ולגלות את כוונותיו הזדוניות חייבים בביעור, אלא דווקא הפרק המתיימר להיקרא "המאבק בתנועת ההשכלה" כולו אכול ונגוע בהשכלה אשר מקומה מחוץ לשלש מחנות, ומר ד' אליאך מעמיד כאן צלם בהיכל, ואצטט לשונו בעמ' 608:

"החטא הקדמון של מייסדי תנועת ההשכלה, דברים הללו מביאים אותנו אל השאלה השניה שהזכרנו אודות היחס לתנועת ההשכלה הברלינית, שכן המטרה שהיא הציבה לעצמה, היתה שונה מעצם השאיפה לדעת חכמות, וכל מגמתה - רפורמה חינוכית, הגורסת העדפת לימוד החכמות על פני לימוד התורה והמצוות, והו' שורש החטא הקדמון של המשכילים מייסדי תנועת ההשכלה".

לקרוא, ולא להאמין! השאיפה לדעת חכמות, היא כשר לכתחילה, ולא בזה חטאו המשכילים. ומה אם כן לדבריו חטא המשכילים "העדפת לימוד החכמות על פני לימוד התורה והמצוות", אבל "ישיבה תיכונית" שאמנם תעדיף לימוד התורה והמצוות על פני לימוד החכמות, אולם די והותר כדי לספק את "עצם השאיפה לדעת חכמות", זו היא לדעת מר ד' אליאך שיטת אדונו הגר"א לכתחילה? שומו שמים!

רבותי! אני נדעזעתי ואסרתי על ילדי - אשר למענם קניתי את הסט - לנגוע בספר, והשארתי את זה רק בכדי להראות לידידי בכולל, שגם הם יבחינו בארס הנוטף.

ושוב אני חוזר על דברי: "יישר כוחכם שרק על ידי הקריאה בעלונכם קבלתי הבנה חדשה בכל מה שכתוב בספר, והספר מלא מלא עם רוח המזרחי: זאב יעבץ, מיכל פינס, והריב"ל, שמחים שקם להם יורש ומפיץ את הארס שלהם, ועוד על שם אדונו הגר"א זצ"ל.

עוד הערה קטנה, בעמודים 1305 הוא מתפתל להסביר מדוע מעטרת הסכמת מהר"א פאסוואליר את הספר "תעודה בישראל", ספרו של ראש וראשון למשכילי וילנא הידוע בכינוי הריב"ל, והוא מבלבל את מוחם של הקוראים שאימת מלכות היתה על רבה של וילנא. שומו שמים! וכי יעלה על הדעת שגאון בישראל כהגאון הנודע בכל קצוי ישראל רבי אברהם פאסוואליר זצ"ל יתן ידו להפצת השכלה שפירושה שמד ועבודה זרה בגלל אימת מלכות? ומה יענה מר ד' אליאך על זה שגם בנו של הנודע ביהודה הגר"ר יעקבזא זצ"ל נתן הסכמתו לספר חודשיים לפני שהלך לעולמו בחודש סיון תקפ"ב (יום השנה לפטירתו ב' אב תקפ"ב), האם גם עליו בברודי היתה אימת המלכות של רוסיא? הרי ברודי היתה במלכות אוסטריא. אין אלו אלא דברי שחץ וזלזול בגדולי ישראל. ואת האמת לא ניתן למרוח, המשכילים הסתירו מעשייהם והעמידו פנים שטובת הציבור בעטם שנטף ארס, וכדרכם כן דרכו של מר ד' אליאך, וכמה צדקו רבני העדה החרדית בקובעם: "שהרבה מהדברים הם מספרי המשכילים", ועל כן שומר נפשו ירחק מהם.

אני מתכוין להרפות ידיכם ממלחמתכם אתם בעד כבודם של צדיקי הדורות זי"ע"א, אבל תלחמו בעיקר על כבודו של נותן התורה בוראנו ית"ש, אשר שאיפה כל שהוא לחכמות כמטרה לעצמה הוא זלזול בתורה, וכל הענין של ה"שבע חכמות" זה ענין של הבנת התורה בדברים הקשורים בתכונות הטבע, ואין זה ענין לרבים, ובודאי שלא שיטה ותנועה ציבורית, רק כל יחיד ויחיד לפי מה שמרגיש נפשו, אבל הלימוד לשם השלמת החכמה על זה מביא מר ד' אליאך בעצמו בעמ' 639 את דברי אדונו הגר"א שציין על דברי הרמ"א את הספר: "שלא תערב בהם דברים אחרים".

בקשה קטנה לי אליכם, שהיות וחסידיו השוטים של מר ד' אליאך אוספים מיד עם פרסום העלון מכל המקומות, ומשמידים אותם, נא לשלוח לי את הגליונות הבאים בדואר לפי הכתובת, אני מצרף בזה מעטפה מבויילת, ובתודה מראש.

ברוך גוטנאג
רח' הרב מוצפי 25/9 ביתר

1. ישר כח על המכתב המיוחד והעשיר, ואם זכינו להפריש מן האיסור משפחה שלימה והיה זה שכרנו.

ב. טעות היא ולא רק בידך, כאילו אך ורק החלק השלישי מלא בטינופת וארס נגד צדיק הדורות משא"כ בשני הכרכים הקודמים, לא כי, אלא שלושתם מלאים בדברי בלע אסורים, אך מכיון ובחלק השלישי מרוכזים דברי הארס בפרקים המתארים את ההתנגדות לכך בעלון אנו מרבים לצטט משם דוקא, בספר בע"ה נקוה לא להזניח שום דבר כדין ע"ז שצריך לשרש אחריה.

ג. ידוע לנו מכבר כי באו בספר הרבה דברים מזויזים שלא כהוגן, כמו למשל דבריו נגד המסורת המקובלת בניקור ואשר הונהגה ע"י הגה"ק מהר"ל דיסקין זצ"ל והגר"ש סאלנט זצ"ל (גם שם תקע ראשו במחלוקתם של גדולי ישראל ונסמך בדברי הנצי"ב זצ"ל, ועוד העיז לקבוע מדנפשיה כי דעת הגר"א זצ"ל היא כדעת הנצי"ב ולא כמסורת הניקור בירושלים) דבר שעורר עליו קצפם של גדולי המנקרים, ובענין זה פנו הרבנים הגאונים רבי שלמה מפוד שליט"א ורבי יצחק אליעזר יאקאב שליט"א אל הגאון הגדול מו"ח הגר"ח קניבסקי שליט"א ונדהמו לשמוע מפיו כי מעולם לא נתן הסכמה לספר "הגאון"! (מודעתם בנידון התפרסמה לראשונה בגליון "משמרת הכשרות", ובלוח קיר 'הלכה ומעשה', וצורף למודעת מרן ורבנן שפורסם בראש חוצות, ובעלוננו הקודם והנוכחי), וכן עוד הרבה ענינים המורים על שהגם לבו בהוראה... אלא שכל עוד שלא סיימנו בגילוי כל האמת על כל הסילופים והכזבים שבפרשת ההתנגדות, לא הספקנו עוד לעבור למחוזות אחרים. כך גם כלפי הערתך, לא היה די סיפק בידנו לנתת את כל הגילוי בנידון זה, והבאנום פה על אחריותך בלבד.

ד. בקשר להסכמה על "התעודה בישראל", פשוט שצדקת בדברך, שאך בשקר ובמרמה הצליחו רשעי ישראל אלו להשיג הסכמת גדולי"י על ספרם, וכבר העירונו אחד המעוררים לדברים שנדפסו שישנם עוד רשעים כיו"ב מגרמניה שגם הצליחו להחתימו בהסכמה לספריהם, וע"כ ופשוט שכדברך כן הוא.

ה. מה שהערת על דברי השחץ והזלזול שיש בדבריו הנותנים טעם להסכמה מאימת המלכות, הרי שדברך הם רק אליבא דהאמת ואליבא דהשכל הישר, אולם שליטתו הרי גם החטא החמור של היחס הסובלני כלפי החסידות הוא מאימת המלכות, ואפילו יחסי הכבוד וההערכה ההדדית של גדולי"י משני הקצוות מכונים אצלו כ"תחילתו מאונס וסופו מרצון", ומה אם כן כי תלין עליו שגם כלפי תנועת ההשכלה כתב, וכי לא ק"ו הוא אם החסידות - הותרה, ההשכלה לא כ"ש?!

ו. כפי שכתבנו בהקדמה, טעות היא לייחס לנו את ההגנה על כבוד הצדיקים. הם אינם עוקים לנו ולדוכותינו, ואף לא נפגם כחוש השערה מקדושתם תורתם וצדקתם בדברי הבלע של ספר "הגאון", אולם מלאכתנו היא לאפרושי מאיסורא, ולפקוח עינים עוורות החפצים לדעת האמת!

6. לא נודע לנו על מקרים בהם ניסו להעלים עולנים וכדו', אמנם רבים התלוננו על מחסור, זאת מהסיבה הפשוטה כי עפ"י רוב מי שנתקל בעלוננו אספו אל ביתו למשמרת. בקשר לבקשתך ודאי שבע"ה תיענה ברצון, ומכאן מודעה לכל המעוניינים בעלון הנוכחי וכן העתידיים, לשלוח אלינו בתוספת מכתב מבויל ואנו נשתדל לשלוח בע"ה עד גמר המלאי.

לכבוד מערכת "אמת ואמונה" של' רב

ברצוני להודות לכם על פעליכם רבת החשיבות, לחשוף ולגלות את השקר שהפיץ אותו ד"א (דב אליאך) האכול בשנאה - כדוב שכול - לצדיקים הדומים למלאכים אשר אין לנו - אנשים כערכינו - שום שמץ השגה בקדושי עליון אלו, אשר כידוע גדולי עולם הגו את שמותם באימה וביראה, וברוב חוצפתו עוד תולה את עצמו באילנות גדולים כאילו את דבריהם ואת שיטתם הוא מביא, אשר כל מי שמסתכל קצת במקורות שהוא מביא רואה מיד סילופים - ציטוטים שהוצאו מהקשרם - מחסיר פה שורה ופה קטע (וידוע היטב שרוב האנשים אינם טורחים לבדוק את מקורותיו), הכל למען המטרה להוציא ולגלות את שנאתו הטורפה לאור שבעת הימים שהאיר הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו באותו תקופה קשה להאיר לבבות עם ישראל בתוך חשכת גלותם, והאור הזה המשיך להאיר ביתר עוז ושאית עד ימינו. וכידוע הסיפור אצל כ"ק מהר"א מבעלזא שסיפר לר' משה גראס ז"ל בזה הלשון (סיפור זה נדפס בגירסאות שונות ותקנתי ע"י עפ"י הנוסח המדויק שנמסר לי מבנו, הג"ר אהרן יהושע גראס שליט"א דומ"ץ חסידי בעלזא אנטווערפן, כפי שסיפר לו אביו): "שמעתי מהי"מ ישער יוד (תואר למקור מוסמך) שנקלע פעם לראדן ונכנס אל ה"ראדינער" (כידוע דרכו בקודש לכנות את מרן בעל הח"ח בשם עירו, בשל הקפדתו שלא להזכיר קטע מפסוק) והתפלל לראות על השלחן את הספר "נועם אלימלך", ואמר לו הראדינער: אל תתפלל, אני מאמין באמונה שלימה שכל יום, בכל קצוות תבל, יהודי שעושה תשובה הוא מכח בעל המחבר הק' הזה". הרי שגם הח"ח הבין וראה את האור הגדול שהאיר וממשיך להאיר עד היום הזה.

וכבר נדפס את אשר סיפר הרב זקס, נכדו של החפץ חיים, שבעת האסיפה הגדולה בוורשה שיזם החפץ חיים זי"ע התקיימה אחת האסיפות ביוזמתו של מהר"א מבעלזא זי"ע, וכמוכן שהח"ח ישב בראש האסיפה לצידו של מהר"א, וכידוע שבחו"ל נהג מהר"א לענין תפילת מנחה לפי השקיעה לשיטת ר"ת כנפסק בשו"ע (בארה"ק נהג לגבי מנחה לפי השקיעה לשיטת הגאונים), ואילו הח"ח הקפיד על השקיעה לפי שיטת הגאונים כדעת הגר"א, ובהגיע זמן שקיעת הגאונים והח"ח עדיין לא התפלל, העיר את אזנו חתנו הגרמ"מ זקס זצ"ל, כי הגיע זמן מנחה, אך הח"ח לא הגיב ולא זע, ובהתקרב זמן השקיעה השניה של ר"ת קם מהר"א ועמו כל רבני האסיפה להתפלל מנחה, ואילו הח"ח התפלל מערים ופעמיים שמו"ע להשלמת מנחה. תמה חתנו הגרמ"מ ושאלו, ראשית הרי אמרתי לחותני שהגיע השקיעה ואמאי לא התפלל, ושנית שעכ"פ כיון שהודעתי לחותני הרי כבר אינו אונס בתפילת המנחה שהפסיד, והיאך יתפלל ערבית שנים (שאינו אלא למי שהפסיד באונס)? נענה הח"ח ואמר: "בעלזער רעבנ'ס כבוד הייסט אן אונס!", (כבודו של הרבי מבעלזא קרוי אונס!).

ועוד מובא בסוף ספר "אמרי שפר" של הגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל ההספד שאמר על הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע (שכידוע גודל הידידות ששרר בין קדושי עליון אלו) וז"ל:

"מעלת הרב הצדיק המופלג המפורסם איש אלקים מוה"ר מאיר זללה"ה, אף כי לא בית אדם לי, הכרת מקצת מעשיו הטובים הגלויים לעין כל: ענין ענוותנותו, וצדקת פורונו בישראל, ומאוסו בהבלי עולם ובבצע כסף, וקיים בנפשו 'היו עניים בני ביתך', וזה ענין הגלוי וניכר לכל.

והנה, דין גרמא שהרהיבוני רעיוני להתקרב אליו בחייו חיותו, וזכיתי לראותו פעמיים כראות פני אלקים, ולזאת מזה מאוד עגמה נפשי על הפרדו מאתנו ונלקח ארון אלקים, לזה לא יכולתי לשים מחסום לפי... יש לנו לבכות על הרב החסיד מו' מאיר ז"ל, כי הן אמת שמיתות מכפרת על הדור - אבל להבא מי יגן עלינו להשיג שפע ופרנסה?! הנה זה ודאי, בחייו היה העולם ניוון בזכותו, וכמו שאמרו ז"ל גבי רבי חנינא בן דוסא: שכל העולם ניוון בזכותו והוא היה די לו בקב הרובין בו', וכעת שנסתלק מנין נמשוך שפע פרנסה וברכה?! ואם מיתת הרב הצדיק ודאי כיפרה עוונותינו, אבל הי תורה הי מצוה, דמגני עלן להבא?!!"

כך גם הגאון בעל השואל ומשיב (בתשובתו הנדפסת בספר רמזי דחכמתא) אודות אחד שנדר כסף להרה"ק מפרמישלאן לאחר פטירתו, משיב כך:

"כיון שאנו יודעים דעת הרב הקדוש מפרמישלאן שלא ליקח לעצמו כלום, רק עבור עניים, ואם כן בחיים חיותו אף כי לאחר מותו גדולים צדיקים במיתתו, ובוודאי ינחא ליה לאותו צדיק שיתנו עבור נשמתו לעניים, ואם ירצה לתת הסך לעניי פרמישלאן יוכל לשלוח אלי, ואשלח בל"ג לתת לאיזה עניים שיתפללו על קברו".

עוד אפשר להאריך בכגון אלו על שאר גדולי עולם, ואין כאן המקום להאריך בזה.

ועל אלו ששואלים, אם כן למה הם לא הצטרפו לתנועת החסידות, הסיבה היא פשוטה, כי הם לא קיבלו דרך זה מאבותיהם ורבותיהם. והם הבינו שבשמים רוצים שהם ימשיכו את דרכם בקודש כפי שהיה מקובל להם בלי שינוי, וכך הגיעו למדרגתם הגבוהה, אמנם היו הרבה מגדולי עולם שכן עברו לדרך החסידות כדוגמת המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ועוד, וגם בדורות המאוחרים כמו הרה"ק ר' לייבלה אייגר והג"ר אהרן כהן ר"י חברון ועוד, כי הם ידעו והבינו שרצון השי"ת שהם יעבדו אותו בדרך זה.

אבל בעיקר המחלוקת, כבר כתבו גדולי עולם, שאין לנו הקטנים שום רשות בכלל לדון בזה, כי אין לנו השגה כלל במחלוקת זו, שאלו ואלו דברי אלקים חיים, ואין לנו להכניס את ראשו בין ההרים

הרמים. זה בדיוק כמו מי שיוציא היום ספר להשמיץ חלילה וחס את הרמב"ם הקדוש בעזרת הציטוטים של הראב"ד (אולי אותו האיש מתכוין לעשות גם זאת, מי יודע?!), שכל מי שלומד את דברי הראב"ד צ"ל אינו עולה בדעתו בכלל שום זלזול על הרמב"ם ח"ו, ועוד הרבה דוגמאות של ראשונים שכתבו על אחרים "באופן שנראה בעינינו כזלזול", וכמו"כ מצינו אצל אמוראים, ואף אחד לא יהי' להכניס ראשו ולפסוק הצד הזה צודק או הצד השני, ובפרט לא לבוא חלילה להשמיץ ולזלזל או להטיל דופי ולהלעיב במלאכי אלקים (ועי' ח"ח"א כלל ח' סעיף י' הג"ה כ"ג - ה.ה.). לכן ברור שהד"א פגע לא בכבודם של גדולי החסידות אלא גם בעיקר בכבוד הגר"א והגר"ח מוואלאז'ין ושאר הצדיקים שבשמים הוא כותב - בעצם העובדה "שהתערב לטובתם ולעמוד לצידם", מי ביקש זאת מידו לעשות להם "טובה" זה, מהם הוא צריך לבקש מחילה.

ולגוף הענין לעצם פירסום העלון שלכם גם בתוך הקהילות החסידיות. זה ברור שמי שלא ראה את הספר הקלוקל הזה, אינו צריך לכך. וכאן ברצוני להתריע ולהזהיר כיהודא ועוד לקרא כדברי גדולי ישראל, שאפילו רק ההסתכלות בספר מקררת ומזיקה מאוד. ואני יודע בעצמי על אחד שרק מתוך סקרנות רצה לבדוק מה הוא כותב שם, ואפילו שנתגלה אח"כ שהכל שקר מכל מקום זה הזיק לו מאוד, ושום תיקון והסבר לא יגיע לאחד שלא ראה זאת כלל - לוקח המון זמן עד שיחזור לאמונה התמימה שהיה לפני כן, ואפילו כשיודע בעצמו שכל זה שקר, מכ"מ עצם ההסתכלות בלבד פוגם מאוד, בפרט שכל דבריו "מתובלים" בדברי המשכילים, שכל מטרתם היתה רק להחריב את הדת, ולכן הקריאה בספר היא כמו קריאת ספרי מינים שפוגם מאוד בנפש (ואולי זאת הסיבה שאותו ד"א הגיע למצב כזה של "שווא החכמים" בגלל שקרא באותם ספרים חיצונים).

אבל בדיעבד מי שכבר נכשל בהסתכלות אסורה זאת, ויכול לחשוב כאילו יש כאן איזה שהוא מחלוקת לטוב או לרע, כלומר שרק אחד מהצדדים צודק או הצד החסידי או הצד המתנגדי, ובפרט אם גרם לו ההסתכלות הזאת להאמין שאכן ח"ו דרך החסידות באה לעקור גופי תורה והלכות מפורשות, לכן טוב מאוד הדבר שעשיתם לגלות את השקר ולהסיר את החושך ואת הספקות ולהראות שאפילו שיש כאן מחלוקת 'אלו ואלו דברי אלקים חיים' ולא שייך לבוא ולומר זה או זה צודק. ואודה ולא אבוש כי אני בעצמי אחרי שנכשלתי בהסתכלות בספר ההוא התחלתי לחשוב כך: מי מהם צודק, וכי בגלל שנולדתי בצד החסידי אז הם צודקים, ואם הייתי נולד בצד השני הייתי אומר שהם צודקים, הרי גם שם היו גדולי עולם כדוגמת הגר"א, הנודע ביהודה ועוד, שכל העולם רעדו מגודל קדושתם ותורתם, אלא מה מתברר שאין זה נכון כלל ועיקר, והם כלל וכלל לא זלזלו אחד בשני חלילה, היתה כאן מחלוקת שאין לנו בכלל רשות לעסוק בו (למעט האנשים הפשוטים שמחלקות היתה לשם מחלוקת גרידא).

ועל זה באתי להודות לכם מאוד על עבודתכם הקדושה לפקוח עיניים ולהאיר את החושך שהפיץ אותו ד"א, עדי נזכה לאור הגדול אור הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ל. מאן
בני ברק

מז"ל כותבים

י. פרוז בע"מ

הוצאה לאור, שיווק והפצת ספרי קודש
בית הדפוס 30 ירושלים 02-6519890
02-6513028
e-mail: yonip10@012.net.il

27/10/2007

ב"ה
לכבוד מכון אמת ואמונה

שלום וברכה

הנני לידע את מעלתכם, כי מעולם לא נדברתי (ואף לא מאן דהו מטעמי) עם איש בנושא הפצת ספר הגאון. ותנועת דעתכם, שאף אם יפנו אלי בעתיד לא אקח להפצה ספר זאת משום שהפצתו נוגדת שני עקרונות שקבעתי והם: א. לא ליטול ספר השני במחלוקת (אף בלא לקרוא לו "משוקץ ומתועב"). ב. איני מפיץ אלא אך ורק ספרים חדשים שיצאו זה עתה.

דומה שידוע לי מי הוין את כבודכם במידע כוזב אך זו כבר מחלוקת בפני עצמה...

תבוא עליכם הברכה

כל טוב

יהונתן פרוז

הוצאת ספרים
פלדהיים
FELDHEIM PUBLISHERS

יעקב פלדהיים בע"מ
מרכז ספר, צנען שאל
ת.ד. 43983, ירושלים 91431
טל. 052-3847-8-9 - 070-853 8061

Yaakov Feldheim, Ltd.
Mercat Supr. Giv'at Shaul
POB 43163, Jerusalem 91431
Tel. 052-3847-8-9 - Fax 053 6061

בס"ד יום א' לפ"ח ח"י ש"ה תשס"ח

לכבוד

מכון "אמת ואמונה"

ירושלים

שלום וברכה

קיבלנו את מכתבכם אל כבו' אמ"ר הר"ר יעקב שליט"א בענין הפצת הספר "הגאון" בצירוף מכתביהם של הרבנים הגאונים שליט"א.

הבנו להודיעכם כי מטעם לא נדון אצלנו שאלת הפצת הספר הג"ל, ובדואר לא רכישנו של זכויות הפצה של ספר זה, הנושא לא עלה לדיון כלל - לא עם מאן דהו ולא בדיונים פנימיים בהוצאתנו, ואני יודע האך הניע שמעתי זו לידכם, ואין אנו מתכוונים להפיק את הספר.

הבנו רואים בכבוד רב את פניות האישית אלינו של כבוד הרבנים הגאונים שליט"א, אבל עכ"ל צר לנו על הזמן שנאלצו להקדיש לשם כך, כיון שאין לשמועה זו שום בסיס.

מכבוד רב

צבי מרדכי פלדהיים

המרכז
מרכז ספר, צנען שאל
ת.ד. 43983, ירושלים 91431
טל. 052-3847-8-9 - 070-853 8061

בקצירת האומר

להרה"ג הרב פנחס אברהם מיערס שליט"א גאב"ד ק"ק האג, יישר כח על דברי החיזוק ועל הפנייתו להערותיו במבוא לספר "בנין שאול" להגאון רבי שאול הלוי רבה של האג זצקללה"ה, בודאי נתכוון למש"כ שם בעמ' קז-ק. יישר כח!

למערכת 'בצילא דמהימנותא' - צאנז, יישר כח על משלוח הגליון מתאריך 'שנה ח' גליון כ"ו', ובו תמליל שיחתם בקודש של כ"ק אדמו"ר מצאנז שליט"א והגאון ראש ישיבת פוניב'ז הגרב"ד פוברסקי שליט"א, בה הוזכר לשבח עלונינו הקודם, לצד דעת תורה המגנה בחריפות את החיטוט הנלוז במחלוקות של גדולי הדורות.

לר' מ. א. מירושט'ו, אמנם גם אנו הערנו ללשון המזלזלת ברבן של ישראל הרבי ר' אלימלך מליד'ענסק ז"ע, אך עיקר דברינו באו להדגיש את השקר שבדבריו המכנה גבאות של צדקה ללומדי תורה מתוך הדחק והכנסת כלה למה שהוא מכנה "הנהגות פרטיות שחידשו למעשה, טענו כי יסודם בקודש בדברי חכמי הקבלה". וישכמובן שגדולי"י יצאו נגד זה, לשיטתו. וכאמור אין בזה כל חידוש, ודומה כי אין צורך להיות מיועזי ח"ן בשל לדעת גודל ערכו.

לר' ו. ב"ש, אמת, שיש הרבה מה להאריך ולדבר מענין יחסו של הגר"ח מוולוז'ין ז"ע לחסידות, אך אכמ"ל ועוד חזון למועד בעז"ה. ובכללות אפשר להגדיר שהגר"ח בעיקר רק חיש מתופעות לוואי של המון העם המסתתפים אל החסידות, ולכן באמת מצאנו ב"שאלות" אות פ"ח שלא מנע את קרובו שביקש להצטרף אל החסידות, רק עוררו על שלשה דברים [שהיו אולי בנמצא בשולי החסידים בפרט בלהט המערכה, ופשוט וברור שלא נמצא בגדולי הצדיקים ובמשנת החסידות]: להקפיד על לימוד התורה ועל דקדוק בעשיית המצוות וכבוד הגר"א ז"ע. ודי בזה לעת עתה, ותן לחכם ויחכם עוד.

לר' י. א. י-ם, נוהג הפדיונות לצדיקים, אינו ענין כלל לדברי האגה"ק (הנ"ל) המדבר מגבאות צדקה, ושאלך משום כך נאותו הצדיקים לקבלן 'אף כל היום כולו', משא"כ הפדיונות, הרי ידוע לכל אצל כל הצדיקים שהיו תקופות ארוכות שכלל לא קיבלו קהל, וממילא גם לא פדיונות. ולגוף ענין הפדיונות הקדשנו קטע בעלון זה, וגם זה אינו "הנהגה פרטית מחודשת", אלא מימי האבות הוא כבר בישראל.

לר' נ. ל. י-ם, נהננו מאוד לקרוא דברים היוצאים מלב טהור, כפי שהזכרנו במאמר המערכת השתדלנו בעלון זה לעקוף את הבעיה עליה עוררת, ולמעשה נהגנו עפ"י הוראת גדולי הדור שליט"א.

לר' ש. ב"ב, יישר כח על מכתבי הגרא"מ שך צצוק"ל, נעיר שכבר יצא חוצץ הגאון רמ"מ שולזינגר שליט"א כנגד "הגאון" מכח היותו נוגד להשקפת גדולי ליטא, ובעיקר דעת הגרא"מ שך נדפס בקובץ ישרון י"א, ובספר 'פניני אבי עזרי'.

לר' פ. א. ת"א, אכן, לגבי הגדול ממינסק צ"ל, היתה טעות בעלון הקודם בגרפיקה, שהודגשו בטעות הקטעים שהוא כן הביא במקום הקטעים שהשמיט.

לר' ד. ש. ב"ב, לגבי החלק הביקורתי שבדברי הגדול ממינסק, הוא אינו מכון רק כלפי החסידות והחסידים כי אם גם כלפי תנועת המוסר שהחל להתנוצץ בימיו ואשר ככל הנראה תלו עצמן בתקדים של החסידות (עיי' בהמשך דברי רבי ירוחם הנ"ל, וראה בספר פולמוס המוסר לרב דב כץ עמ' 161-162 שהביא ויכוח בן החותם עצמו בשם יל"ל שמייתי רא"י מהחסידות ותשובת הרב לוי אביזינסקי בעל ה'נחלת אבות' שדחה השווה זה), כפי שמוכח בספר הגדול ממינסק (עמ' 30) שמביא דברים אלו ממש "כמעט מילה במילה" כדברי הג"ר יצחק אביגדור רבה של קוננה אל הגדול ממינסק בצעירותו, ששאל לדעתו לגבי תנועת המוסר. אך עם כל זה התייחס לזה ככל מחלוקת תורנית בכל ענין אחר, כך לגבי תנועת המוסר אף שלא נחה דעתו מדרכם (שם עמ' 32) כשנכח פעם שאחר שדרש הגר"י סאלנטער וכללותו עלה ת"ח אחד ממתנגדיו ויבטל את דבריו, התרגז ויאמר "וכי כך עושין לאדם גדול?" ויצא מן הבית בחרי אף (שם 33). וכך לגבי החסידות ש"לא לרצון היה לו בדבר איש סרה עליהם! ולגבי גדולי ומחוללי שיטת החסידות אף באותו פרט שראה לחלוק עליהם הדגיש: "אך מי יבא אחרי המלכים, מאן מלכי רבנן, את אשר כבר עשוהו, ואם לא נוכל להטיל דופי בשיטה אשר החזיקו בה כמה גאוני ארץ וגדולי עולם, אשר לית מאן דפליג ומפקפק בקדושתם וצדקתם!" ועוד יותר מדגיש כי פרט לנקודה ספציפית זו אזי ש"בעצם הבדל שבין השיטות, מה אנו להכריע?"! (הציטוטים משם עמ' 179-180).

להרה"ג ר' יצחק ישעי' וייס שליט"א, אכן צדקת ונתחלף לנו בגליון הקודם בין הגאון רבי חיים סופר בעל ה'מחנה חיים' ממונקאטש, לבין הגר"ח חיים שרייבער מדייני מונקאטש שעל החתום בא בשם חיים סופר, והיא שגרמה לנו לטעות, ושגאות מי יבין.

לר' מ. י. רביץ י-ם, החותם עצמו בשם "נכד הגר"א הלומד ספרי חסידות", חן חן על מכתבו הנאה והיא, אולם עלונו מיועד בעיקר לנכדי ותלמידי הגר"א שאינם לומדים ספרי חסידות - כי ההוגים בספרי חסידות יודעים שכל דברי בעל "הגאון" הם שקר גם ולא מקצועי, ואולם לאלו שדבקים בדרך רבותיהם שלא עפ"י דרך ותלמידי הבעש"ט הק' להם חובה לנו להראות כי אלו ואלו דברי אלקים חיים ויסקר פי דוברי שקר. אגב הסיפור אותו הזכרת במכתבך ארע עם הגה"ק בעל הישמח משה' ז"ע טרם התקרבתו לחסידות עת היה מתנגד חריף לדרכה, והספר המדובר בסיפור הוא סידור האר"י שנדפס בזאקלואו.

לר' י. מ., בדבר שאלתך אודות זהותו של המגיד דמאקוב, מחברם של הספרים "שבר פושעים" ו"זמיר עריצים" השני, לא ידוע לנו מידע כל שהוא (למעט מקום אחד בספרו בה משבח את מדינת אשכנז לעומת מדינת אוקראינא, ופירושו הדחוק ביותר של וילנסקי, העושה מאשכנז פולין דחוק ביותר, ואכמ"ל, ואי"ה עוד חזון למועד). הקושרו אל "תנועת ההשכלה" (משא"כ עמיתו 'לבל' המגיד דסלוצק בעל ספר הויכוח, ואכמ"ל), ואדרבא הוא מוזכר לשבח בספר "חמדת שלמה" אהע"ז ס"ד, אולם כבר קבעו רבותינו חברי הבד"ץ של העדה החרדית שליט"א שמאות הספרים "שבר פושעים" ו"זמיר עריצים" השני, המלאים בניבול פה איום ומחריד, הינם פסולים בתכלית האיסור, ותוכנם מעמידם בשורה אחת עם שאר ספרי ההשכלה במחלוקת זו, וע"כ לא הוציאו מהכלל שכללם במכתבם "הם מדברי המשכילים".

אך כל זאת בהנחה שאכן הוא כתבם, אך למעשה רק ה"זמיר עריצים" (השני) נדפס ע"י מחברו בשנת תקנ"ח ואילו ה"שבר פושעים" החמור שבעתיים בשקרו ועלילותיו ו"ניבול פה" המחרידים שבו, נדפס עשרות שנים לאחר פטירתו ע"י מרשיעי ברית, על סמך העתקות בכת"י שהיו לדורותיהם אצל משכילים וסכלים, ואכן ישנם תוספות ושינויים רבים בין כת"י אחד למשנהו, ולפי המידע שבידינו לא ידוע על כת"י עצמו של ר"ד דמאקוב, כך שכל קשירתו לחיבורים הנ"ל נסמך אך ורק על אמיתותם של...

אנו לא הצלחנו לסיים את בירורנו בנידון זה, ומ"מ ראינו לנכון לציין את העובדות היבשות, ותן לחכם ויחכם עוד!

בקורת רוח מרובה התקבלה אצלנו הידיעה, כי אנשים חשובים שהסתפקו באמיתות הדברים שנמסרו בשם הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א - במכתבם של הרבנים הרב מחפז והרב יאקאב שליט"א, הראו אותו למין הגר"ח שליט"א בשאלה אם אמת הדבר, ותשובתו הרמתה לכל שואל היתה: "זה נכון, הם הי אצלי, וכך אמרתי להם".

גם כשבועל "הגאון" עצמו הראה לו קטע מכתב זה מתוך עלונו [בקוות לקבל הימנו מכתב הכחשה וכדו'] תוך כדי תלונה: "שהרב יראה מה משמיצים אותי ברחוב בשם הרב!", נענה לו מין הגר"ח שליט"א: "אמרתי להם את זה, וגם לך אני אומר: לא נתתי הסכמה!".

דעת רבותינו מרן ורבנן גדולי ופוסקי הדור שליט"א

אודות ספר "הגאון"

מכתב קודש

מרן הגאון הגדול משיירי כנסת הגדולה המשמש בזר הרבנות למעלה מע"ה שנים כ"י
כ"ק גאב"ד נאראל שליט"א

יום ה' לחדש "שמיני באב" תשס"ט

באשר נתפרסם כתב פלסטר - בררכי המשכילים ברורות שעברו, אשר מלעיב במלאכי א-לוקים, קדושי עליון, מאורי האומה ועיני העדה ברורות הקדומים, ותולה בוקי וסרוקי בתורת החסידות אשר יסודתה בהררי קדוש מעם רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, כל זאת במעטה של שכתוב תולדות אותו קדוש ישראל, אשר אור תורתו מאיר לעולם מאז ועד עתה ה"ה הגאון החסיד מוויילנא זי"ע

מסיקא סברתי שאין שיעת החסידות וקוסה לסנגורם, לא לדידי ולא לדכותי, כי אי שבומי הין שחששו מפני שיטה קדושה זו, הרי שמשך מאות השנים גם המפסקים בה דאו זאת באור אחר, מה עוד שהתברר שרש במקומות שנגה אליהם אור החסידות והנשפעים ממנה, רק הם נשתנה היהדות בצורתה המקורית, בפרט לאחר מלחמת העולם שת חרבו מוסדי תכל היום הדור החדש בזרם המוחלט מצאצאי החסידים ויצאי אונגאריין שנשפעים ממנה גם כל גדולי ליטא בדורות האחרונים - אותם זכיתי להכיר אישית ראו זאת בעין כזאת, ופעלו יד ביד עם מאורי החסידות לשיקום חזרבות עולם

אך עתה, לאחר שנתברר ע"י אנשים נאמנים, שכתבים אלו מיוסדים על ברתות ושקרים, סילופים וזיופים, שיניקתם מספרי המשכילים, שונאי ה', אשר רצו לעקור אתהכל, וכיון שהדבר עלול לגרום לכלבול המוחזק אצל הדור החדש, חובה להרים קול, ולהשיב בית דין לדון כתבים אלו לשריפה כדין כתבי זין.

הק' חיים מאיר יחיאל שפירא

גילוי דעת

דעתו האמיתית של

הגאון האדיר מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א

יום חמישי לסדר ככל אשר צוה אותו וגו' תשס"ז

נכנסנו יחד אל הקודש פנימה אל מרן הגה"ג רבי חיים קניבסקי שליט"א והצענו את המכשול הגדול שיכול להיוצר בענייני ניקור לדעתנו על ידי שיתלו עצמם על הנכתב בספר הגאון עמוד 143 שעל פי המפורסם מרן שליט"א הסכים עליו

ושמע אותנו והתעניין ברבע שעה בל הנושא ואמר לנו: **אני לא נחתי הסכמה על הספר הגאון, מה כתוב שם סתם מעשילעך ולא נחתי הסכמה לא על ההלכה שכתוב שם ולא על המעשילעך ולא על הניקור.**

ושאלנו האם יכולים לפרסם זאת בשמו? ענה לנו בחיוך על פניו "הרי מה כבר כתוב שם סתם מעשילעך ואני לא נתתי לו הסכמה".

ושאלנו שוב האם מותר לפרסם בשמו ענה לנו "אתם יכולים לפרסם בשמי שלא נתתי לו הסכמה לא על המעשילעך ולא יצא מכשול בעיניי, ולהמשיך עשיית הניקור ע"י הגר"ש סאלענס זצ"ל והגר"ל דיסקין זצ"ל.

כשיטתו הוסיף עוד המסמך: **"שיכולים לפרסם בשמו"** ובזר אותנו בהצלחה הכו"ח למען חיזוק הכשרות

שלמה מחפור

רב דתא אדמו"ר

שיכון ה' בני ברק

הראב"ד בירן"ה ציון

יצחק אליעזר יאקאב

רב ביהמ"ד תבואות שור

מדינת תבואות שור המבורא

הספר "שיח יצחק" וילקוט אליעזר על שו"ב תיקור

תאלמנה "שפתי שקר" הדוברות על צדיק עתק ב"גאוה ובוז"

פסק דין

מאת מרן הגאב"ד שליט"א

ומרן ורבנן הראב"ד והביד"ץ העדה החרדית שליט"א

ב"ה ר"ח כס"א תשס"ז

נשאלנו אודות פרסום הדברים להסביר שיטת המתנגדים לחסידות ואחרי העיון וראינו שהרבה מהדברים

הם מדברי המשכילים

שלא נתכוונו בדבריהם לגנות החסידים אלא עולם התורה כולו

ובעצם הדברים יש הרבה סילופים

וכבר הסכימו גדולי הדורות שאין לנו לחטט בפרשה זאת, ובטוחים אנו שכוונתם היתה לש"ש וכן יצאו משני הצדדים גדולי תורה ויראת ה' טהורה.

ופרסום הדברים בענין זה הוא דבר פסול וחייבים להשמיט הדברים

שעלול להזיק ולפגום באמתת ה' לכל בית ישראל

בגדולי וצדיקי הדורות, שזהו מיוסדי ועיקרי הדת

וענינה של פרסומה יעשה שלל עלינו ועל כל ישראל וזכרה מנחת ציון בביתא נאריץ כביא

הפרסום למען הסכנת השלל, הברירה יספיקה לירושלם

יצחק טוביה ווייס רב ואב"ד פניה"ק ת"ו

משה שטרנבוך ראב"ד מאיר בראגוסדאדער אב"ד יצחק אולמאן

נחמיה ה' כרוקל יהושע ראזענבערגער יעקב הענדל יאראו"ש

פסק הלכה

מרן פוסק הדור הגאון האדיר

בעל "שבט הלוי" שליט"א

כ"ה

דברי הרבנים הגאונים ביד"צ העדה החרדית

ירושלים הם ברורים מאד - וחלילה לפגוע באחד מן

הצדדים בדברים שלא שייכים כלל לדורינו - ומי

שמכניס ראשו לזה - בדבר שקדושים האלה אשר בארץ

כולם לש"ש נתכוונו, ומי שהזכיר דברים כאלה חייב על

פי הלכה להשמיטם

ע"ז באה"ח מצפה לישועה

שמואל הלוי וואזנר

מדברי כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א

איני מאמין שיהודים חרדים בני תורה יהיו מוכנים

שיזכירו שם על ה"בוך" שנרפס, ואיני רוצה להזכיר

שמו של ה"בוך" שהוא מלא כפירה על ה' ועל

משיחו, על מנהיגי קברניטי היהדות הנאמנה קדושי

עליון שאין לנו השגה בהם

אברכים שמעו! הזהירו את הציבור שלא להסתכל בזה כלל

ואפילו לא בשביל להפריך דבריו, שאפילו הסתכלות בהם מזיקה

(מתוך אחת שיחותיו)

תאלמנה "שפתי שקר" הדוברות על צדיק עתק ב"גאוה ובוז"

מרן פוסק הדור הגר"ש וואזנר שליט"א

מרן הגר"ט ווייס שליט"א הגאב"ד

מרן הגאון הגדול ר' חיים קניבסקי שליט"א

מרן זקן הרבנים והאדמו"רים מנאראל צוק"ל

מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, הראב"ד נכד הגר"א

מרן כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א

הגר"י יאראוויטש שליט"א

הגר"י ראזענבערגער שליט"א

הגר"ה פרנקל שליט"א

הגר"א אולמאן שליט"א

הגר"י בלוי שליט"א

הגר"מ בראגדסדאפער שליט"א

תם ולא נשלם

תגובות, הערות ותרומות תתקבלנה בבכורה בת.ד. 57439 ירושלים,

נא להשתדל להשאיר פרטים במדה ונצטרך לברר פרטים מסויימים.